

فارسی (۵۰)

غزلیات نظیری

(تار و لُفِ راء)

بفرمائیش

مولوی احمد حسن سوانی الہ آبادی

کتاب خانہ سلیمانی

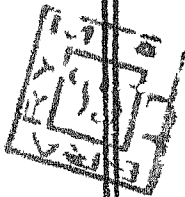
محله چنبرہ سکر والاں متصل لال مسجد دہلی

۱۹۳۹ء

علیمی بستی پریس دہلی

بارہ آنہ

قیمت ۱۲

Handwritten text, possibly "Volume 10"

Handwritten number: 191500

M.A. LIBRARY, A.M.U.

PE13021

Handwritten number: 191500

78147 SEPT

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

غزل سر و کیف آلف نمبر (۱)

اذا ما شئت ان تحبني سيؤدك لذة الحبا
صديق حسن و شقایق و دین و نهان بود
خط و خال و خیارش قضا که نو و اول
در آن گلشن سواد و کم که بی زانو ز کس
بحرمت اتصال افتد چو پیوند که بریدانم
نجانان و نیاز عاشق و معشوق که گردد
شراب و شاد و میخانه و ساقی همه و کاش
تفاضا بر تقاضا میرسد زانوسه دل هر دم
اگر بالم ز حیران رخ مگردان حسنه لبت
و درون بیتها احزان پیرنا بنیاد میداند
نظری که طبع واری که مقبول منان باشی
نالاختگی که طبع واری که مقبول منان باشی
غزل

اے از کرم نہ بختِ خونِ شبیل را غزل
 ہر آبِ مصر و سفِ کُناں بسیار تو
 لکھنؤ بغیر واسطہ در گوشِ حاکم
 و نہ بختِ فقرِ شاہِ جنتِ التَّعِیْم
 پلِ بختِ حرمِ ہر تو بہرِ کلم
 ہر فروختہ حاکمِ ایں ملک غیر تو
 و زویش و بوشہ و جو و تو قائم اند
 تہِ زوہِ ہر نومِ مقدرِ حُسنِ بے
 بختِ گویہِ ستانی متاعِ خوش
 قائلِ بختِ نکستِ شامِ تو چہ نکست
 ورتو با جہادِ نظر کے توانِ رسید

توحید حق بیانِ نظیری بلند ساخت نمبر ۱۰
 بر تہِ نسیبِ پایہ عرشِ جلیل را
 صفائے عقیدہ و لہارتِ اہلِ تہِ مقدر
 کہ وادے روحِ را با جہمِ الفتِ کز گرد
 بانِ حسن و شائلِ طرحِ عشقِ اقلید و شاد
 بہ کتبِ خانہِ مصحفِ از بروا شتِ از رو
 حدیث و نفوذِ شمسِ کبریا و جمیعِ حکمت
 و جوہرِ کز پرکارِ عالمِ کسے شے ثابت
 بسکنِ بسترِ از پیکو کے کرمش و نہاگشتہ
 گرامی میہائے در رہا مشبِ میزبانِ ملود

نظیری نشہ ووتے ز جامِ ہوشندانِ بخش نمبر ۱۱
 غزل ۱۱
 ساتھی چو پتھر وورنگیِ اہمِ دہیم را
 حرفِ قریبِ آدم و ابلیسِ تا بچند
 بنما با حقیقتِ رنگِ قدیم را
 چہ بگو ترازوِ فضل و ندیم را

از ساغر و دست خودم بخش حبره
بوی نبرد خلوت شبها شنیده ام
آنجا که لب ز رخسار پاک کرده اند
چو منفسان کعبه بگرید کاب چشم
زیارت گر چه خلعت محمود بر ایاز
در برب یک دو نغمه غنی کن دل فقیر
چو بخت که در خزینۀ لطف تو نیست نیست

غزل

دار و در غمزه محبت قاطع حبیب ما
یک بانگ ووق گری مارا کفایت است
روزیکه رخ نمود با کار و اشت عشق
مارا تو و قبول نیابت و خلوتی
از نکت گشت ضرر دل رسیده را
عاشق ز گوئی دوست بکلیف آمده
بتر که از حکایت ماور کشی نفس
خجلی را تصور نیست ترا اگر ز کام است

غزل

بغیر از رنگ پیرایه نیست این عشق تجاری
عزیزان جان فدایم و سرسازان سبکدوش
عبارت کوته و دلننگ خاصان نگار نیست
که تفسیر رمز عاشق و معشوق که دانند
همه سرمایه اقرار و ایمان بود و سار است
گر سینه باز شاه پندشاه و صاحب و بطالت

بر طاق نه حکایت جام و نوشیم را
پنهان کن که نیک شناسم غیبیم را
گل مشکبوی کرده روانی لبیم را
پیر عرش برده از ویر مسجدها بیتیم را
شور آن زمان کند که پوشش گلیم را
ساقی بیک و جوهره سخی کن لبیم را
جز احتیاج تحفه ندادم کریم را

غزل

از آب عفو شوی کتاب سقیم را
بسیار است از این خطیب ما
حاجت بتا نیاید نثار و اوپ ما
ز اول حواله و گراں شد نصیب ما
مال و منال بر و چنان از قریب ما
در بر رخ صبا نکت پطیب ما
با صبر و احسان نگیر و غریب ما
دل خون شود ز غصه کار همیب ما
در بار کاروان همه است طیب ما

غزل

بر بایه بند کون منطیبری ندویم
آو محبت عشق از سر گردون صلیب ما
بغیر از رنگ پیرایه نیست این عشق تجاری
عزیزان جان فدایم و سرسازان سبکدوش
عبارت کوته و دلننگ خاصان نگار نیست
که تفسیر رمز عاشق و معشوق که دانند
همه سرمایه اقرار و ایمان بود و سار است
گر سینه باز شاه پندشاه و صاحب و بطالت

صنوبر و روح بر هم خورد چون بانگ صلابه
بزیار پید از طاق ایس کهن و لیل نمازی را

گر از یک ره ناپید روی از صده درون آید
تنظیری چاره چون ساز و فریب تر کنازی را

تجارت مانت غیر از دوش پندار ما
بست استغفار ما محتاج استغفار ما

چشم شادی که سوخته باشد گره بر کار زو
قطعهها کریم اما شد همه ز تار ما

از تحسین جلوه قد و لبه افراشت حسن
از نگاه اول افتاد این گره در کار ما

شوق صید منصور گشت عشق صید و صفت تو
بواجب هنگام که مست و در بازار ما

از شمع گل و داغ با پریشان می شود
بر می تابد و میسای دل میسای ما

خانه مالخا کس را بر سر راه صباست
شب نمی سوزد چراغ از پستی و پیا ما

وقت میخاران از پنجه تر قضا میمیزد
تا چراغ بزم مستان شد دل پیشا ما

باغبان در موسم گل محمود لیسان به بند
دفتر شعر ترا بس بود گلستان ما

انغمه مستانه می زید و نظیری را ز لب
از لای خالی مبادا خانه خست ما

بر رخ شکستم از خطار نایب امید بهم را
بمید بخیم طالعیم از هم دور تقدیم را

علم ارادت که کند دونه نصیب جانم
سستی امر قضا باطل کند تقسیم را

عشق از برهنگی داغ من آتش بجان من میرد
افغان که کردم دوزخ من گزرا بر ایم را

نقد بیکه و دران برده است از کینه غم نبوس
جا و بدست غنی شوم از حد و بدر گیم را

رفتم که مستان بگذرم در خدمت پیرمغان
گلپایان از او می شوم و دوشه ز غم تقسیم را

نقشه باطن و دیده ام خواهم بچشم خود
آتش مندم ز نیت و هم دیدیم را

یوسف که کرد و سلطان بپیش ز تعظیم پر
گر نشان عشق بنگرد واجب کند تقطیم را

بر آسمان مسزوری خورشید اگر طالع شود
جویند و راست جهان بر یکدگر تقدیم را

امروز صاحب فوق و ل غیر از نظیری نیست
رنگ است بر کاج کند اسدطان هفت اقلیم را

چند از موزن بشنوم تو حید شرک آمیز
کو عشق تا یکسو نهیم شرع خلاف انگیز را

ذکر شب و در محراب حال بخشش اثر
خواهم بز ناری دهم شیخ دست اویند را

ترک شراب و شامم بیمار گریست و طبیب
خاک کے بہاؤ آئینہ گروئے زجا انجنت
لے عشق افزا پر بریں نے بہر زینشیں
پیوستہ ابر و ورکشش ہمارہ ترکان فزون
صحت بخوانم یافتن تالشکنم پر ہیز را
آبے ہزگان میزیم خاک عذار انگیز را
کے ماندہ ظرف قطرہ عیساء لبر ہیز را
تا کے کے برول خوردیں و نہاے تیز را
سیری نظیری زیں چین کر کہنگی گشتی خوش نمبر
در باغ زمی ہیں بہم خار و گل نوخیز را

غزل

دل زلف نیندہ دل آسان رہو وہ را
من در پے رہائی واد ہر دم از فریب
دل ورا امید مریم وایں آسمان مست
سرگز و لم حلاوت آسودگی شایست
آشفته داشت خارش آسودگی دماغ
نتوان چشید قند کمر و زان لبان
یکہ خوشم بخندہ دندان منا شکر و
ساغر کجاست تا گلہ از دل بروں بریم
تا منقل ز رخس بے جانہ بینش
ناویدہ جور او زوالا نیا زوم

غزل

منظور یار گشت نظیری کلام ما نمبر
بہودہ صرف شکر شکر ویم وودہ را
تا بکے بر خرقہ بندم جسم غم فرسودہ را
ور وروں بچوں غیب شد خوشہ شکر گہ
گو شہا کر گشت و یارب یارب کاسے کدو
خضر صد منزل پیشیم آمد و نشنا ختم
وہ کہ ایک قاصد گر با شکر دم این اینیت
از شراب سو مندیم بخت بدر ہیز را
گل زہرا شک لوگوئے و رنگ کا نیم

سر لطفوں میدیم این مشیت خاکستہ را
نہیں فرو خوردیم بدل خوں ہانا پا لودہ را
نیت گو یار و دے این سقف قیادودہ را
بازے باید ز سر گیم رہ سیمودہ را
چند بر کاخذ تو لیم حال شویم وودہ را
سے کہ بخوردیم بخوردیم غم بہودہ را
در ہزارین حلقہ وار و کہر باکے سودہ را

از کنایت گاه مستی منع آن لبش کنم
 با قطری چون نشستی گوش بر خورش من **نمب ۱۲**
 در پریشانی میفکن خطا سووہ را

خود اگر شیم مصل فام را
 بر تود زخم مرسم لانی نه و بند
 بر بام ما دروغ نشاید بعت
 کس جذب بر بکار دل مانع کند
 شایع ز بر سر و غل غلطان کجی کنیم
 قسمت چنین افتاد که ترکان مست
 کم لذت که رو سگند چشم نه نشو
 گر جام صبح بے صفت فقر پر کشت

خست از سرم کشیم نظیری لبونات **نمب ۱۳**
 حرمت نمائده حاجی بیت اکرام را

بزم بهرین محشم روشنی است مرا
 شهودت ز پیرانند گیم باز آورد
 چو سایه از بهر نمودر کین خورشیدم
 بهر سراچه و بستان فروخته ایم
 بدوستی که ز بس محو لذت عشقم
 بزار ناله شهر و دروئے شوم
 ز خوشه های مشک لبالب اغوش
 اگر معرکه در خون فدا ده ام چه عجب
 و ریغ رخسار فرو ماند و در بیکه شد
 که دم سبک پس از مستیم خمار مذا
 سیاه خست جان کند نم خلاصی و
 از گدخت چشم نظیری ز وقت نظرم

بروشنای هر فوره روز نیست مرا
 دلیل راه حقیقت بر من نیست مرا
 بهر کجاین خالیست بکس نیست مرا
 بهر دوزخ عالم خاکی نشین نیست مرا
 بکائنات ندانم که و شین نیست مرا
 ز سیل گریه چو کسار و ان نیست مرا
 ز حاصل که ترا نیست خبر نیست مرا
 همیشه دزم بخود چون بخت نیست مرا
 و در سفر که بهر گام رهن نیست مرا
 چو شیشه و رتبه هر خنده شیشه نیست مرا
 که دم زبون ز فراق تو مرده نیست مرا
 که دیده تنگ ترا چشم سوز نیست مرا

پروانه ایم و شعله بود آشیان ما
موریم و بر گداز شکر افشاده ایم
تا با نقیب ساخته ایم از حلاوت
زرد و رنگوے ما کند از کینه روزگار
خورشید عمر بر سر دیوار و خفته ایم
صد موج راز رفتن خود مضطرب کند
بس در دماغ هم نفسا مغز سوختیم
در پیری از هزار جوان زنده دل ترمیم
دوستی که جا بودی مجنوں گرفته بود
در حیرتم که غنچه به بلبل چگونه گفت

غزل

آب از شر از سنگ خور و گلستان ما
در راه پائسال شود کاروان ما
بچون طب شگافتند استخوان ما
ببیند اگر درست قد چون کمان ما
قریبا و اند درازی خواب گر آن ما
موجب که بر کنار رود و از میان ما
در دیده خواب تلخ کند گلستان ما
صد لایهار شکست بر روی ستون ما
امروز بیفتل شده بر گلستان ما
راز کسی که یاد هم نشیند از زبان ما

غزل

بنیاد ما خرابی ما استوار کرد
گوئی که سود ما ست نظیری زبان ما

زیستم بسکه بتدبیر خود از غایبها
درع و شیب زبون غم ایامم کرد
طاری نیت که تاس ز منشن بر پایت
روز عشرت بصداغ مر محو ز گذشت
دل بهو لکب عمر منه کین سرغان
خلعت سرو باندام صنوبر بر بند
شکر پرے که هوا دهنوس از جوش نشاند
پیش از مرگ خود از آفت هستی رستم
در جزا بابت سر ناموران گردیدیم
لوث تقصیر جو از آب گرم شسته شو

غزل

آزوت نام و نیم در سر خود گامیها
یا و دوران جوانی مرے آشیامیها
صد یک مرغ فکر دم ز کهن و ایامیها
ترنگ و بد و غم ز تنگ جانیها
نیکه بر باد کنند از بسک آریامیها
جامه زینده نماید ز خوش اندامیها
چوں مے گفته بروں آدم از غایمیها
باجل باز نمازم و بسک گامیها
بسکه اندیش نکر دیم ز بد نامیها
دل و رویش بر آید ز سیمه غایمیها

غزل

ساز و برگ و مے و مطرب به نظیری حسبت
بوئے خیر آیش از نیک سرانجامیها

بصاف صبح کن سر سبز بکشا
دبان چشمه کشا و ندر راه جوئے بکشا

بزرگترین بودید بر و بکشا
لباس فقر و پنا پاره پر فرو بکشا
چو شیشه رشته ز نارش از گلو بکشا
اگر ز سر ترا در و دیده بود بکشا
چو باز وقت مهر با لب و چو بکشا
ترا که گفت سحر کیم در غلو بکشا
به نزد او ره اظہار آرزو بکشا
بغیر راه کن و پروہ پیچو بکشا
در گدازیدہ و بر خوری برو بکشا

غزل
ببزم دل سر و عقدہ بر سخن گذار
چو غیر ملت نظری کے بگو بکشا

بر زمین منصور افراز و ستون دار
ایں زمان عصیان شود از کفر منتقا را
موسی اندر طور میر قصدر زو سبقا را
روشن از خسار میخواران و مینا را
زانکہ بے بہت پہناں ورتمہ دیوار را
از کد امیں در و دوا جوید دل الہیا را
عند لیب مست رخسے و انداز امر را
گر می سو وای یوسف لشکر باز را

غزل
چرخ بار ما کشد چوں عشق باشد کار
سیر عتقا چه نوابال کس را

سیر عتقا چه نوابال کس را
بازو بجلی چه ضیا نار قیس را
سیر عتقا کہ رہن زند از قافا پس را
با آنکہ پر چشم و نہی پر مژہ سخن را

دل از مطالعہ صبح و رجباب مدار
شکاف خرقدہ وقت چه میکنی پیونہ
بے بکوزہ پر سیز خوش سنگی زن
چو موئے جاہ ہاں تقص و پیناست
چو شیر گاہ قناعت ہاں از بیند
ورا از و حام غم و غصہ وقت گم گروی
حجاب مانع قربت شرم جاہ لطف
چو زنگ جہد شوی ملتفت برو سخن
بہ بزم بے بکشاں پروہ بر سانی کش

غزل
بر فلک تا پس چارستہ ز تار ما
از معاصی تو بہ میکرویم پیش از غاشقی
از نشان واوی این نفس سوزان تریم
گر بطبع ز ابدان تلخت طعم ماچہ غم
خضر و قتی کوکہ لقمہ خراب ما کند
بر کجا عتقت مستولی طیبان خستہ اند
زیر کان راوانہ و آب چین خامش نگرو
چوں کس بر قند میجو شیم بر مطاوعہ پیش

غزل
سیر عتقا چه نوابال کس را
چرخ بار ما کشد چوں عشق باشد کار

سیر عتقا چه نوابال کس را
بازو بجلی چه ضیا نار قیس را
سیر عتقا کہ رہن زند از قافا پس را
با آنکہ پر چشم و نہی پر مژہ سخن را

ور کوئے حقیقت چه کند مرد مجازی
جز حاجت انخواں نشین و تحفیوسف
هر چند ز تریاق بود زهر گراں تر
نکن همه ایت گزاں سوئے بتنازیم
تا بدم بر بهریده پروان نگر دو
و از دوشه یکتا تن بهجنس که غفارت

در بدین شیراں چه پیر گزین
اینجا ز سد عرض چهل همه گزین
زین جنس بعدین بدیم سیم عدل
از معرکه برویم بروی ز قوس را
در سینه شکستیم بهر دو بال نفس را
از لبیکه طبعیم شکستیم نفس را

غزل

صبح از دم نو نه زین نظیری بهراس است
از باد و ک شب خیز بودیم غم
نشسته در ظلم با قهر چه کار مرا
سج و ار کند آئین بر فلک و رحم
چو ذره شرم جاوید آفتاب شدیم
اگر قصاص و قدر ز آسمان فرود آید
جنون مغز و ما غم فیتیله سوزد
رطاعت بر بار که ده آب بر بخوام
باشک ویده آلوده عضو جویم
بزار گزند شکایت بطن خاموسیت
بقدر تا نگذاری بسهر تنواری
چو خن تو بگی و جهاں بے مایم

صبح از دم نو نه زین نظیری بهراس است
از باد و ک شب خیز بودیم غم
اچرا غم تیره شدم با تحشر کار مرا
بایں طلم غم و بسته در چه کار مرا
باشنائی آشت شر چه کار مرا
من و خیال تو با خیر و شر چه کار مرا
به پنه کاری داغ جبک چه کار مرا
چو بید کاشته ام با شر چه کار مرا
خزف فروخته ام با کبر چه کار مرا
بنا آید که نثار دانه چه کار مرا
بلالک تلخ تو ام با شکر چه کار مرا
غریب و در طلم با سفر چه کار مرا

غزل

بانگ بے مے بر دهنه بوش مرا
نال و ناله تاسه تا حشریم وصال
سختی نکاست ناله پنداری
مضطرب بے گار در نظر است
سهر غیم در دین پرده دانه

در جسم مانده نه شفقت نه دوستی نه وفا
درین دیار نظیری در چه کار مرا
مید بے ز راه گوش مرا
بے بر و در کنار و دوش مرا
بے چشمانه به نیش زوش مرا
میت حاجت بے فروش مرا
لغنه بیک آرد و بچوش مرا

نشود شرم روئے پوش مرا

جان رود در سر خروش مرا

خوش زود در درون نظیری حسرت نمبر ۲۱

کاش بودی سخن نیوش مرا

گل خلعت تو داد و گشاخ کن مرا

شاخ گل خوشبو برده با دگر گاه

شد لاله بخیاز به بیا و به خلعت

اندر خست صراحی سر و گردن بتوجه

در تابق م بختما شاخ کن مرا

در عهدی او نغمه ز بس حید و رستی

گلبرگ بنا گوش درخت بود مناسب

حوران بهاری به نثار می مطرب

بر گوش خور و نغمه حسرت نظیری

پرسی اگر از مروه صد ساله سخن را

صورت و رسم منو و اینجا

نیک جستم کس بنو و اینجا

عشق ماول ز ما بر بود اینجا

هست در گشت و در شنود اینجا

هست در معر عن شهود اینجا

جز و کل هست در سجود اینجا

هست ابلیس هست بر بود اینجا

عقل برقع ز رخ کشود اینجا

شخص عالم به با بنو و اینجا

ور بصیر هر که کحل سود اینجا

ویر با جمله هست زود اینجا

چون سماع نقاب بر دازد

غزلی مطرب بوجد آورد

خوش زود در درون نظیری حسرت نمبر ۲۱

کاش بودی سخن نیوش مرا

گل خلعت تو داد و گشاخ کن مرا

شاخ گل خوشبو برده با دگر گاه

شد لاله بخیاز به بیا و به خلعت

اندر خست صراحی سر و گردن بتوجه

در تابق م بختما شاخ کن مرا

در عهدی او نغمه ز بس حید و رستی

گلبرگ بنا گوش درخت بود مناسب

حوران بهاری به نثار می مطرب

بر گوش خور و نغمه حسرت نظیری

پرسی اگر از مروه صد ساله سخن را

صورت و رسم منو و اینجا

نیک جستم کس بنو و اینجا

عشق ماول ز ما بر بود اینجا

هست در گشت و در شنود اینجا

هست در معر عن شهود اینجا

جز و کل هست در سجود اینجا

هست ابلیس هست بر بود اینجا

عقل برقع ز رخ کشود اینجا

شخص عالم به با بنو و اینجا

ور بصیر هر که کحل سود اینجا

ویر با جمله هست زود اینجا

غزل جام گیتی من نظیری یافت نمبر ۲۳

مانند سراب بنده بر پا
بے بحر نموده شکل ساحل
سرداده بیاد بود و نابود
بر او ج رسیده که زلیستی
چون ظلمت نیستی در آمد
در ناله و میثم مغنی
عاشق که عشق چیست دانی
سرشته مطلب محالیم
آخر بچه نایب قرب جویم
آتش نشود و بیا و خاموشی
از سر زود بفرست سودا

غزل چوں حق نشود عیسا نظیری نمبر ۲۴

چه منت از دور و زگار بر سر ما
بغیر و شایدم از کودکی نظر بازیت
و شوق ما نشود با خبر مذاق سقیم
کمان لعب بزه کرده و کمین بودیم
متاع راحت و شادی ما بغارت داد
که ام عریده انگیز طرح جنگ ادا
کسی شکفته ز معجون آب و گل نشود
عشق و جود با کسیر عشق زائل کن
ستاره دل عاشق نباش کند خورشید
گدا خیم زور و خسر نایابی
لوا بر آرد و بی پروا کن نظیری نفس

که خن فطرت علی نمود جوهر ما
که عشق خیزد از آب بهوش کشور ما
درست ذائقه و اند مذاق شکر ما
که طایر بنشیند پیام و منتظر ما
چه فتنه بود که ناگه در آمد از دور ما
که شگفتی تفرقه آمد بجام و ساغر ما
سرشته اند بغم طلیعت مختار ما
که زر شود مست از کیمیا نه جگر ما
که آفتاب فروزان تر است اختر ما
بیک چرخه کس آب نرود با خگر ما
که نیست دلبر ادا است دلبر ما

شکین خرد و روز سر شور و شرم را غزل لپیری برآمد از شب غفلت سحر را
 بافتند ترنجسم که خزانست بهارش
 و دم سر دی و تازہ کند برگ و بزم را
 بهر چند که فرسوده نفس بال و پر را
 و هر از پی تا ویس بر و شاخ ترم را
 و ز بهر اقامت نه مقام سفر را
 از مول مصیبت بگذارد جگر را
 ره امن شود وادی خوف و ظم را
 تا کس نرسد اینده بر بن خرم را
 بروی تو گر راه نباشد منظر را
 یکبار بتلخی خسری بشکر را
 چوں تو یکسم از غزل و قول نظیری

غزل دوران خرد و از صد هنر این یک هنر را
 لغت صلح نمبر ۲۶

که کرده خراب خانها را
 صیاد و شان بام زلفت
 کرده به تیان و لربا شرط
 و ز بهر تو صد هزار صیاد
 شاهان بفصاحت تو واده
 در عقدت جعد نیم ثابت
 تا کشته غمزه تو اگر دم
 زاده شد هر هزار و صد
 شیرازه نظم خویش بندم
 صوخته بنهائے تو به آرم
 غزل گر و پیشتریم غم نظیری
 خوار می فرساید یگانها را
 نمبر ۲۷

ملکوت آشیانه ما
مکوشش دارند بر تزلزل ما
از غزل لہائے عاشقانہ ما
خسروار بشنود فسانہ ما
دلخ دوستدار است خانہ ما
دل خور سجد بس خزانہ ما
غیر ملکیت و روزانہ ما
بس بلند است آستانہ ما
رعده ناله از زبانه ما
ہست ترق در شانہ ما

نیت زین و ہر آب و دانہ ما
کبک کہار و بلبل گلزار
ہر طرف صوت تازہ بندند
حرف شیریں شود فراموشش
وین فروشان خانہ برویم
نسیم ملک و مال مے بازیم
لن الملک میز نیم امروز
خور پس ازناستوا بسجو کند
جذر از ماکہ برق و راہیم
زخم قوس قضا بہانہ شد

غزل
خروج یک روزہ نظری نیست
حاصل عجب آواہ ما

سالہا بچہ ہم واہ و رگ دریشہ ما
نگل تسلیم در خاک آہ و اندیشہ ما
بعد دور کے بقوام آمد و بدیشہ ما
شجر وادی امین نووار ہیشہ ما
یا صد گوئے شود گر حسن از پیشہ ما
کار ماہست کہ عشق ست پس پیشہ ما

بریں ز دو فوق تو از اندیشہ ما
اصل ما آب ز سر چشمہ تحقیق خود
مے منصور کہ در جوشن ز خایہا بود
در خس و خار نہ ہمیم بجز جلوہ دست
عشق آوردہ خلیل اللہ از اندیشہ ما
کوہن از ہنر عشق ندارد دانہ ما

غزل
گل و برگ چمن عشق نظری مایم
نزد و تا ابد از خاک رگ پیشہ ما

ز خود کم گروہ و رگ ویدہ بکشا
صبا کو غنچہ رنایہ بکشا
گرہ از زلف خود ہمیدہ بکشا
زبان بلبل شوریدہ بکشا
ششخ طرہ تر و لیدہ بکشا

نظر بر روئے او ز ویدہ بکشا
گل پژمرده ما باغبان پسید
مبادا عالمے را جاں برآید
بگشش بگذر و در طعنہ بکشا
ہر افشاں کا کل و شمشاد اگو

گره بر چین ابرو از چه داری
سرای نافه پدید بکشا
در مرز عشق آگاہی نظیری
معا از دل نشینده بکشا
غزل نمبر ۳۳

مستی ر بوده از کف هستی ز نام ما
مطرب نمی و به خیره از مقام ما
تا گشت ایم غافل از دور ماند ایم
پدر ارم می شوم که وحشی ست ایم
دانی که لوز مرد یک چشم عالمیم
ببینی اگر بدید تا معنی حسیم
خود را بر میند بر صف پیشتر می زخمیم
کامایر قنای است بقای خودم
بر کف کلید خست و بر لب سلام خود
رغصواں ستاده و طلب بارعام
خس من بیاد رفت و درین شت پیر فریب
مشت نبود گشت با لایه بد ایم
بستان دایه و رفت مشتاق شایه
بے گریه قطره بچکا ز بکام
تا اوقت را بجا فظ شیراز کرده ایم
گر دیده مقتدا کنی دو عالم کلام
باران گریه طبع نظیری بهار ساخت
ما نمبر ۳۴

ویر و ده رده ندانند وقت سخن صبار
کو با و تا برو بگشتان پیام ما
عیش و یار غریب چون قی و گداز است
من نیلک می شناسم پیغام اشار
و جد و سماع صوفی حالی از این مقام است
توان بقید کردن ذوق گریز پار
از خورده که وار و گل و قبا بخند
چیز بیار ماند آن آه و خطا را
بافقر و تنگدستی شوم است عجب وستی
حایک بهشت و قی مسکرو آشکارا
بر قدر قابلیت وادند هر چه وادند
در کثور غیور این نخوت کشد گدارا
از مرغزار عجب یاس بنده زار و نیا
حق راست بر تو حجت بهمت کن قضا
انصاف و جبرانی عهد از جهان بر نداشت
باشه عشق بازاں آخر کس بگوید
بر قدر و وفز ایند
از کاش مجباں بر قدر و وفز ایند
خوش فطرتی نظیری حل دقت خود من
باین خیس مردم یاری بگیر یار
غزل حاصل ز کام مریم بانگ ست آسیرا
نمبر ۳۵

برابرست بلندی ما و پستی ما
تمام و درست پستی ستی پستی
فرد و حوصلہ ناست مشوق و شوقی
بیک طلوع بولندہ البستی
بمنظر تو کشیدند نقش بستی
ز تنگی دہن لست تنگدستی

ادب گرفتہ عنان خمار و مستی ما
بخود ز دوست نیا یم تازے مستیم
بزار سا غر و پیدار شد ہستی و ہنوز
نثار شوق نثار و صبور ما ہرگز
مثال صورت موبہوم بے نشان بودیم
ز حقہ گہرت کار برستے آید

غزل

ز گوشت شہاے نظیری طباطبائی پست بر حیت
عذار و فک خجور و صبریت و دوستی
ز شہر دوست مے ایم پیام عشق بر لبیا
بگو منصور از زنداں آنا عشق کو بریں آید
چو من ہر کس طبع وار و از حمت چہ غم وارو
سحر کہ خستہ و زنجوار از خلوت بریں آیم
ز دست او جبر اختیارے ز ہر لودہ بنایم
دل شب و اشتیاقے از لہر تہا و حرامم
بجھض التفاتے زندہ وار و آفرینش را
ز یاد او کہ تریل شد نگریم ضبط و اول

غزل

نظیری پست کا دیکھو دل و کشائیت
کہ از تنگی عالم تنگ مے گردند مشرب ہمار
گر بجن در آورم عشق سخن سراے را
گل بجز ان شگفتہ شدہ دین لستہ و لشد
لے ز رہے خبر دیم لے بدستے اثر کھنم
برائے کہ صعب تر از روزے عاشقان شو
درس ویب اگر بود ز مرز مہ مجتہ
خاتمہ جم شکستہ تن سبیل عشق ساختہ
پیش نظیری از ننگ و دہریم لست

بہر و دوش سروی گریہا بیائے را
در بن ناخندتے بخت گشتائے را
صوبت بچم ز کار و ال از مرز و را
طعمہ زانچو اں سز و حوصلہ ہمائے را
جمہ بکشت آور و طفل گریہا بے را
منظر و دست کردہ دل جام جان و را
ہر دشت اثر بے نالہاں گدراے را

بگذر از عشق که نه خطوه به کام است اینی غزل
 خط از او کی سر و بر غاں ندیند
 فکر طوبی و جناس در درع عشق خطاست
 چرخه از شبهه خاطر ز کلاه بر گزود
 خود بخود و بانگ زخم خود بخود و آوازشنوم
 همه می نوشی مستی و نشاط و طرب است
 ز ابر ساغر میار خساره ساقی بزمید
 غائب از دیده باز م نشود یک ساعت
 نیغض آب خضر از نظم نظیری ریزد
 از چاه عجبشش بدر آورده ماه را ۳۹
 عابد که پیشش بدر آید در خاتمه
 که روز خضر بارده ز رویش بر افکند
 آن کجکله چو باصف عشاق بگذرد
 از بهیبت خجل ویدار شویم
 عاجز شده است ویده ز اوراک حسن او
 بار که چو در لعل همه خرمن نه رود
 همه دست که سراسر بام بگذرد
 خاکش بفرق کن که بجانان نمی رسد
 که این عطش بخند نظیری ز جان رود ۴۰
 غزل
 چویم ز سبیل یاتش پناه را
 بر آینه خست خنم خویم گوان پیر ترسار
 چنان را نیست آن آسمی که باید فکر کن
 بخود از چهر حسرت و اورام و ریه معلومست
 کهنه با زبانی طغیان خروشت گل مار
 الف با خوان هر کتب شکافه این معمار
 زور یا چند در آغوش خنجر یونخ و دیار
 همین بس شکایه بجهل اختیار پیرا بهشتا فاق
 که عذر از جانب یوسف بود چرخه ز اینجا را

غزل
نغمه

خوشی نزل عشق آرم که بر درگاه سلطان
میں مقدار میخیزم از رخ پرده برداری
کسای بر زه سنے آرد بازوئے توانا را
که بشایم قدر پیش ناول و توانا را
نظیری خاطرے از داغ دل آرد و آرد
تقدم بشیار نه اینجا که در غول می پاری

تو اگر ز کعبه راندی و گراز گشت مارا
چو حدیث راست گویند همه مذاق نظم
بگل و برگ خانه ما همه بلبان مست
که گشت نیم ساعت بر اندال طبعان
ز عتاب تلخ ساقی دل باغبان وارو
همه روز دست حسرت چو گل دور لیم
نه صنم بجای یابی نه گل باب در و لوق
بتواضع جم و سکه سرافروشیاید

بصلح غم نظیری
نغمه و داغ خوشبختی
غزل
نغمه

جز نام صنم نقش مکن لوح چمن را
از شوق بشیدان حرم سر کوشش
پیدا است ربانی من از صدف میدم
من دام بر بخت که انداخته بودم
آب ریخته از آبله گفتم برسانم
بایستج تبسم و با خصم بگفتن

غزل
نغمه
نغمه

دل شکسته بودم و خفته خزینه ما
تو کار غیب چه دانی که صیت طعنه من
مکن بکشتن ما مشورت که قابوده است
بفان دوست مبارک نه بود و کینه ما

طلم ما شگن و پر خوراز و فیت ما
بقدر ذره توان یافتن قرین ما
بدستی تو یمن بسوز سینه ما

غزل
که لب بر تکیست و در پینه ما

زبان پیام هوس داشت شستم اشارا
چه گوید عرض متنا کنم که حسن غیور
در آن نظاره که بر تیغ کف شور بود
و خیره ز جنون بهار بهتسا ویم
نوازش ز گرم میکند محبت میت
که از درع بگذر از ابدان قدح ندیدند
گذشت شوق اندازد گوشه نظر
بلکنه دل بے رحم کافرت نازم

غزل
بدبخت نظری اگر تو خواهی بود نمیدانم

ریزم چو خامه از مژه خون سیاه را
آنجا که خرمینیت بهار برگ گاه را
صوفی خالقه غلط کرده راه را
بیند و زلال قدح عکس ماه را
در عشق قرب حده بود قفس چاه را
بدخواه انفعال و بد نیک خواه را
سلطان زود خواه خواهد گواه را
فرواگنه بد و بشاعت گناه را
تشریف شاه اکبر و عباس شاه را
تعظیم صدر منزلت و بارگاه را

هزار کار درست او شکست ما کرد
یکانه ایم به بقدری از چهره دوست
چراغ صومعه ازنده می توان کرد

غزل
که لب بر تکیست و در پینه ما

زبان پیام هوس داشت شستم اشارا
چه گوید عرض متنا کنم که حسن غیور
در آن نظاره که بر تیغ کف شور بود
و خیره ز جنون بهار بهتسا ویم
نوازش ز گرم میکند محبت میت
که از درع بگذر از ابدان قدح ندیدند
گذشت شوق اندازد گوشه نظر
بلکنه دل بے رحم کافرت نازم

غزل
بدبخت نظری اگر تو خواهی بود نمیدانم

برگه رتم کنم بتو عذ گناه را
شاید که شرم زلفت مارا گراں خزند
مطرب ره سماع با مشک می زند
آن عارفان که در رمضان باوه بخورند
معراج ماهیت افتادگی بود
آنجا که بے تفاوتی و سع رحمت است
گر خون نیک قبیل از آن رخ طلب کنند
که نین عشق بازی دوستی شود حساب
عشق آمد خسته پیشین فیر و خیم
کردیم خاک مسکنت و تمیزی بسر

نوازش از کرم

غزل

سرشته اند خلق نظیری بیگانه
روشن کنیم ز مژمینه خائنه
نگاه گم شده بر راه کوته یار مرا
خود از محبت جانان بخود حیدوارم
ز هر یفتی که شود صاف سینۀ صافم
به بے بری غم طعنه کن مزار چمن
ز روزگار چه منت که بپر من نیست
خدا ز آفت پر مردگی بگرد و
مزاج دوست خویشی خرد دلی چه کنم
تلقین تو نظیری به پستم وار و
تو چه کند دوست و آگاه مرا

غزل

امشب خوش شناسست برویش نگاه ما
از بس که می شدیم بحسرت جدا از و
شغل محبت است که مانع ز طاعت
دو رخ مگر بجاشنی آتش در است
دل بے عزت مباد و زین فیض گشته است
صد سیل وصل آمد و صدمه تازه شد
یا نخل ما پستم نظیری ز ما حسد
نگین شود و سیکه بود و در پناه ما

غزل

ازین ویرانه تر میخواستم ویرانه خود را
حریفان نشه مهر و محبت را تنه و اند
نه سوزش خواهد از سختی نه غمش چینه تلخی
نه بیم آنکه طبل رحمت ناگاه بنوازند
چو زلال دیده از خاکسرم سازند و فانی
بایست ز بود و نغمه و او و لغز و شرم
ازین ویرانه تر میخواستم ویرانه خود را
بدست دشمن خود میدهم پیمان خود را
نمی بینم ز جنس هیچ خرم و دانه خود را
همیشه زخمت بر درگاه دارم خانه خود را
تو شمع بزم خلوت سبکی پروانه خود را
بیان آور و ناک و نغمه مستانه خود را

غزل
نظیری قصہ نسروا و خسروا ستانے شد
کنوں میں ہم کتانی کے کھنم افسانہ خورا
نقش آئینہ خود و دیدہ و آئینہ ما
بجست گذر و شب و آدینہ ما
خاتم و سکہ ہر آئندہ زنجیرہ ما
تو کہ صمد بار فزوں و دختہ سینہ ما
خون فرو میکد از خرقہ پشمینہ ما
قدحے و استت ختم از باوہ پارینہ ما
آنکہ ہر مار تم کیں زودہ از کیت ما
عجید و نوروز بود کتب مارا ہر روز
محضر سلطنت عشق اگر ہر خوانند
خور و دل زخمی ازاں غمزہ کہ نتوانی دو
زاں نگاہ ہے کہ بد نہالہ چشمہ زبید
از سویم بزور سے اسال بنو

غزل
طرف شورے بحر از سینہ نظیری برخواست
ساخت کار نیمہ را گر یہ دوشینہ
غبار از دل ہر گاہ رجم و نیم نشان را
مستہائے شوق آں بیل شوریدہ احوال را
اثر میکد و گاہے نالہ از سکہ نالیدم
ہمہ ور عشق او از رشک میں دشمن جان را
مرا زین عشق شور و آئینہ و رشک پرکشت
سوال بوسہ کروم ازاں خلت پیدا ز تہر
نظیری نشانے وار و کہ آمرزیدہ میگردد
سنگان از کوئے او گر بگذراند انخوانش را

غزل
ہر روز جویم آب رخ روز رفتہ را
لب لبتم از سخن کہ دریں جمع تفاق
ہر گز نہ امید بدو راں من ندید
خطاش بخت من چوہ بیندہ فائدہ
در خون ہمیشہ نشتر مرگاہ تہنگام
فراش کوئے دوست نشوئے بالیک سحر
ز ہرست آہ پیدہ نظیری نہ انگسار
گویم بفرشتہ تلک ز مرموم نہشتہ را
ہر یافتم ز کفہ حدیث تلکٹہ را
جام سائے و سالہ و ماہ دو ہفتہ را
گر سر آمد ز آفتاب کشد چشم خفتہ را
ناسفت کردہ ام سہمہ و زہائے سفتہ را
در چشم بخت کن خن و خفاک رفتہ را
وردہ پیا آب میکم الماس نقشہ را

۲۹

که دام صیقل ابروز دود و رنگ ترا
گر آفری نه تراشیده است سنگ ترا
نشان دیگر وزخ و زخمی دیگر خدنگ ترا
که گل بجهت بختی قباے سنگ ترا
کسی درست نه نهید بر بود رنگ ترا
چه معجز است که بر پروه نیک ترا
که چاشنی هزار آشی است جنگ ترا

تو از نسیم نظیری بشوے آبی
چو گل ننگ نتوان کرد بود رنگ ترا

اند ختم بر دوزخ کابرخویش را
شویم بگریه ویدیه خورشید خویش را
خود کرده ام پند خرد پادار خویش را
من گرم می کنم بتو بازار خویش را
بر کس مدار طبع ستم کار خویش را
در دام می کشد گرفتار خویش را

عزت بود که دوش نظیری بسا و تو
آسان نمود مردن و شوار خویش را

غم بیرون گرفت از ما هوای منزل را
تو چو بر رختی از اینجا فتنه زد حاصل را
بیک شکل نمودی حل هزاران مشکل را
تو آن تعویذ باز کردی کسر ماطل را
بر من بت نه ساز و مکرشت گل مارا
شب مالوزی بخت چرخ محفل مارا
پدید آمد تو چشم افتاده بخت مقبل را
که هر قدر که می کنی شکار بسل مارا

ولا گداز که آینه کرده سنگ ترا
تو کعبه در دل ما کافران چرا جوئی
کے شکاری عشق ترا چه می داند
ز خار خار محبت دل ترا چه ببرد
سر کے نظار آشیوه و گداری
بلغمه و گرم زنده ساول مطرب
تو حرف تلخ فروشی من شکر نوشم

تو از نسیم نظیری بشوے آبی
چو گل ننگ نتوان کرد بود رنگ ترا

کرم ز شکوه منع دل زاده خویش را
وقت نظاره بت پرستگار خویش را
جرم من است پیش تو که قدر من است
صد شتریت خشن و لم را چو آفتاب
ترسم که رفته رفته به بیدار خویش کنی
دل جو نجات که صیاد پیشگاه

عزت بود که دوش نظیری بسا و تو
آسان نمود مردن و شوار خویش را

فراق و دستاں بسیار پیش آمد دل مارا
گل افشاں بود با تو هر سر خار و بن سنگی
عشاق القه بقید عشق از مستی بر آوردی
اگر مینوال اگر مردود و حرف ما اثر دارد
سرسشت ما خواص هر دو طبع دوستی دارد
همه افسانه و خبر تو می گویم
بشارت در گذر دایم و شاید و نظر دائم
درین صحرای نظیری امنیت لا غرر و ناصیه

ز حرام غم غم و خاطر یاراں شو و پیدا ۵۲
چو پید کروم از اسے چناں یارن مغد ازین
کے تنگیز و از ماگزین تقویٰ یوں ایم
سے از حلقہ پر سیز گاراں برے خیزو
پیشانی کش از بیع من کایں سل قیمت
ز لیلی گو میار از زم و فرش و لبری مظن
چراغ زندہ یخو لیلی و لب زندہ دارن

غزل نظیری کاش بنانی کہ سب اغریہ میباری نمبر ۵۳
بکہ پیش ز اداں قد گنگاراں شو و پیدا

از پے آشوب ماور زلف و از و شاه را
حسن بنیا و محبت بر پریشانی بنا و
حور جنت جلوه بر زاهد و بد راہ و
عشق کامل نیست تا و بند و مال و سبکی
بر حیرت و خود را بر آتش محو آتش گشت و
جائے یک ناخن و رستی و سر پایم نہا
گر و د عشق از مزاج پر لذت کے رو و
عقدہ دل در شیخ طرہ نکشاید بعقل

غزل سرگزشت عہد گل را از نظیری بشنویا نمبر ۵۴
عند لب اشفتہ تر میگوید پس افسا را

ز عاشق میشو و عشق را نام و نشان پیدا
خود چیا خوگر و دگر تو از رخ پرده برداری
من آں روز یک بر رخ فتنہ میشو زلف میکشیم
وہاں صحرائے بے پریش کہ بہتر ازین باشد
تپے گر عارض جسم شود آں اودا سارم
تسائیل چو گرد و گرد خاطر مضطرب گردم

نثرینک بنیاد تا نگر و باغبان پیدا
گماں پوشیدہ گرد و ہر گاہ گرد و بیاں پیدا
کہ بے خوش نخواست کشت ہر گز و جلاں پیدا
دل مجروح گرد و کارواں فرکار و ایں پیدا
چہ سازم سوئے عشقے را کہ شد و رنجواں پیدا
چو عتاسے کہ گرد و سرکش میماں پیدا

بغل از نامه اجاب پر گرد و سینه خواند
منیدانم ز من در جاں سپارید چه قصاص شد
که می ترسد شود مکتوب من هم در میان پیدا
که اکثر می شود و در بدگمانی انجمنان پیدا
غزل نظری سوئے او کم رود که امروز سست یا فرو
که از رخا کسرت هم بدیت در گوش نشان پیدا

ز بس بود دل خود کام ناسپاس مرا
بلا مقام مرا پیش ازین بنید است
چرخ روز بود که تشریف عشق پوشیدم
ز رشک و دل چنین در کم که نتوان برد
سختی که داشت ملک مسایش از تو به غیر
از این ز آه نظری فریخته و آری

غزل کزین منوره دلاں کرده قیاس مرا
بر سر را بش بنید از بد مکتوب مرا
دست پر درد تو ام ای عشق پاس من
فرصت باد که میداد شکایت چنین
تا ز پرورد و وصالم گوش بر حرف من
بے سوا لے خون خود و حشر من چشم باو
شوخی طبعی را خطاط غیر منت چو انکم
مشب از یوسف رنجه چشم نظری روشت

غزل باز روزی هست در کاش بنیوتوب مرا
در کماں از لبیک و زویدم شکستم تیر را
پائے رفتن بدیت زین زخم که در بطن در
نوشدل از غیرم که در بزم وصال او نیافت
از کمند عشق جستن نے سٹو و ترک سادوب
سبب داوی که آزادم بخل از من مباحش
گشته دل پاهل حسرت عشوه در کاش من

در کماں از لبیک و زویدم شکستم تیر را
بخت دار و دلین بجز گریبان گیر را
ذوق در و اضطراب و لذت کسیر را
ورنه طعنان جنوں از کم کند ز بجز را
کرده ام خاطر نشان خوش حد تقصیر را
قلب بند را ندو و ماضی کن کسیر را

غزل از نگاہ شد قطیری صید دهن در انفعال نمبر ۵۸
 زانکه این وحشی تھے از زوہاسے پیر را

کجا بودی کہ امشب سوختی از زوہ جارا
 سوائے کمن زمین امروز تا غوغا بشهر افتد
 بہر زنی کہ میگیرد خلاص و فاقہ است
 کتاب بہشت بہشت گوچا مداوی عاصبت
 باخسوں موم آہن گردن آہاں تراز ایل
 بے شاق اشک گرم و رنگ ریز پیر و اند
 اگر از خار خار پیوفانی ہائے گل بہود
 دلا سیلاب خون را از شکاف سیدہ شیرین

غزل بنید اسم قطیری کیت چوں تھے ایم زان کو نمبر ۵۹
 بحال مرگ و پیم بر سر رہ ناتوانے را

طعم بلابل میدہد نہ ہر فراقت آب را
 در ہائے رحمت پر زخم ہما شام مژن آگند
 از دولت گم گشت ام شاید شائے وود
 ز اہل دروں باہش تہذ آناں کہ میرین ورنہ
 طوفاں بہر جانب ہر بختا معلوم باوہاں
 وعظ طیب جہرین بر جاں گوارا شہ اند
 بانامیت بر طاقی از عشق نتوانم کہ کجیت
 در انتظار رحمت لب تشنگاں افتادہ ہر

کار قطیری در رضا غم خود و خوش دوست
 دارم تھے مر و از ما خوش باد و شیخ و شہابدا

غزل ردیف الباء نمبر ۶۰

خانہ در کئے مفاں کہ دم خراب
 عاقبت ہم طبع گشتم با شرب

و بر پریم کرده اندوق عشق
از جوانی هست فوٹے و سرم
هر چه خواهم از ورق شویم بهر
زنده دارد در و آتار مرو
گوش بر تشریف فرامم که هست
بر امید او بجز بسته ام
چاره ناسوت است و بس
بر کپوشم چشم از کمال خفتگان
غزل
عالمے تاریک و قحط
نظری غنیمت
۶۱

سیم و جام و ماہم تا بحر برونت شب
و چشم حجلہ آئین لبت انداز گیم شادی
شازی تا بحر و سرم برف و برمی دارو
بہ شب لب و لبت و لب و لب و لب و لب
مغنی میگیری میکند ساقی تو ساری
بل طرح وصال جاودانی نقش مندم
باقبال حبت شاد و
غزل
من با بخت تو چشم
نظری غنیمت
۶۲

سحرناوی بلبل بکبتان و باب
بر آں دقیقه کہ دریافتی ز عمر زلفت
ترا فریضہ بود رفتی بجانہ دوست
بشر و واقفہ بار و زگارم افتاد و دست
نظارہ گل و سر از و دای و وحد
ہنوز بوسے و کم بر شام مے آید
تہ پیالہ چو برخاک تشنگان ریزی
صلاکے بخت گل میریزد زان دریاب
کہ بیشتر نفس رفتہ را ضال دریاب
دروں الکل از بند استال دریاب
بیک کرشمہ لطفم اگر تو اں دریاب
بہیں بہارے و مے خزان دریاب
تے کہ آتش افروز بختاں دریاب
مرا کہ سوختہ ام مغر آفتاں دریاب

مبار و خم تو حسن بد بگے آید
گہ کہ تیر حفاے کشی نشان وریاب
غزل نکش ملال نظیری کہ جسم دجاں کا بہت نمبر ۶۳
زالل جام کش و عسیر جاوداں وریاب

سبزہ عیش ز بوم و بر بحر طلب
نیشکر حاصل محضرت ز کنناں مطلب
رسن زلف پے چیلہ در آونخت اند
جز دل تشنہ از ان چاہہ رخزاں مطلب
ور و یار یکہ سجود خم ابرور سمیت
غیر حجاب کش و قبلہ ویراں مطلب
فرض و سنت بتماشاے تو از یاد رفت
پرہیز و برہنہ فلن یا دین ایساں مطلب
بعد از ان کہ چہ نیاں بدرم آوردی
پیش گرم فلن و قیسم از ان مطلب
ہر کین نیست کہ سر جاطلی یافت شود
آنچہ ہرگز نسیر و نہ بد و اران مطلب
کنت دل قوت من و شکر احباب خواہ
دو دلدل ہر کین کل صفا ہاں مطلب
آب حیاں زلف و رو کشاں نے چو شد
گو خضر و شست پیاں و بیاباں مطلب
ہمہ از گاہش احباب بخوش افزاں
قیمت یاری ازین خوش فزوں مطلب

غزل جلوہ از حوصلہ بیش ست نظیری ہمدار نمبر ۶۴
سکنتی لوح نشد ساختہ طوفان مطلب

انکہ شب داد تو بہام تر شراب
اشم باز وید مست و خراب
لب ساغر چناں زخم بوسہ
کہ در آرم حریف را از خواب
فرہ از راح آتشیں گیسوم
خاک را در وہاں بگر و آب
عضو عظم پرست از ستی
کلیلی ہا ہمہ شوند شتاب
ظرف لہر زہ کرم از بادہ
ہچو ماہ دو ہفتہ از ہمتاب
راہ مستی گرفت جانب دوست
میروم تا بر آرمش ز حجاب
مخوڑے شوم ز خرو بہر دم
رفتم از دست مہر بار وریاب
قوم نیست لبت من پرورہ
طاقتم نیست دش چناں شتاب

غزل بر نظیری مگر بہ بخشاں نمبر ۶۵
بجندع دانی شوداں باب

چوں غنچہ دل مہند و لہجہ ہوا متاب
بر نعل سوار باش و عنان از صہا متاب

ہمہ از گاہش احباب بخوش افزاں
قیمت یاری ازین ہر خروشان مطلب

آینه نش از صلاح و دیک دل بهم رسد
شوقی اگر نجات ز خود بینیت دهد
بر سفره یخ بلیت سوال از برون چرا
شغل تو آرم ز گوشه خاطر نمی رود
بر صفی نقشا همه زیبا کشیده اند
بر گز خضر به تشنه زلال بقا نداد
آه زویم و پیر بن پاره سو غنیم
چشم از امید واری ویدار و شهنش
مشتوق ساقیت مزین بر پیاله دست

جائے کنار و مار مثل شد و تماشا
بگریز درخ زامینه هم بر قضا
قفل کشوده بر در گنج اعطایا
گوشم چو طفل از پے مهر عیال
بر قع بدست کوته چون و چرا
مس بر امید واری این کیما
گو بنشین قیت پے داغ مایا
گوروشنی مهر و مهر بر سر
یوسف نموده رخ بصر از تو تیا
کفایت ست نمبر ۶۶

غزل
لعلش در آتش از پے
مے باش و از مزاج حریفان نشان طلب
چون بر بیری بصحت نیکیاں گراں مباحش
همان رخ باش و قناعت بخاک کن
جموعه ایست عالم از و انتخاب کن
در طبع دوستاں ز حسد راستی نماند
از حلقه های زلف طلسم بختک آرد
دست کس به اسن محفل نئے رسد
هر گاه یوسف ز تو دور راه مانده است

مهر و وفا مایا
با طبع سر که راست نیاید گراں طلب
جایت اگر بصدور و مهند آستان طلب
همایه همارے شود استخوان طلب
منلو به است و سر و درو مهرباں طلب
الضائف اگر طلب کنی از دشمنان طلب
در شغل آن زو سوسه دل اماں طلب
گورانه بر صبر راس بر سر کارواں طلب
شیدون کن و ز کم شده خود نشان طلب

غزل
جان از نظیری
عشق و به با دل شوریده تاب
کم نشود سوز دل از بیل اشک
آه که عاشق کشد از خامی ست
با سخن تلخ تبسم خوش ست

ننگ ست و طریق کرمیاں معالمت
از طبعی را بجان طلب
پرویش ذره کند آفتاب
آتش سو وانه نشیند باب
و و کند دل چو نبات کباب
نشد و به شمع چو گور و شراب

دیر رود جان که توئی در دلم
در شب بچسبان بنود روشنی

دیدم نظیری
بیکه گدازد

نمبر ۶۸

رویف التار

غزل

ایست بنظر سرامد برتے زمیان حبت
ایکجخت انزال خلعت پر تولد جانے
آسوده ز آفات بهم ساخته بودیم
نشیند کس از کس سخن مهر و محبت
در دعیان غلغله افت و ازین رشک
ربطت باد سر لبه حشرے جهان را

نمبر ۶۹

غزل
زین پیش حکایت نتوان کرد نظیری

که تجلی مانست و گاه بچراں حالمت
بے نهایت ابریا بودا مقصد مقام
زخم با بیطالماں پیدا و پنهان دست و تیغ
از خم آفیتے که باں منت شک خاک میخند
عقدہ یار رسول و نامه نتواند کشود
ز بام و در جلوه حسن است اهل حال را
سینه را بجز اش و دروس و اندک نشان
از حدیث سود و سوداے روم و یوانه وار

غزل
بیشتر شہد دریں در که نظیری

نمبر ۷۰
غیر من در پس این پرده سخن سائے بہت
را تو مثل نتوان داشت که غارے بہت

نیم لبل شدہ بر سر درازے هست
کہ دریں گنج نقش زمر مرقدی ہے
کہ دریں قافلیہ گاہے قدر اندازے هست
گوشت نرودیک لبم آگر گدازے هست
کز نیازیم کہ با دوست بخودانے هست

وی نظری ز سیدہ است کہ امروز در دو نمبر ۱

خرد سیاوہ شد از من کہ سے سوز من است
گلے کہ در رہ من بشکفد رخا من است
شکستہ لب تہ از عہد استوار من است
ہر دو گام حریفے و انتظار من است
نقیض جرم خوشبہائے روزگار من است
کنز فرشتہ سجودم کہ کار کار من است
شکفتہ روئی جاوید بہار من است
غمت واروئے درد کے کارگار من است

نمبر ۲

امروز بہانہ لب عشق تمام است
بہ شمیم کہ خالیت زے جہد ام است
بدنام شدن در وہمان غایت نام است
عنتاب ہمہ روزی بچ ہمہ بام است
چوں شہرہ از نوہ گر نیک کہ دام است
در دل ہوتے ہست ندانم کہ دام است
شاوہست جہان تاسے عشق تو بکام است
بوسے سے و شہینہ ہنوز ہم بہ نام است

زخم کاریت صراحی و قبح بر چہنہ
بلبلان گل زگلتاں بشتاں آریہ
گو کہ این صف شکنان قصہ ضعیفان کنند
تو بیندار کہ این قصہ بخود میگویم
عشقا زیم بہ مشوق مزلیہ انداخت

غزل

رہ حریف گرفت کہ شیشہ یار من است
جہا حتم ہمہ راحت شد از سعادۂ عشق
اگر دوستی و کار جام و مینا بہت
صبا بطرف چین خواندہ بہر یک گشت
شراب و خور میسر نکشت و تو بہ کرلیت
شے کہ با تو قبح تو شمع و بے بگزم
گلیم با تش دل آب مے خور و ہمہ عمر
بسوز و ساز حریم باہ نالہ حرلیص

غزل

فوتے بکمال ست وصالے دام است
بر صوفی بے وجہ و بال ست عباوت
وادی ہمہ مشوقہ سے و نیاز ویں را
احیائے شب با صبح حریفان
تجھے کہ گرفتاری آیام شناسند
میگریم و از گریہ چو طفلم خبر نیست
ساقی اعظم دوران مجوز و اطلال و
گویند ز بار بچہ عصمت فقر و شد

غزل رخزالم ویدر سپیری ست نظیری چام تحسری چون نخز و ماه صیام ست

هوا بدیدر راسنت و باغ موزونست
 زبان بلبیل شوخ از سخن نئے افست
 بهوش زوی که لاکر از بدول سخته بینی
 اگر بگذشت لطف نهان رسی وانی
 بشور وادی و فریاد میل غوش وایم
 ز روزه و دست پوپا و سداوت و دست
 اگر کنار بیابان عشق در یابی
 نشان فوق حقیقت بنار کاش نه بند
 هیچ کاس حیم گدائی پرست و
 چو نام لوتی به گرفتیم قدح بیا و آمد

غزل بنوشش باوه نظیری که فال میبایست

بے عشق عقل را مهری در و باغ نیست
 هرگز فرشته از سر بامش نمی رود
 طعنم به پنجوی چیزنی محاسبه برود
 حال خویش بر پر عشق نوشته ایم
 چون چند خبری خود فال میبزنیم
 از خنده باکے تلخ صراحی بکار ما

غزل تلخ ست بیو عمر نظیری چه زندگیت

صافی شوم از کون که در دروغ فانیست
 در بیم همه چوں سایه که در غمت بود
 لطف نظر سوختگان تالیش نیست
 چند آنکه در آن جنبه خدایت نیست

بخرام بخشش کہ ہے سیر صبور
تو رفیق نیکو کاری ما تو عطا نیست
صد گوشت و دوا در سر شاخ گیا هست
اگر کفر و ضلالت بودار دین و دہاست
با حکم قضا ساز کہ در دیر تقطیری
غزل مقبول منان نیست نماز یک قضا نیست
مختبر ۷۷

اختر شناس در روش بخت من گمست
دوران صلا کے تفرقہ داد و شمار نیست
ساقی چو فیض اوست ہمہ صرف او نعم
شیریں نیکوہ خندہ شادی مذاق کس
باشد بنا امیدی خوشیم مجھے
آسود می اگر بخودم کس گذارستے
ناخن ہمیشہ در جبکہ خارہ میزنم
کے سر ز کار بستہ بر آرم کہ چرخ را
غزل گفتار بے نیچہ تقطیری
مختبر ۷۸

خود یکہ سوز و درد بہ بونہ ہمیزم
بخت ولی بر جیب و جیمہ رنگینا افتادہ است
ساز و برگ شادمانی را کہ میدانہ گاست
خستہ دل تریش و تالخ تریشم ودا
از کہ دورت بر نیایم کہ صفادستہ وید
غصہ مروغہم بہ اتم سوختہ کنوں چیرا
ظرف این ہنگامہ سید کن خرابالت ہا
غزل کے تقطیری غوار مایہ عشق را نہایت قویست
مختبر ۷۹
عشق تو قید علان زہ ماہرواشت
ہر کہ مجھوں تو شد سلسلہ از پا برواشت

جنس ارزنده و ارباب بصارت مشتاق
چون توان گشت کنون ساکن خلوت باغ
دست و گردن مشفق حاکم کردم
عارفان گوشه خشنه بدو سالم ندیدند
محضر بندگی از مرتبه من پیش است
پرده بیایدیم آو کجاست که بر حسن ملکیت
بنایه نازک دلم از عشق چه شیشه تارفت
غزل
طفلی در گریه نظیری چو تو کافر خونیت نمبر ۷

بوسه ازان دو سلسله خم بخم گذشت
خیز از سفال خسته زلال بهتا بنوش
بنو و سلاطین و در جهان گرد و املاش
ناموس و تنگ و نقش من برابر است
جز رفت و آمد نقش نیست در میان
برق دل رمیده مارا طلب کن
غزل
چون عندایب است نظیری ترانه گوست نمبر ۸

فرحت نیست که در پهلوی آن صد غم نیست
همه جای تیرگماں خانه ابرو رفت برست
روح ازان است که این نقشه برانگیخته اند
عارفان گوش که بر پرده ساز ازل اند
بدم عیسوی و محب روح الهی
رخ ناموس جهاں زو و زبیر برداریم
ترک و یگر نظر ایم که دشمنیه نقب
علی چند ز عیب و گراں برو زیم

نتوان دست ز بجایه سودا بروشت
جلس آراست گل و مرغ تقاضا بروشت
نتوان گفت پی عرض تمنا بروشت
هر کجا باو نقاب از رخ زیبا بروشت
این نشان را دل مفلس کجا تا بروشت
شرح سودا سحر آتش زیبا بروشت
شکم از پرده بروں آمد و غوغا بروشت

شیخ از حرم برآمد و گبر از صنم گذشت
کیس آب زندگی ز سر جام جم گذشت
چون من محبت که زو بر حرم گذشت
هر کس ز خود گذشت شادی و غم گذشت
جاوید ز لیت هر که ازین یکدوم گذشت
کیس پر تو از سودا و وجود و عدم گذشت

روز مود و جهاں کم ز شب ماتم نیست
ندیش هر جا طبعی هست فایده نیست
دلت باز نزاع ملک و آدم نیست
در پس پرده شناسند که تا حرم نیست
خلق دانند که از اهل خطا مریم نیست
کیس علاقه به پرافسر محکم نیست
جز با ندازه فرق پسرا و ستم نیست
کافله رجانه رسوائی ماتم نیست

غزل

نقوش حکم خط کرد مثل نظیری به قفسا نمبر ۸
حکم بر صورت ادبیت که آن حکیم نیست
اسروذ آنچه تاج سلاست نیست است
نادان بر آینه ناسنگ میزند
سر میخیم در سر میسبان خوشیستن
از لایحه از آفران شریا گشته است
بهر چهره حقیقت اگر مانده پروه
شک با نه فرش میسند کسی نهاده اند
این طارم نه چای نه شربت است

غزل

پنجاک زلف یار نظیری شست است
چنان ز خانه بروی رفتم بل شکست
بجان دوش مغفول گشته اینجا نم
بک در وای بگذارد و چو گرم شود
بدان دل پاک تو داغ من زسد
دل ز صورت کارم غمخوار اندوه است
بگوش من و در شیب طعن دارم
غریب نقش خیال بر آب زود دیده
ز لایحه شست اگر غمخوار زسد چو غیب

غزل

نقوش حکم خط کرد مثل نظیری به قفسا نمبر ۸
حکم بر صورت ادبیت که آن حکیم نیست
حریف صافی و روی نه خطا اینجا است
بنیر دل به نقش و نگار به صفا است
زوق تا قدش هر جا که می شرم
خطا به رسم و لایحه کس به کس سرد
دل ز لایحه شست اگر غمخوار زسد چو غیب

بدی و نیکی ماسکر بر تو نہیں نیست
 شک و پیدہ دل بے توب یکشاید
 ہر گرجا روم اخدا ص را خریدار است
 ز کوئے عجز نظیری
 غزل
 زہر ہے کہ ورا آید

شب از فسانہ ام ز جنوں خانہ پر شدہ است
 زان طرہ کے شکایت اشتغالی رسد
 افکنده پرده از رخ ساقی نسیم صبح
 باز م بکلیہ کہیت نہ شمع و نہ آفتاب
 ترسم بلالہ و سمن اوزیاں رسد
 تنگست جائے برقتش مشب الخلو تم
 ہرگز عطاءئے ساقی مارا کرانہ نیست

آں شاخ گل بچوں تو نظیری نے رسد
 غزل
 وار الشفائے شہر ز دیوانہ پر شدہ است

بدی و دشمن در و راوی از شب طلسم آگشت
 ندش خارے نیست کہ زخوں شکاری نیست
 شوکت جنش کہے را فرصت آہے نہاد
 جلوہ اش سودا ز بس محو فتا زں شدیم
 خواستی اشتغالی و ستارہ بر دین از سرش
 با پریشان چلویم جدوت بھرش چہ کرو

باز مشب با سنگ تو لش نظیری بہت
 غزل
 شوکت دیدم کہ سیداری جم و وارا گداشت

در شہر مابودیت عشق احتیاج نیست
 چشم برے بچہن جہیں سے توں فروت
 خاطر جھنڈہ نقل دل واسے ستور

ہزار دشمن ویرینہ آشنا اینجا است
 اگرچہ یک کرہ و صد کرہ کشا اینجا است
 متاع کاسد و بازار و اینجا است

وز گریہ ام دیار ز ویرانہ پر شدہ است
 تارا کہ زلف او چو لطف شادانہ پر شدہ است
 ویر و جسم ز نغمہ مستانہ پر شدہ است
 با م و ورم ز روزہ و پروانہ پر شدہ است
 طرف چمن ز سبزہ بیگانہ پر شدہ است
 یک آشنا نیادہ و خانہ پر شدہ است
 از تنگ طرفیت کہ پانیہ پر شدہ است

آفتاب امروز چون برق از سر مالک
 آفتے بوداں لکار افکن کرنیں صحرائے
 گرچہ سر سو واد خواہے بود او تنہا گشت
 نالہ ام کشید از بس گرم اشتغالی گشت
 بسکہ سرست بخود مغرور و پیر و گشت
 با و با سے آمد و رفت و لہا گشت

فروغ گوشت نیست کہ صد تخت و تانیت
 بکھا تر و فاماہوز چنساں بجد و اج نیست
 غیر از گرہ پستین غم دل را علاج نیست

شهر بشید دل مانگ میزند
کس ز جیب رخ لوسن ازادگی نیست
ما خطر ساند ایام بهر مسله

غزل

از نوشش روزگار نظری
این بادیه نوا سوا تقی
شور چین ز تقیم ازادی من است
میخانه ام بود به بهار گشت اند
چو شمع جسلوه که گشتان بزد
بے ذوق خنق کار بر ایاں رسد
عقلم نو بیزندگی با دواں رسد
مگرد دل بشتی ترا چو عظام نوشت

غزل

بهر فیل غرض کرب و بعد باندست
از آن غم که بجزرت نمانده دیدن او
نظر ویران شد تا خیره پیش آمد
چو چشم ساکن بیت اشک بن کرد
در ازو شبنم حزن که گل جیبم بخت
بکینه جوی افلاک عشق بے بازیم
بجیبم نیست که بیکار وای نه روی
بیا که از من یار من به پنج کام تریم
به ترانه نانی راز بردارم

غزل

نظری از تو بجان کند نسبت لب بکشا
پایین قدر که بکونی بهیچ خورشید است
دل که جفت غم از به سر سالی نیست

ویرای پارسه پرتو از جلی نیست
تار آتش سیلندر بر است که تاج نیست
آفت زبده را غم باج و جراح نیست

از نوشش روزگار نظری
باز لاج نیست
روئے شکفته خورشاد من است

بهر جانم نیست ز آبادی من است
من بیکم که ناکست کل باوی من است
فدا کرد عشق بودن از استلای من است
آن چشمه که گم شده در وادی من است
نیک اختر نیست زبانه چرخ من است

غزل

زین خوسه رخ کاشت صیاد من است
دل شکسته بار احسن از این نیست
نکه بکوشه غم هنوز در بند است
حجاب اگر پر کا هست که الوند است
که من اسیر بخت و غم او نیستم
که تا با غم از جیب در افکند است
که هر که و شوکت باشد بدست است
کس که زود در دل نیست و بر سر است
اگر تو سر چکانی بکام یافت است
بگو شمع که در دهن آید است

غزل

نظری از تو بجان کند نسبت لب بکشا
پایین قدر که بکونی بهیچ خورشید است
دل که جفت غم از به سر سالی نیست

بعضی خنجر بکشد باز نهید طائر ما
مگر کرم یا زیت خانه مرا غیب کن
لا و بالی شود یاس قمر اچنی تشا ط
نست لذت ز نظر بازی نبوی که در و
نرگ او بار تاج سر هم دوخته اند
بر و ر خلوت با پر هاسی چشمه
طبل در و لیلی مبرور جا و بد و دهم
صحبته آئینه طبعان بدست تیره نهد
تو معنوی مصری من مجنون را

غزل

از فسون وانی چشمان سپاه که تراست
خدا (نظری) بنگ داشتن ارزانی نیست
تجربه تو بهر دل نشسته کیم نیست
بچشم که تو دامن بر بخش افشادی
همینه گری خوبت و راتشم روار و
جواب عشق غبار میال با اینست
گره بگوشه ابرو نگه بچای غیسر
تو میروی و من از اضطراب می میرم
چنان گرافی خویش از دست بکبیرم

غزل

عفت و پوده روخت
که چون بهیانه خود تو در کین نیست
عفت که علم و دهن مختصر است
هدیه را منم و صفت از لیشه نشسته
بیگانه گیشن آبار بهر شک نیست
یا و آورش راه نماید بوحالش
مگر باخوشت از جا برو جائی نگه دار

در فضا که منم بال و پر افشانی نیست
هر که اهر و طین نیست ستمانی نیست
چند دور کی مشرب که فرادانی نیست
خنده ز بر لب و مگر نهی هاسانی نیست
یا خ سرتیت کش این نین چینی نیست
مردی را که به تراج سلیمان نیست
بر لب بام بجز و بت سلطانی نیست
در چنیز دم که جاس که گجانی نیست
نهر و شوق بران کوچه که برانی نیست

غزل

و به هر کشی فکر غنیمت
کس ز تلخی عیشم بهر انگین نیست
بخون ششم و آن نوعی از تیش نیست
که ز فشاندن دامن و آتش نیست
پیش و شن خود و بکس چنین نیست
کس بجال چنین روز و این نیست
که از جو و دام گرد بر جبین نیست

غزل

مجموعه احوال و عیال غمناک است
جز دل آگاه نشی از نظر و است
این محم هاست که طوفان شر است
این خانه هاست که امید و است
کائنات دل که ز ناوک نهر اسد پل است

کام دل کہ چارفت روشن گزشت
سیرالہ کہ از خاک دہم ترازوست نمبر ۹۲
شماره معالفتہ چین بر رخ قابالشکست
کہ شمیمت در غوش یار سالشکست
لشاطرانے و دل شرم روشالشکست
نگاہ تامل و دوزاں باطل یارالشکست
چنانکہ خود نشانی کہ از گنجاشکست
سفال میکده جام جهان نالاشکست
کہ ہم گزشت از حد کاشکست
کمر بہ البستے شوخی و عصا لشکست

نمبر ۹۳

کلید سیکرہ کم ز دم چراغ کجاست
دریں بہار کے را دل چراغ کجاست
برینہ را سر و سامان عشق باغ کجاست
بہیں کہ یک گل بصدقہ عشق کجاست
ہمے کہ صاحب قیہ و دہ سرخ کجاست
چلتے کہ وہ از خودم چراغ کجاست

نمبر ۹۴

چارہ دل کن کہ با تشہ آتش
راہ عاشق بر میان بہشت آتش
از دم خلوت نشیمن آتش
تن اگر خاکست اما دل سیر آتش
برین در قرض کہ کہی با تشہ آتش

گدازم ز رہ ز نیت از پے آن رو
غزل گریاں ز گلستان بہار فت نظری
لشاطر عید کہ اعجب باو شالشکست
چنان سبک و گر آسختہ شیخ و دہیم
رغیس و قاضی و مفتی بقیص بہ جہندہ
مبادا و پے جاں بود چشم قربانی
دل شکستہ در آن کوئے سیکرہ و رست
باب خضر سکندر بنروز آئینہ راہ
بفطر روزہ کے و او پر بادہ فروش
زمانہ طفل طبعیت شد انقدر کہ او بہ

شکست

نظری از خیمے صوفی از ہوا لشکست

خارے بلیم طفل ز دایم کجاست
نہ عند لب غزل خواں نہ شاخ گلخیزاں
شکستہ را بہ نیم ابر جامہ در گردست
یکے بگرد گشتان خویش سیری کن
سزار جنس مزاج بوقت در گردست
ز بکشل کار خود یک نفس باقی نیت

نمبر ۹۵

کے شرر گشتہ ہر جا گشت ہر آتش
شکستہ مانع شوق البدر تو یار بہ دورم
چون چراغ مروہ از محبت نے گردوہ ام
مگر بظاہر کا ہمہ اہم سبب طعن جاہیم
مگر بطن ستمان کہی اس نے آتشاں

از نسیم صبح میوز در لیاں را جمال
در سگم رسست مارا دین و دنیا با خفتن
عاشقی و حسن را در پرده نتوان داشت
گرچه گرم نظری را یک و دوای گذشت
از سرش کش تا بزدانو در تیر پا آتش است
غزل

نشست بیلو من در قرب جام گرفت
بصدیکنند با تشاد غم چو دست شدیم
تقصا سمنه بشا کرام پیش آورد
معاندان است پندار جمله بشکستند
نیافت صمیم آغوش دوست از دوست
بجنگ و عریزه راهنی شدم ز شرم بر
نظری و سوس و اسطرب گداز خواهد شد
غزل

آں دبد در گریه پند ما که با با دشمن است
هر کز دل از درون شاد است بایرون چکار
خود را ز در و رانی در زندان تا به تو
دل از آن آرزو تر وایم کار از این گشت
نخون ز چشم کاروانی بخت باز در مهر
تا غم گر دیدم سس کلفتم تا کس نماند
ای که ایست گر باید که دل خالی کند
غزل

خاطر مشغول عاشق را تا شام است
جز محبت به چه بر دم سود و شرم داشت
هر گل را چه بچیدند در سبزه ان مشهور
در دلم از عشق سوزد ماند در جان شعله
غزل

تغلیت شود

درد دل او درد ما از ناله تاثیر نکرده
شکر از غم مردم و پیشکش شکر
کاتب اعمال چون اجر فراتم را شکرست
از دل پر درد و جانم را
بهر دو چارم شد که چشمتا بدامن تنواریست
تظیری ریشید کرد نمبر ۹۸

باز دل جا گل دیو را نمی بود کرده است
خاطر دلم چنان گزید بهر دوقی
لے تویی و مسافر حروف باست پند و لید
از چراغ وصل دل را نوزده کاینجا است
هر که جز خود و بدامن اشیا بیکجا راخت
دست و دل لشکر که اینجا عجزی کیکار
در مراد ما نظیری یاریت کار نکرده
بر من زین بهر عا در کار بند و کرده است
نمبر ۹۹

آنچه رحم از دل بر تاثیر فریاد من است
ساختن ممنون دیدار و کجاست سوختن
صرف عاشق بیزبانی شکوه دل عجزیت
ندیت و عالم متنائے که از قید محنت
مضطرب دلم چرا دل در راه آوارگی
آن شکام من که لائق هم بشستن نیست
خشم مرد و شکوه رفت النون شست غلغلو
کار و شوار نظیری گریه کرد که او
شاد از تدبیر است بنیاد من
نمبر ۱۰۰

شهر و دیراں شده گریه ستان ناست
از همه سوره پیو له می استند
بال و پر سوخته هر یک بیکجا نکرده
مر کجا است غم و بد از خاست
مر کجا است غم و بد از خاست
آنکه ناپید بد از بزم تو پروانه است

آنچه دام دگران ساختند ماست
تا بختی آنه نمن ورتهم بهانه ماست
آفتاب از همه جاروبی بویزه ماست
جاوداں بر اسمہ جاگرتن آفتاب ماست
بوش ما محو نشا شاگد جانا نه است

بما شائے جہاں باونسا نیم از تو
بسر بارہ فروشان کہ بچشم بزم ویم
ماکہ غور سید پرستم بختل چرخیم
خواب مارا بعد انوس ونگہے بندند
تا کہ از مروت غلوتیاں سے شکریم

نمبر ۱۰۱

نظری اشب

سماخ اندر در خانہ ماست

ہر طرف راہ فتد کوفہ و بلند و بکیت
عشقیں چوں بار و ہنوز و فطرت بکیت
پیش ماہمہ و بے یون و اندر و بکیت
شاید با و سر و سر و شفا و بکیت
باغ و سر و سر و سر و شفا و بکیت
سوم و بکیت تو و فو لا و بکیت

نمبر ۱۰۲

نظری انوس

کویا و بکیت

زین مرتبہ ملافتہ کار و بکیت
ہر از و بکیت طلب از و بکیت
بکیت از او بکیت و بکیت
بکیت از او بکیت و بکیت
بکیت از او بکیت و بکیت
بکیت از او بکیت و بکیت

نمبر ۱۰۳

نظری خورشید باش

نظری خورشید باش

سطرے از خیر نیامد کہ کتاب بکیت
گر بمانا نہ رواں گرد و کتاب بکیت

غزل

پیش مشتاق تو دیرانہ و آب و بکیت
بچشم دل شیریں ہنوز و بکیت
ماکہ غور سید پرستم بختل چرخیم
خواب مارا بعد انوس ونگہے بندند
تا کہ از مروت غلوتیاں سے شکریم

غزل

در خون دیدہ شستہ بختل تو بکیت
از آبکیت و بکیت
گو یا و واندہ ریشہ نہال بکیت
زین پیش شیشہ دل باہم زنگہ بکیت
بے یار ماندہ رو بکیت تو بکیت
بکیت از او بکیت و بکیت

غزل

خون ترا چہ فتنہ
ایں لیس کہ دعوی از طرف قاتل تو نیست
آنکہ بعد نامہ ما خواند و بکیت
شعشعہ بہ پروانہ فرستاد و بکیت

م آبله نگر فتم که شتاب به نیت
که فریب رخا رخش لب لب نیت
در ره عشق که گنجی خبر لب نیت
حرز حسن تو بهر مشک گلایه نیت
قصد بر سر منقار عقاب نیت

مهر ۱۰۳

نظم کنی

تو بهر طرف لقا به نیت

موقوف لب نشودن با کار عالم است
نویابه که گونه رخا عالم است
آن معنی که قبله گفتار عالم است
صحب که طالع از در و دیوار عالم است
در و ام بهر نگه که نه پر کار عالم است
کام خفته خرو که خبردار عالم است
ما و جمال یار که گلشن عالم است
سرایه قبول و را نکار عالم است
شرم از طلب مدار که زنا عالم است
در حسن نکته که نه اسیر عالم است

مهر ۱۰۴

نظیری نوا کنی

این گفتار عالم است

نکست یارب جو غزل خیالت
ز غلامت بروی نباشد غزلت
بهوشیده موج خوابت
تو روحی خرد و پر دانه بالست
به خدایا قدسیا بالست
عالم است و خون مشک عالم است

همه جاشوق تو لب تشنه بر آسم آورد
گفت پاک بره بادیه امیش نشد
قدی نادم از منزل ساکن بیرون
اشک و آه از در این مدرم کوی
سینه ریش از این راز بگردید که عشق

غزل

یک آه گرم صیقل زنگار عالم است
مناظره فراقی تو بهر چه عالم است
خود را فی خیال تو از دیده ام ریاند
برین شب فراق شد از جرم ناکست
صیادی که شمه تو و اندک ناکست
ای عیب و عار عشق و مهر را کجا برم
خود و کنار کوثر و صفا و سخن خلد
تا یک دلت پند کند قرب او جو
گر پیر لکی خبر از طفل راه پرس
و انانی فریب تو معنی پیرو

غزل

ز بهر لخته آفرینش جمالت
بفطرت فروغی نکاه فروغیت
همیشه حق از قول و در استودش
بجود و مهت پر و از هنر تن
همه و چه با صوفیان از قولت
با عجز از قولت که ایما نیاید

نظیری

ز صید چنان شد لطف لغالت
که خورشید طالع فراز نهالت
که صفت گری ختم شد بر کمالت
که در عیب نبود مثال مثالت

بباطن ترا دیده آدم مقدم
به پیرامنت سایه ظاهر گردد
نجن تو نقاش نقشه نیارو
توان گفت لیس کشته لثابت

غزل نظیری چنان ساز صافی سخن را
که روح بنی خوش شود از مقالت
نمبر ۱۰۵

ز بختی باغ و باغیان عیش با یاران
گسیادت بگذر و شبان و بهاران
سینه و شان اسرار و عواید و جوان
ماه کنان برین از چرخ خیزد از جوان
پیر کو کدل چربا و کشتار از جوان
که بگوئی دوست رفتن بود از جوان
چون مرض طغیان یغیبت از جوان
بے پرتار از نظر بر لاله رخسار از جوان

گر گیتی وفای با وفا داران خوشست
محنت شب گیم با شوق حرم و شورانیت
ز کس شوخ تو منت از ناله شک خیزد است
بال عصمت از لایحه بد وین سوداها خست
خزجه بگذشت گردون تازان بیرون دوم
ذوق با مرغان پراند مرغ لا بد و ازرا
چهره تنیک از استیلا می عشق آزاد ساخت
ساقی گلگون باید ساعز گل رنگ را

غزل غرق طوفان شد نظیری هر که دل ریال است
رخسار بیرون ده که کشتی بسکارتان خوشست
نمبر ۱۰۶

بهر عفو نه کردن گناه بے باقی است
که عینک بصیرش ز ابلیس حلی است
عنایت از لی را نشانه بے بسی است
دلیل کب جگر لفتگی تشنه بی است
مهنوز و خمر ز نور سحر چرخ غنی است
که نارسیدن سالک نشان طلبی است
که هر که صاحب این حال شد ولی زنی است
که کار با سئ چنیز از شمار بواجبی است
چرا رخ مطلب از دود و مان بواجبی است

جزا سے حسن عمل در شریعت عربیت
سواد دل رفته سال خور و درویش من
قبول بے پند از التفات مشوق است
جهل حال سؤ و تر جمان استحقاق
ز من مشاطه استمال صدق می طلبید
مگو که رسم و قنوت نبود و ریاء هم
ز دوست روی گردان و تن بهر زبان ده
خلافت برم وین عهد خرق عادت من
شب سیاه صبح سفید می آرد

بیتغ قطع ارادت نے شو و مارا
خلوص بندگی با شرافت بنی است
مکوز دوست ملاکت بود نظیری را
کہ مستی سحری از نیل از نیم شبی است
نمبر ۱۰۷

غزل

ترا کعبہ مرا کار باول افتادہ است
صدای بے چرس از بشوی غریب دال
سند طالع اگر چہ جس میں چکا و کند
بوزم کہہ کیند اتفاق خلوتیاں
نہ کج زمستی کے کردہ قبلہ بادہ فوش
شکستہ بروقت جہہ تو خسامہ حکیم
حریف ہیں چہ برات بساطے چید
حریم خاک چو قرباں کہ مناد ویدم
کیے آگے عسکریان شہریرے کن
جروان سبک سیر از جہاں رفتند
گدا کے پیرمناں شو کہ بادشاہ فقیر

غزل
عمر بہال نظیری بیش ہیں نرسد
کہ او بواوی و رختش بینزل افتادہ است
نمبر ۱۰۸

خروالاستبتاں از بند او است
گردن شمشاور از نقش نجست
گرچہ شکل بنی و اردو ہائش
نقض زلفش وایہ بر عہدش
طرہ اش را بہت پیونہی بصلح
سفر بچو است سے اید نجواب
مشریش صفرے بیاراں شکست
زود و امینش بمروم کے کند
حسن گل بر باد حرم از دورت
آنکہ سرگزشتک سونہ او است
سرو از آزادگان بند او است
ہستی جانناز شکر خند او است
گر شکستہ سرشت سوگند او است
چین اسوگر چہ پیشا و ملاو
بترم مشک و عیر کند او است
دوش کے خوش از تروح و قلاو است
مشک را بواند کے اماند او است
ہر کہ تکلیفی ندا و پند او است

کینه کش از دوستان مهر جوئے
بار تکلیفش ز دوستش ادا ختم
طبع مغرور و خردمند سناوست
گویش بر کس که حاجت مند اوست
نخل
مطمخ اغواں بر نظیری کے گفت
میں نے بہتر از فرزندان اوست

مستوفی من قبلہ مناقبہ نظر گشت
عرق گرم حیلہ گرام کہ دریاں کوئے
ز دغندہ شیریں بنکے بسول ریشم
اوراق گل اندر بغل غنچہ
میدارست دل آئینہ از کوئے گفتار
شاید شوم انگشت ناساچو سے نو
زبان کلیم از دوعطر فاشنت کہ وستم
ہاں بوسہ کہ خیرہ مذاقاں نکند دست
در رخسار آن زلف کیوں گاہ بلائیت
عقلے کہ کلید در گنجینہ ام آن لود
بایں دل پر عہدہ شرمندہ عفت
ہر لخت شمع کہ بر آرد و نظیری

نخل
از غیرت آن نافہ چیں خون جگر گشت

نظر بظاہر و صیاد و رقفا خفت دست
کجا ز عشوہ آن چشم نیم باز رہیم
چہ کہ بقلب شہم ترکست آرد
شہیم ہمدرد باغ و فاسے آید
طیب عشق بہر د طبع زہیم سار
کس از معالفتہ روز وصل یا بدوق
بگیر کام دلے کہبتیں مردم چشم
شب امید ہر از صبح عید میگزد و

اجل سیدہ چہ داند بلا کجا خفت دست
کہ فتنہ عہدہ از خواب پائے خفت دست
کہ در فرار قصص پائے و خفا خفت دست
بہر چین کہ تو اشک فتنہ صبا خفت دست
کہ شب راحت ازین روید و خفت دست
کہ چند رات شب زرم اغوش خود خفت دست
کہ نزد آند و انقل و رقفا خفت دست
کہ آشنا بہمنائے آشنا خفت دست

غزل فناء صرف نظیری مکن که خواب کن نمبر ۱۱۱
شکسته که بسجده و در مبتلا خفت است

خوئے شد عریده جوافتاد است
بادبازی که سر مستان را
آنکه افتاد برین در را پیش
ورخزابات منان مستان را
خوشی باز گل و لبان نیست
خوش عبیرے ہم آمیخته عشق
عشق از تنبل و کل و احیدم
جائے دل خورده مینا چشیم
دلبرم را سر بر سوانی نیست
با خودم دشمن جان پاید بود

کشته بر سر کوافتاد است
شکسته به کوافتاد است
قدش از تنگ بود افتاد است
کاسه شکسته سبوافتاد است
صحبت یار نکو افتاد است
خو بخوبی سبوافتاد است
ره بران گلشن کوافتاد است
ده که بارم بفساد افتاد است
کار چیسیم به رنوافتاد است
چاکم دوست عید افتاد است

نزدیکند

غزل به نفس و دل نظیری رسیده است نمبر ۱۱۲
عشق را چشم برود افتاد است

جمال ساقی مادر ضمیر لاله گذشت
وراں شامیل موزون نگه که برکس دید
بقصد ضبط آنکه چیں را بر و اں انداخت
و لم ز حرص سوال از لبت جواب نیا
سپهر هر چه کند روزیت چشم مرد
دو ساله در و کشید بر بوده ام عجبنت
سرے ز قاتل مینا بروں نیا و روم
بطعنه از بر ما غافل فارغ دل

که لاله را لعل از سر ساله گذشت
بجن معنی حد و فتر و رساله گذشت
و لے لکه که گفت از سر ساله گذشت
چو آن گریه سر اسیمه که ز لاله گذشت
که روز تخم از آن گشت که حواله گذشت
که شصت ساله توان از دو ساله گذشت
اگر چه عمر تحقیق این مقاله گذشت
چنان گذشت که بدو لاله ز لاله گذشت

غزل جفا منا در ز بندار خود چو دارستم نمبر ۱۱۳
بیای که کار نظیری ز راه و ناله گذشت

بجراں نکه سود و بدیع دل بخت
نسوداے تو آتش زو باغ و لای بخت

غم دروے آن کجس راغ دل مارحیت
ساقی مے تندہی بایاغ دل مارحیت
غم خون جہانے بسراغ دل مارحیت
برگ و برش از لایا غ دل مارحیت
ہر کرد ملا سے بفسرغ دل مارحیت

ہر روغن صافنے کہ بہرودہ فلک سخت
رفیقہ لیسر زود دریں محفل مستان
مارا بہ نشاط و طرب آساں نکلدارم
سر نخل اسیر سے کہ نشاندیم درین باغ
کلمت ز کجا آمد در بخش ز کجا غایت

غزل
بر عشرت بازو ملاست نظیری نمبر ۱۲
تا صبح نفس زو نخل باغ دل مارحیت

ہر در دل خشک شکستہ اوست
ہر گرا سیدہ اسیت خستہ اوست
ریو در ناک زیا چستہ اوست
کعب دل جنم شکستہ اوست
قیمد مرغ رس گشتہ اوست
دست پر در دو خانہ رشتہ اوست
باوہ در خون دل نشستہ اوست
رخ از آب ہاڑہ شستہ اوست
عقل کہنہ فروش رشتہ اوست
کہ باست کریم دستہ اوست

گل ابید اوست سبتہ اوست
ہم جانا سخن نصرت نہ
ایں کہ گم گشتہ عہد و شرط وفا
بر و اندیشہ بتان زو لم
خس بہتان دغار و لوا رشتہ
سر و بالا و جہر نظر رشتہ
تا بر آید برنگ رخسار رشتہ
موجبہ باوہ ہر گل جتاب
عشق ہر دم بتازہ سودا رشتہ
لبوئے مہناں خطا رشتہ

غزل
نزل روح الایم نظیری را
نامہ پیک پے خستہ اوست نمبر ۱۱

نخل غمیر عیب و عار اوست
حریف آہ آتش بار اوست
فلک را دست ہر از اوست
اوائے ناز مو سیقار اوست
تن جڑوں کہ حبس ہر بار اوست
دوائے درو در بازار اوست

دلے دارم کہ طاقت کار اوست
کہلے دارم کہ قلم جہانے امواج
دل سخت ہر احوال مے ستیز اوست
نشاط عین لیب از بود رنگ اوست
کجا پوشند بہ بند و قید و تار
مر فیض عشق را مردن علاج اوست

سر مرغی نیر و از کمیس گاه
زبان بازی کند سوسن از است
باس شد کعبه از کوه تو ممتاز
سجائ گنجان کجا بفساد متان
(غزل) نظری این عبید از عشق سازد
بختم این بس که شتری شده دست
نشانم از رنگ رخ جو مستی
در بر آریاب ذوق کم بند
قطع و نیای شود خشم
نیت ممکن بزنگی آرام
شاهدان چمن تپید است
باشش عریان بدن که جامه گل
بوسه گل جاشنی مل دارد
آب میخ لب طر پروردند
حفظ قرآن نگار او کو فی
حظ فرمیدند کس چنین نبوت

غزل

بر که نوشید می شوق تو نیا نش نیت
دل سخن تو مقید شد و جاوید باند
تیا بکے فکر تو اں کرد و سخن تازه نوشت
ایچکس نامه سر بسته ما فهم نکر
سبب از عقل میرسد که غم نامه یا
از ولم راه بدست عشق نمود است ختم

که آب و دانه در مقدار نیت
که آب شرم و رخسار نیت
که رشک پرورد و دیوار نیت
انما بحق گو سر پر دار نیت
که این عطر از گلزار او نیت (نمبر ۱۱۶)
هر چه خلقم بها نیت
آب هر گل نظر طرف سبوت
اثر قبض و بطور ابر و دست
قوت مور و جستن از منر جوست
تا نفس باقی است و تنگ پوست
جامه سر و تا سر زانوست
کم و پر یو که خلق تو بر توست
آن شکر خنده راجه کو چه دوست
نام کروند کیں گل خوشبوت
چشم خراب گرد او بندوست
یارب این مجرست یا جاوید
بر نظری ست گوش خلق امروز
میر مجلس مدیم شیرین گوشت

نمبر ۱۱

و آنکه تو نوشد اندیشه جانش نیت
که ز فکر تو برو آمدن آب نیت
قصه شوق حدیث است که پیا نیت
نه همیں خاتمه اش نیت که عنوانش نیت
و برش عشق است که از علمش نیت
که بان خاد و برست که در بارش نیت

که غم از سر زلزل خوار معیالش نیست
که رخ حال من ز آینه پنهانش نیست
بدایه که بستانج سلیا نشین نیست
تخت عفو بتر از نامه اخوانش نیست
که بجز دل خندان شمره گزانش نیست

نظیری بکلاحت نمبر ۱۱۸

کس خیالستانم که حیرانش نیست
می بستی است که غم زورانش نیست
که بجان بجای آن چشمه شورانش نیست
که بغش طایفه گو سرو تا دانش نیست
که جدایی زلفا فاقه تو اسانش نیست
هر چه آغاز دارد غم یا پایش نیست
خبر از رشک صال و غم بجزانش نیست
لاکه را سنگ به پای کس پایش نیست
کس سعادت بکمال نیست که نقصانش نیست
آنکه پیمان شکنند قوت ایمانش نیست
و رخ و صورت کشته وصل تو دانش نیست

نظیری ابفداک بر شده باشد چو صبح نمبر ۱۱۹

کشت بجرم زبان مغفور نیست
در میان فرهاد جز مزدور نیست
راه از من تا جودل نبرد نیست
این انا سخن گویند خود مختور نیست
پیش ازین گنجایش نقد و در نیست

راه و بیکر لب و گنج احوالی نیست
خاطر غیب بناس تو مگر غایم نیست
سایه نامه تو بال به امید او نیست
حرف ناخبر که در غمت بوطن می نیست
چون قلم گریه شادی غم از نامه دست

غزل نمبر ۱۱۹

قرعه بر وصل ز ندیده و سامانش نیست
رگس از گردش شمیم لبش بافتاوست
شیر شرم قلعت ز نظر نهان در ظلمات
در جواب تو فرو مانده ز غم طغیان
دل زانده لیس و وصل تو بجا باز نگشت
عشق ما و تو نیست که آتش سرگردد
شادم از دل که می عشق تو در پیشم گردد
چرخ را کاسه پر خون شفق تو گردانست
دولت عشق ندارد و خطر از عین کمال
ما بایمان قوی عهد تو محکم داریم
هر جرأت که دلم داشت بر آن نمیداریم

غزل نمبر ۱۲۰

عشق عیبان است اگر مستور نیست
عشق در صنعت تصرف میکند
بر تر از عشقت حاصل هر پای
آنکه منور است بر دانش گنج
حسن از سر هوش پیروز میبرد

مایہ صد ماہ کفایت نے بحسن
کے بشر استغفر اللہ گوشت
و لہستی ہائے دشمن ویدہ
عشرت و عیش نظیری کویت است
در سراے تنگ و شاں سویت
غزل
مبہر ۱۲۰

اس نخل کہ از چشمہ عیان رہے کہ گشت است
ماقتہ ز مشاطہ حسینہ از عشق
جز از انوشت ترو حشک امنیت
زین بخت دل و پارہ جاں چاشنی گیر
ذوق غم از طینت خاکی نرو و بیج
گور و سئے کو نظارہ کن و خوشے تو بہر
سرتاسر صحرائے رحمت لالہ و نسیمت
گل جامہ ز بریں بک از ناز کی لذت
در حیرتم از ترک فنائے تو نظیری
سرس غیر اجل فرشت اہل در نوشت است
غزل
مبہر ۱۲۱

نالہ مائتہ اہل ہزار اگر م ساخت
ترا تش وادی بھلیم نعلین از قدم
در گرفت از ہر خاطر گری می پروانہ سوخت
گر می ہنگامہ گلشن پلے آشوب است
مایہ ہر محبت از روانہ افتادہ بود
کین خسرو گر بنوے ساختے فرہاد کار
ہرین مژگان بچشم خلق قرباں کردہ است
اعتمادے بر سیم حلقہ یوسف داشت
شد ز عبت قدر من معلوم بران طن
دیم اشفاق زشت عزم ستم از لبست
شوق مائتہ گامہ این ماجرا اگر م ساخت
موسی اگر م روگردید و مارا اگر م ساخت
شمع مجلس شکر و کاشانہ جبارا اگر م ساخت
گل شکفت از بجزہ بلبل کہ مارا اگر م ساخت
صحبت مار و زبازار و فارا اگر م ساخت
طعنہ ناموس غمے باو شمارا اگر م ساخت
گریہ من و استان کہ بلارا اگر م ساخت
سرمہ خاکسترم باو صبارا اگر م ساخت
گر می مہنگامہ ہر اشارا اگر م ساخت
و صبت احسان و اشتغال اگر م ساخت

از غلوئے رستم مسامحه شد حسن مهمل
چون مراد دل اجابت شد و عار گرم نشست
رستم ابرست این نظیری یا صبا یا عطر گل
نمبر ۱۳۳
بلبل از شعر قوت صوت دوزار گرم ساخت
گل صلاک عام زو مرغ از بحر خوانی نشست
خاندن گشت جو لنگاه ماچر گشت
دیدم یا انداز خوش تحفه لائق ندیدم
مردم چشم از فروغش بست آئین خانه را
تشبه لب اندیم از دوزخ آنکه زو مرغی
خنده زو بر طرز مجلس دل زو مرغی نشست
جانفشانی عذبه سامانی غمناک گفت
تا به تعلیم از شکوه طلعتش رخاستم
بیشتر چنانکه رفتم بیش شد شکر تکی
سرور احمد عبداللہ خان بج بخش
در حین با خار و گل در کوہ با خار و گل
سخت شاہان دکن پیشک اقامت گاہ بود
شاہ رانگل جا نیگری مسلم شد یاد
انیکہ گویند اسم اعظم داشت جم افشاہ است
مہبت از دوسے جو کہ این مہبت اگر دشت
شک ملک شیروان امرنشاوردان
نمبر ۱۳۴
ماو عیش و عشرت و نام کہ دولت بر سیر
مہربان تریاوی از معشوق بہانی نشست
بشرح حالت من نامہا و اطراف است
مہربانی اور اعنسا و نتوان کرد
بنالہ اشک فشانم کہ تازہ دولت زرا
بشوہ کروہم بخندہ جاں دادم
نمبر ۱۳۵
مزار قافلہ در زیر بار و صاف است
کہ تازہ عاشقم و خاطرش من صاف است
عطاسے نیم دلم و سنگاہ صاف است
خلاف و دست نمودن خلاف صاف است

بهشت در دین با بالغ محبت نیست
 بتلخی از لب این شاه شناس
 هزار مصرع شکر صرف مغنا سازند
 ز عالمی که گوی و دوستی بهر سازند
 اگر زار و دست آگرم عجیب دال
 بیک تبسم و دیده ام فراهم ساز
 نظیری از ره سنجیدگی نشو و غالب
 غزل
 غل مساز که میزان بدست صرف است

مونس خلوت مشا اینست
 مرجم ها بگلستان اینست
 کعبه باو پرستان اینست
 دست زن عروشان اینست
 برگ و سامان زمستان اینست
 دین اساو و دستان اینست
 سر و سر فتنه بستان اینست
 زال یارستم و ستان اینست
 غزل
 بیان آمده بستان اینست
 از نظر و دست از دل و دریت
 دیده بار طاقان زوریت
 نیست یک پروانه کور و نیست
 کبر جبه از بهر کشی نهج و نیست
 بس بزرگت این خطا و نیست
 عشق غیر از علمیت ناسوریت
 نهاده در انحال جز مجوریت

دل بقرب و لب به دور نیست
 که چه زان نورست روشن وید
 شمع مجلس شمع غیرت از حرم است
 عجز و حل شد چو عیب از سر نهاد
 اجهت و عقل نفی شاد است
 بهر گرو و بهر هم زخم ما
 تا بهر آن بت پرستی میماند

بهر و از ازل گل بهوائے در سرست غیر شورے در سر محو نیست

بس نظری زیر قفاں جان خراش

نمبر ۱۲۹

غزل

ناله دل نقشه طنبور نیست
کس ننمود جبره کز جگر مگر زک خواست
بے نیکی گفت کس کز سخن نیک خواست
سر که زیاده وادش بیشتر کس ننمود
آدمه نقش بازیم ورنه فراز دیده ام
کس گفت کز کس کز کس کز کس کز کس
مین همه بجز و بکس میل نزاع میکنند
ز یک رخ سخن نشان میداد از عیار مرد
گفت و شنود و وشتان بایه عیش میثود
عالم و یک سج دم و پیناں و یک صغ
مصرع نظم بے غلط صحنه نشرب نقطه
بے نیکی گفت کس کز سخن نیک خواست
سر که زیاده وادش بیشتر کس ننمود
آدمه نقش بازیم ورنه فراز دیده ام
کس گفت کز کس کز کس کز کس کز کس
مین همه بجز و بکس میل نزاع میکنند
ز یک رخ سخن نشان میداد از عیار مرد
گفت و شنود و وشتان بایه عیش میثود
عالم و یک سج دم و پیناں و یک صغ
مصرع نظم بے غلط صحنه نشرب نقطه

طبع نظری از ازل مجزّه خیز آمده

نمبر ۱۲۶

غزل

کز لک جالے کش لخته صنع خاک خواست
گر بزد از صف ما سر که مرد غوغا نیست
کے کہ کش لخته از قبیلہ ثانیست
جمال منجی ویدی شراب منجی نوش
لکے عذکہ در کیش بار بار نیست
زمانے نیا لبرش ناز و عشوه صف بست
نزار معسر که در خصت ناشانیست
که خار خشک به از سبک که بویا نیست
که راه دور کند راه میر که وانا نیست
نشاط نیست که کجایه هست کجانیست
که به معاملہ آزرده از تقاضا نیست
کی طی راه قنایز سیال عنقا نیست
و راں دے که حجت بود و ثنائیت
نشاط رفته ز و دران بصیر بستانم
بیائے خویش کجایه توں رسید کجا
بهوائے وصل کس میکنند که بوالهوس است
نشاط رفته ز و دران بصیر بستانم
بیائے خویش کجایه توں رسید کجا
بهوائے وصل کس میکنند که بوالهوس است

نظری است بحالے ز غمزه خویش تر

نمبر ۱۲۸

غزل

شکوه توادلت آزرده است گویانیت
عشق مر از بان حکایت برید نیست
مکتوب سر بهر و لم ناشین نیست

رازیکہ و دولت زول با پدم ہفت
جلد و بیاض و دقلم از زول پرست
در سینہ تا بچند بر آرم افسردہ برم
خضم اس حریف نہیت کہ دل کیں خوش ازو
گفتم اگر کہنہ دل مقصود ہے برم
چوں یافت دل کہ بر سر ہے رسیدہ ام
رفیقم و رہ بکنہ جمالش نیافتیم
ویدیم و دیدش ز خودی بے خودی نمود

غزل

بیا کہ موم و برہ چشم جاں باز است
بجوں ما کرت میل بہت مانع نہیت
چہ یوسفی تو کہ در مصر حن چوں تو کے
وہ از زوئے نثار قدم تو ہمہ رشب
تے رو و چوگر سنہ و لے چہ سو و ازیں
چو بلبل قفسم من ازیں چہ فوق مرا
صہو بجائے اکھنم بر زبا تم آئدہ است
و عاکبندہ بوقت شہا و تم اورا

غزل

زبان طعنہ ماکو تہ از بریدن نہیت
ز سبک گشت یہ ام ازور و انتظار ضعیف
چنانکہ خائے زبدا نیاں فرو و آید
ز بے تعلقی خوشین بایں شام
بچرو وصل و ملال و نشاط کہ یہ کنتم

گلہا کے ناشگفتہ اس باغ چہ نہیت
چشم ہر جہے فتہ از سم و ریز نہیت
اس انیم قطرہ خون کہ ز ترکان چہ نہیت
زیں تیریم کش پسو بیکل شہ نہیت
بیکار چند کام ہر سو وید نہیت
نتفست از طالب کہ باکی رسید نہیت
قانع نہیت دل بر سیدن کہ وید نہیت
اس زمر اگر بچہ صلا کچہ نہیت

زیں عشق صبر بلاست نظری فائدہ چند
افول خامشی بلب و ول و مید نہیت

بلغت کوئے تو زخم مرا وہاں باز است
مے مغانہ سہیل و در مغاں باز است
بروں نیاید تارہ کاراں باز است
بگر فروش و چشم مرا و کان باز است
کہ خوان وصل پر دوست یہاں باز است
کہ گل شکفتہ و در ہائے بوستاں باز است
ہتم فتادہ و ز نارم از میاں باز است
کہ اس نہیت کہ در ہائیں باز است

مکن شتاب نظری بکار جان بازی
کہ چشم کار شہناں کار وہاں باز است

علاج شکوہ عاشق بچہ نہیت
نگاہ را بخت تو ت رسیدن نہیت
شکستہ جاں قفس و جرات بریدن نہیت
کہ جان سپردن اگر بہت تلطیف نہیت
وہاں و کے کہ طالب بہت از میدان نہیت

بیا که مصلحت پیرهن دیدن نیست

ز تار زلف تو ز تار بر میان دارم

سوال از مکتب
نمبر ۱۳۱

گرفت طبع نظیری
در وقت کمال شکست

غزل

وین قبلی که رخ شریف کلام کیست
تا آب نه گس که برق کیا کیست
یاران خبر و سپید که این جلوه کا کیست
وین غمزہ گرفته کین ورنہ کیست
آن غمزہ تر لیس ساست گواہ کیست
ویدن ملک رحم نکر وین گناہ کیست
لخت جگر حبیب که محل و نگاه کیست
کاس که سبک تلخ ز زهر نگاه کیست
وانت تمام که گوشه چیست برآه کیست
کاس زلف درم از اثر و و آه کیست

این پیش خیل کج کله اس از سپاه کیست
وامن کشاں چو ابر بنگلزار میرود
پایم به پیش از سر اس کو نمیرود
اں ابر و کتید کمان از چرخه خاست
گرم غمبست کند انکار شکست
گر و سر تو گشتن و مردن گناه من
بر باد داده طره ز رخسار او
من بنیدم بخون و سستار و مبیاد
از کف بغیر و امن و دست بنیدم
کف میکشد زلف و منم که پیش کف

نمبر ۱۳۲
خونین کفن جگر

چون بگذرد نظیری
خلفه فغان کنند که این داو خواه کیست

غزل

این قفس تنگت بر مرغ تو بال و شکست
آسمان بر آتشم چون عود و در محبت
دست و راز آتش یارم بر زهر شکست
تلخی میبار و غم و شیرم از شر شکست
خاستم بکایا بر لرم و جگر شکست
خاطرم شد مثل شد آتش ز کشتن شکست
با و بر بستان و زید و شاخ نازک شکست
شوق دل بماند ام را بر لب کمر شکست

خواهم این بستان پر غم را شوق شکست
روزگار از خاطر م چون نیک از رخسار شکست
پای از پیش آمد و انکارم ز پس این شکست
طعم شکر و او عشق از و نگاه کافور شکست
وینش بر عشرت من حشرت و بجز شکست
دوستان بر گونه بنید از محبت شکست
در خجل آینه شدم خاطر آلود شکست
میکشم خرمای من که طرف و بزم وصل

نمبر ۱۳۳
در برون و نظیری

شد بالاک از انتظار
مژده حبیب سبک بر شکست

غزل

وانذا خلاص مرا و حال من آگاه نیست
بخت باما سرکش است مدعا بجنگ
فصلها شد از تنهای بر بنیا عسرها
شست دل صده کشورم بر عفت کانی
خاطر دوران ز کین و دوستان و عهد تو
عرض حال جمله ره دارد و نجابت گاه قرب
پیش اندیز در جانپار بهیا از ان گم
جستجوئی وصل باین زندگی بر طاقی است

غزل

هر کس شیدا آن مرده های و از نیست
محو و را اگر چه جهان زیر خاتم است
شده را چون پدیده از رخ شاد بر افکند
سوز و رم از صغیف و جگر خسته مانده ام
عاشق و فانی و مدشوق سرکشی
وامم کمال گشته بکس گزاشته است
گو غره خشمکین شود گوناوار کینه و در
مارا چه اعتسار و اثر با وجود و است

غزل

عشق را کام به دل خود کام تو نیست
و پیراهن و فخر پیمان و فاحش بحرف
من دل شریفه از این نیا نام چیست
آب حیوان بخور و صید تو از لذت تیغ
آتش و در سوسانان بچه ببرد دی

درویش ره دارم و برات نام راه نیست
کهر باک شوق مارا بجز یک گاه نیست
کشتی مارا سحر از سیریل و ماه نیست
گویا یکبار بر بار این خاک آه نیست
آنچنان پرست که دلهارا به لهارا راه نیست
جز دعای من که آن مقبول ازین گاه نیست
حرف تلخی بود اکنون گاه نیست و گاه نیست
دوستی از پر و از بایر رشته کزانه نیست

غزل

در شرح بر خیاره آنکس من از نیست
جانی پیش ز گوشه چشم ایاز نیست
چشش سوس خراج خطا و طراز نیست
و عرصه یرم که بجز شایان نیست
حسن از حجاب خالی و عشق از نیاز نیست
آن طاق بر و از گره فتنه باز نیست
یک شیوه بے کرشمه عاشق تو از نیست
جانی که جلوه کرد حقیقت عجاز نیست

غزل

صبح اسید و شب وصل و ایام تو نیست
نام خوابان همه شب است سحر نام تو نیست
که ز خویشم خبر از لبت و شام تو نیست
جانی بحسرت و بے آن مرغ که تو نیست
یکسر جو چرا نیست که از دم تو نیست

آخرے قدر گرامی ز کد ام آب گلی
 پر بر از ندگی قامت موزوں نازم
 باسش در دوستی از خوش نظیری نوید
 غزل که ز آغاز تو پائیدر
 هر که معنی نه خیز و زول گفتار نیست
 خار خار کوئے یارے هست کس نیست
 سحر چشم بت بکارست و دعائے برهن
 تو چشم یار میگویی که در قبول
 مستی و شاد پرستی سبز خندی و نشاط
 پیش پایے گرم و سرور روزگار افتاده ایم
 اندکے اے ناله شب بے اثرے بابت
 مردم از شرمندگی تا چند با برناکے
 مجلس آخر شد نظیری حال خود با و گو
 غزل هر نفس برے و مردم صحبته و کار نیست
 دار غزل و عشق افرون بنید که حلیت
 خنده بر عالم مزن کیں که یہ سخن اوست
 باغبان و بختل عمر را بے نانو
 عشق از نیک تا حسن بنگاه دل تابان کرد
 ز جسم بر کائنات باب زندگی شود وین
 ترک خصلتی سخن که وار و خوشه افعی روزگار
 غنچ و امنون ز لچا کار و ریوسف نکرد
 عشق بتنگ دل مانوس هر گلشن است
 از حجاب مشب نظیری باوہ بر سجاده رحمت
 غزل پارسا آوا بمانے خوردن سنے و انکه که حلیت
 گشت دوزخ شمرے ز آتش شواش حلیت
 بیسج دل نیست که روزه اکرام تو نیست
 یک قیامت که شاست اندام تو نیست
 نیت یک عارف که خود ساقی و خود خوانیت
 نقشه هر گل که در پایے لش این خار نیست
 کبر بتانے که بند و بر بنیاں ز ناز نیست
 تا منو شمس مرایار اے استغفار نیست
 کار کار میلسا ز انت و دیگر کار نیست
 سایه در ویرانه ام از پستی و پوار نیست
 آنکه هر شب میشنید شب که بیدار نیست
 مرده است از دور بنامید و گویم یار نیست
 لاله این باغ پر مردن بنید که حلیت
 دامن از خون دل افرون بنید که حلیت
 کاشتن و انت پروردن سید اند که حلیت
 صبر بیدل حمله او و بنید اند که حلیت
 هر که تیر او خوردن مردن بنید اند که حلیت
 نیت تا از روزه و آزون بنید اند که حلیت
 هر که دل در باحت ان دن بنید اند که حلیت
 غنچه برگ عیش گسترن بنید اند که حلیت
 باوہ بر سجاده رحمت
 پارسا آوا بمانے خوردن سنے و انکه که حلیت
 شمر قیامت قدرے فائده ز بالانش حلیت

خندشکے شکے سودہ بصبایش رنجیت
عشق از گریہ بدل گری ریش رنجیت
اول اباب نقاش مہر ریش رنجیت
عشق تا بر گل سن چمن ترائیش رنجیت
باوہ در جام حیا رنگش لائیش رنجیت

نمبر ۱۳۹

غزل
نفس بچشم نوری عشق تو بر عایش رنجیت

ناموس صد قبیلہ ز یک حامی تورفت
ور شہر صد حکایت بدنامی تورفت
نام خوش تو دوسر خود کامی تورفت
ہر جا حدیث نیک سرخجامی تورفت
مشہور و خاص و عام بھیجی تورفت
شرعے کہ ہو ورمہ جا حامی تورفت

نمبر ۱۴۰

نظیری اثر نماند

دل آسجانی تورفت

تا بعد را ز لب خبر و ارم لے دستوریت
ویدہ بے معرفت را و در دنیا نوریت
سرور اغیار از ہوائے دسر محبوبیت
در مقامے کاب جواست غیر نوریت
شب سنے آید کہ صمد کرد و رنجوریت
زخمے از نیش عجب تبت گل ناسوریت
گرچہ مغرور است اما جز بتو مغروریت
جلوہ ہا و رطین عاشق است کا بطوریت
جوئے نیش و نقش شیریں ہر مزدوریت
بندگی خواہ پیسہ زادی منظوریت

سر کر از لف جوئے مشک بہمانہ فکد
خشن و پرودہ نہاں بود کہ نقد و جہاں
کام از ان یافت ز لہجہ چو یوسف اوید
از پلے تر بہیم خضر و ہر آب حیات
سرمد و چشم بلا غمرہ بیابانش کرد

غزل
نفس بچشم نوری عشق تو بر عایش رنجیت

رفتی بہرم غیر نگو نامی تورفت
اکنوں اگر فرشتہ نگو گویت چہ سود
ہم صحبت رقیب شدی از غرور و خشن
یاران متفق ہما انکارے کنند
زندے کہے فروش ندادیش و رویہ
بر و از رخ تورنگ حیا باوہ ہوس

غزل
فارغ نشیں کہ خون دل آسجانی تورفت

بیچ را زان ویدہ صاحب تیران و ریت
ہر کہ از معشوق غافل گشت ازت دریت
گل گریباں چاک و زکس مست رفت ازین
بر و یہ میزاں ہرگز نئے میرو کے
چوں سرائے کارواں کا بہت و نیاز کرد
سینہ و ارم کہ از مرہم جہت میشود
بندہ کہ بیباکی کہ و از خداوندی بخش
پر بجا کہ عشق اینجا لاف رفت میزند
کو بہن را خود بناخن سنگ میباید پید
عشق یوسف را ویں سو اہدیشاے قوت

گر ثوی گر عرش اینجا لاف رفعت میزنند جلوه داور بطن باهی مهت کاندز طواریت
عافیت خواهی نظیری بسته خدایا مشر
از نتاج حسن اگر حور از ملک مستور نیست

غزل رولف انشار

نمبر ۱۴۱

عطاش را نه توانست نه خطا باعث
اگر چه رزق گداز پس نیگروه
غزلیان در و بکام آب او در تهاش
جئون عشق بتقدیر بودن چگون
براستانه پیرمغان رسد خواهم
خراب دست چنین میزیم بنیدانم
لیتم را و معشوق اگر کویم نکند
عجب ز هست درویش اگر قبول کند

بس است بر کرم ناله گدا باعث
مقدور است که میگوید و عا باعث
ببین که شود که برود شد چرا باعث
پوشه گل که شدیم است شد به باعث
تو که سبب نشوی شد و جزا باعث
در آمدن من شد چه مدعا باعث
سختی را نشود هیچ و گویا باعث
سداوتی که شود سایه بهما باعث

غزل که فقر با و کسش

نمبر ۱۴۲

بر طبع ساده زو و شود خوشنودار بحث
پنجه گیسو میباش چنان که پی نزار
از هر غمی بخاطر مایوس سبک ترست
آنم که حال سستی و غموریم یکیمست
بیزیم گل نیاز و قضرع و راضی طلب
حقاقت بافت صدق داده اند

دار و برات طفل شکر و کنار بحث
بیشتر عباد خاصه سازی سوار بحث
این ساح مابرو و گداز عیار بحث
هرگز نکرده ام یک در خار بحث
زبان بر شیزه ام نکرده ام بار بحث
هرگز زبانی استی نشود شتر سار بحث

مطلب گر نزد از تو نظیری جفا کسل
جز در ضمیر گنبد نگیر و تیرا بحث

نمبر ۱۴۳

غزل ردیف ابجدی نمبر ۱۴۳

فنون حفظ تو پیغام لبشت شب اوج
 ظهور حسن تو امیست بدور ای واد
 چه صلح بود که حسن تو با وفا ایچیت
 میاں زخم خند تک تو الفت پیوست
 خود مهر دل قلب کرد و غافل این
 سر شک زرق و رنگور واسطے گم دو
 نماز شوکت شاہاں کے نے واند
 سوار مسرکہ آخر الزماں ایمرج
 حیاں بسر بدہ قلب عدو ہم شکند
 مثال لذت اعقاب جدا و انسیت
 قبول تربیت استاد مسکند شاگرد
 بیان قصہ رزمش نکو نیستد ام
 غنیمتے کہ من از گنج فقر یافت ام
 سر نظیری و خاک سرے پیریناں
 زراستان سراسر میاں کج رود محتاج

غزل ردیف ابجدی فارسی نمبر ۱۴۴

اے کعبہ کہ درویش تشنہ بیا سچ
 رنج منظر حسن قبول تو بلند است
 گر بہرہ از خلق و سرشت تو نداد
 با فقر تو علت نہ و با ہر بہانہ
 عشق تو مرا از دست و زمار بر آورد
 با آنکہ زپ چشم عزیزاں نگراں بود
 آجائیک عطائے تو بود کہ غلط ایچ
 ریزیم دل از بر سرول تابسا ایچ
 خاک پے روح اقدس بقا ایچ
 آنرا کہ مرا تو بلا خواست و عا ایچ
 آنرا کہ تو کردی طلب اغراض ایچ
 رفیقیم و نخل ویم نگاہ بقا ایچ

چنانچہ جرمہ قلب عدو ہم شکند

کونین بچکار آیدم اربا تو نباشم
کم حوصلی از طرف ماست و گرنه
بے دولت وصل تو نعیم و سرایسج
از بحر نجات نشود کم بطل ایسج
از تست که این زمزمه باطبع نظری است
بانگ که نباشد نکلند کوه صد ایسج

غزل رولیف الحار

نمبر ۱۴۵

اصول و نای در یدیم با و از صبح
ویر کشیم ز فیهض سحر آگاه و رین
بانگ فتنه نشینیم ز دروازه صبح
جامه پاره نکر ویم پای از صبح
رطل غور شید کند خانه تمیازه صبح
جگر تاز و فتنیم از ناک تازه صبح
تابیک حمله کهن غارت جازه صبح
علم روز ز رخ بر و دروازه صبح
بجینه ثابت و کیم باره شیرازه صبح
حله روز بهم بر زخم و غازه صبح

سر و شاد بود جدا
بهر شاخ سراییم
غزل

گوش گل مبدرد از مزه پینام صبح
تا تو مرغ فکلی رام گلستان شده
زنده دار و نفس با و صبا نام صبح
خواب مرغ کبری رفته و آرام صبح
دم نزد صبح حریفان کینش دام صبح
صاف خورشید بود و در و نه جام صبح
در گور و ز قنارم ز لب بام صبح
لایعیم شبی گروم و ابرام صبح

نمبر ۱۴۶

حق و یدار نظری از سانی بتمام
و رشب و وصل ادا کر کنی دام صبح
غزل
مازه ام با و لے از، بحر عزیزان جرح
ویده شد غرقه طوفان چو جگر گشته نوح

بر و وصل و دواع کس و سو یاد فتوح
 صد گناہیت کر یکے را بنو و رنگ صبح
 گام از کلمات بستم بزم بزم مشروح
 در رنگ و ریش من تو صبا بلا گرو دوح
 عشوہ دیدم و خوش بود سر ز جام صبح
 تو بہ و تو بہ ز رشتی بگر بزم و صبح
 بانگ زو عرش کہ پاکی ز مکار با صبح

در رہ دوست ہلاک زن و فرزند بخت
 صد بہا کہ سیکر بر نرند بر نصیر
 گام از با و ہوا سنگ ببار و طام
 بر دل و سیمہ من داغ جفا گروہ
 نہ بخود حامل پیاں محبت کشتم
 صالح و طالح اگر جملہ چو من و او چو من
 سوے رحمان علی اعتراف تو جہ کرم

در صحبت ہمہ بر روے نظیری بستند
 بخود اسے فاح ابواب و رنگن مفتوح

نمبر ۱۳۸

دیف اخیار

غزل

کہ یا تو نتوان کرد و نہای گستاخ
 کہے ہمیز بندش گل را نشان گستاخ
 یا نیکنش قصد استخوان گستاخ
 کہ پیش تو تو انیم و او جان گستاخ
 ہمیز بان کہ میت میہا لہ گستاخ
 اگر بد پر بند یا بر آستان گستاخ
 بمقتضای طبیعت مدہ عیاں گستاخ
 شادگان قدر انداز و آسان گستاخ
 سوال ز رشت و غنی محنت دل نال گستاخ

چگونہ نام تو آیم بر زبان گستاخ
 اگر بگلبن تو بے پناہ آمد
 بر ارجمند کہ در راہ تو شہید شود
 باب خنجر جلادہ طہارت ما
 اگر سوائے از آن لب گینم خیر بخش
 بکعبہ سجدہ عارف بکنند قبول
 خرمات حرم گاہ ہائے معبود اند
 عجب کہ جان سلامت بر نہ مرواں
 چگونہ حسرت در ویش پارسا ماند

نمبر ۱۳۹

مبا و صاعقے نیازی

غزل

چہ سو و از حرم امن و خواب گاہ فراخ
 بنور خست زبایوں کے بنوہ بکاخ
 کہ شگ تفرد ماں سے پر انداز شراخ

چونیت حد کہ بیا تیں ہم سے گستاخ
 نزار جائے زبروں میزند اطل حیل
 شمشہ لہ سہرا باں ہم چہ و استیم

ز دام و دانه صیاد مرغ می نالد
غبار شکر یا جوج غم جهاں بگرفت
ز بیج حیلہ ز پیش اجل خلاصی نیست
چنان رسیدہ جراحیت بدل کہ ویدہ نہ وید
خبر نداشت کہ بر سیخ میکشد طبایخ
کہ گفتند سد سکندریں شود و سوراخ
زرگ اگر سبجہ پوست میکند ساماخ
ز زخم حاوٹہ ز ونا گساں نظیری آخ

غزل ردیف الدال نمبر ۱۵۰

پروہ بروا شتہ ام از غم پشانی چند
ز اس صنیعیاں کہ وفا داشت و بریں شہر کبر
سرو سامان سخن کردن این جہم نیست
بس خرابی کہ بیکد جگر مان نشناست
کشتہ از لبکہ فتادند کفن نتوان کرد
ایچ دل راستم حاوٹہ محبہ روح نکرو
ایچ کس را سر پایے زوایام کہ ما
بر عمرت طبعی بخت دل آرم بیرون
چشم بر فیض نظیری ہمہ خواباں دارند
غزل کاس ویش گدا و اشتہ سلطانی چند
نمبر ۱۵۱

شمع را زنده ولی در شب تار آخر شد
شاخ سرکش شد و دست ہمہ کوتاہ بماند
عند لیب از لہر اید بقبض معذور است
خلعت و سر باندازہ حال اکنون نیست
بچو وینار کہ در پای کہ سماں افتد
کمر اند رنگ حنا بود با لطف جهاں
فکر نا اندہ امنیت کہ سال گذشت
نقش رخسار تو بر صفحہ جان گشت رقم
روز عشرت ہمہ در خواب و خمار آخر شد
چو رگل چین و نزاع سر خار آخر شد
گل یازار بنو مذہب سار آخر شد
چرخ رار شتہ ہم رونت وید آخر شد
کس نفرت از چنگل شارب و شمار آخر شد
سروستے نفشا ندیم و تخار آخر شد
غم آئینہ ہماں بود کہ یار آخر شد
پروہ بر یک طرف انداز کہ کار آخر شد

غزل شاہداں گوشت چشہ بہ نظری وارند
میر چہ دل حیدر میکو شکار آفرند
بمهر ۱۵۲

دوستی زے نژاد گدھ شورو و شرسند
ایں رسمہائے تازہ و حیراں عہد است
باز این چہ آفت رست و حنت ایست
بہر وہ بر گز کہ آفت نشست ایم
رستوا منم و گز نہ قصد بار و رطم
و شکار مار کج گرہ و رگلو شود
شب زندہ وار باش کہ تاپیت تریش
در صدر چوں حصو بنو آستان گزید

غزل بس نغمہا بکوشش نظری ہوس کشید
دراز دروں بہبت و پیروں در نشد
بمهر ۱۵۳

قاصد و لے آذر وہ تراز آبلہ وارو
کس نغمہ نیفر آفت لب چشہ میواں
شاہد کہ شو و جلوہ گراز غیب جلالے
معشوق جلیل رست و عینوار نہ بگویم
آہوے بفر آفت نکلد و برہہ سحر
ور یاش ہی باید و و طرف بکشد
فارغ نشوم یک نفس از بندگی عشق
بے باد و کھم مستی و لے نغمہ زخم فوق

غزل چوں گشتہ و مانا گشتہ بخت است
شکرے کہ بافتت
بمهر ۱۵۴

کمال عاشقی حیرانی و دیدارے آرو
نہ رشک خود فروشاں میکشند نماز کم ناپ
لوہر خواہ او قضا چنانکہ فیروزی شور و زور

چو آتش و یسایند سمندر بارے آرو
زیب جن غوغا و سر بازارے آرو
بخت ار و مہندی اختر از دیوارے آرو

بہن خط جمال یار سو واسے عجب آرد
مسلمان عاشق رخسار دینار والہ زلفش
مبارک فال صحیح دولت دیار بخواراں
زخو بنیاں چہ میگونی نیز بخواراں
ہمہ اقرار وایاں بڑوہ وانکارے آرد
موجود ہیں کہ باہم مصحف زناں آرد
کہ دست و پاے بخت خفتہ لکڑے آرد
کہ اب خضر اگر حاجت شود خمارے آرد

غزل نظیری از نواز شہاے درو دوست و زود تم نمبر ۱۵۵
کہ چوں چشم بضریت بر سر سارے آرد

چوں ابر بہاری لہر مہ سبب فکں شد
چوں شمع کہ شہر بہر پروانہ ز تابش
میخو است نشو و قابل نظم بیلاغت
بے جام بہیکش و بے باد کہ بہت
شکست نیست کہ از نیم نظر تھار برآید
ہمایکیش را اثر ابر بہارست
از یار و دیار کنم یاد و عجب نیست
بر خاک درش جائے شہیداں ندیش

غزل ہمنان ہشتی محو ز ایدوہ نظیری نمبر ۱۵۶
نزد بہت کہ حوران چن بہت حزن شد

بگوئم از پردین ہائے چشم آوازے آید
مبارک ہے ہوائے گز و یار دوستی خیر
نفل بکشاے پر کن از عنایت ہایاے
بساط جادوئے بر ہم خور و جادو نگاہاں
محالستہ اینکہ بروام نگاہ من گذر افتد
سیرار روح در پردہ او شہ را بخت و ناز است
بترقیب صبوئے صحریم دیدم کہ دولت
مساوت ہائے گوناگونست و در زکام حزن
نہا شد محرم اکہنگ دولت قدر ہرے

کہ از غربت وین زروچی عزیز بازے آید
کہ بے پال و پر انجام مرغ و پروازے آید
کہ از تاراج حش مملکت پروازے آید
کہ لب با حجت و رخسار با اعجازے آید
غزالے را کہ از بے حد گندہ اندازے آید
کہ از بالا ہا در خنک آن شہ بازے آید
کہ بے بہت و دران خانہاں بازے آید
بہر انجام فعلے بر سر اعازے آید
نوا نازک بروں زیں پڑہ ہارے آید

چو شد لعل مشاق را در میان شکیبایت
که دل میان دو و لبر ز روئے نازم آید
نظیری دوستان را راز دل ناکفته کند
نمبر ۱۵۷ غزل
تخل کن که او خود بپسرای رازم آید

بهوش بپسیر چمن کن که شاہان مستند
چمن سیاه کش است و صبا قدح پیاپی
بزرگسره نهان باوہ بنجورہ صوفی
جان و عیش جہاں حرف قاف بپسیر غایت
تو تخل خوش مرغی گیتی کہ باغ و چمن
بضربت تو چنان تشنم کہ صبرم بپسیریت
ز پسراری افلاک و اغیار و اکرام
تو استخوان ست ز اندازہ برشم خود
بروز نگتہ او ایسکنم کہ خلوتیست
تو تخل بیوہ فشان باش در حلقہ دہر

غزل
نمبر ۱۵۸ غزل
نظیری خندان این چمنی
کے سیاغ شدی گز نشا طوارستند

ایں خانہ ہر سنگ سیر نور فرود شد
فریاد کہ ہر کس با سیری فتر اورا
غیر ست نگار و کہ بچشم دول منکر
زین بندہ بود و عوی مستوری خواں
سروست چنان خالفتہ و دیرکہ آتش
اں در کشائے کشاسے عیار بند
اخراج مثل خرم و تاراج تو زلباش
و عشق تو بافتہ و پسمام کہ عزیز است
قرآن شگاہ تو یقیناً بپسیر کوئے
غزل باریش دل و سینہ نامہ نظیری
ایں پای پینیش نہ بہر کور فرو شد
شرط است کہ از غلیش وطن در فرو شد
یک ذرہ ز خاکستر منصور فرو شد
ہر خند کہ جولاں بسر طور فرو شد
در واوی دوری رشب و بچور فرو شد
فردوس بیک خوشہ انکور فرو شد
کچھ ہند برندم بہ ششاپور فرو شد
ویرانہ کہ دہ اکشہ ہم فرو فرو شد
یک سینہ نصرت حضرت ساطور فرو شد
خوش باش کہ کم بندہ رہیخہ فرو شد

نمبر ۱۵۹

مردود و دستا نیم از ما بتر نباشد
پروانه مرغ لیل جز زیر پر نباشد
راست می میرود عشق کاجا خطر نباشد
آنرا که چشم بستند راسش بدتر نباشد
بہتر ازین کہ گفتی دیگر بہتر نباشد
تا شکستہ صدف ما مار اظہر نباشد
عاشق کہ شد پریشان صفا نظر نباشد
خوبے کہ عشق ریزد سرگزشت نباشد
زین خوب تر نظر را ہرگز مضر نباشد
یک خانہ نیست کہ تو را از شکر نباشد
کہ ما خیر نیابہ تا بے خبر نباشد

نمبر ۱۶۶

از شاخ ابو بر کے حاصل شد نظری
لب تشنہ باو کشتی کز گریہ تر نباشد

گرہ کز ابروای بخت نوش ستانہ می خیزد
شہید ز کس او ز خد دیوانہ می خیزد
وہم بر بام تابد آتش از خانہ می خیزد
نشد زورہ کہ بر دوزخ ہم پروانہ می خیزد
کہ در کاشانہ می آید کہ از کاشانہ می خیزد
یکے دیوانہ کے کرد و یکے فرزانیہ می خیزد
شب آنز گشتہ و افسانہ از افسانہ می خیزد
کز کس آب و زین صد خرمن ایکانشہ می خیزد

نمبر ۱۶۷

گر گاہے نظری کے کند آرام گاہ اینجا
جنوں از سایہ و دیوار این میہ انہ می خیزد

سہرچو سہم بہر جاد و حیاتم وادند
گرہ کہ دم ز شکر خندہ بنا تم وادند

ماہیہ بدشا نیم مار ایشہ تر نباشد
از لب ہر دلی نیاید از عشق باز
تاراج و پیکان اند آوارگان مستحق
صدور اگر کشانید بر خلق گاہ دیدار
اول نشان مروی اخفا کے کار خوبت
غیر دزی صغفاں در بحر و انکسارت
تا دل بجائے خوشیت وار و عنان دیدہ
از تیغ کے ہر رسم دیدار و قنات
در گوشہ نقابت سیر کلست و نسیم
ہر جبار و مسافر حرف تو از منان است
قاصد کہ میفرستی رطل گراشت و رده

غزل

بزرگ و شہائے پیش مستی بہا می خیزد
چو در دے قیامت کے خیز و لب و لہجہ
مہیا کے قنات جلوہ در کار کے خواہم
چراغ اہل عشق از کلبہ سن میشود روشن
ز بس محو تصور کردن یارم عنید انہم
سبق از یک ورق لیل و جنوں ارجا است این
از شرح قصہ نارفتہ خواب از چشم خاصان
بر دنیا و دین خواہی ہر شکے بر زحمت ریزد

غزل

دوش بر سود دل و سینہ بر آتم وادند
نالہ کہ دم بہناں عشوہ خوشم کردند

تا خم چمن که عشق برآید
که گریه بودم و چون کوه
خواجسته گشتم که از آن حسن ز کاتم دادند
از خضر صفا و از نوح بجاتم دادند

در دو صاف غم و شادی من ارزانی شد
پاره پاره جگر طور ز غیرت خون شد
گر نه دیده تر از مغس کفای بودم
تا بمقصد بهرم کشتی مشتاقان را

غزل
اخترم ششصد و پنجاه
سکس چه داند که چه عالمی
نمبر ۱۴۸

گوش همه کس نحو غر خوانی من شد
دیدم که صبا قاصد به بیت حزن شد
آمد بر بالین زول مهر و دین شد
هر چند که در بند پربال زون شد
عشق که بر سال گذر کرد و کهن شد
مجنونی من توبه و دلد به شکن شد
عاشق نشیندم که ز غربت بوطن شد
هر جا که شدم در پی ویرانی من شد

گلزار بشهر آمد و بازار چمن شد
تا جیب کشاوم که از آن نامه برآید
سر و خنجر که میخواست کند و شن جاس
از ظلمت شب مرغ خروشان نشد
پرو و تر از باد و تلخ راست چیت
النت و ده بجران وصال است عبوری
تا به شوم حسن و وفا هر دو غریبه
تا به فراشک خودم کار خراب است

غزل
هر چه خشم که بد داشت ز ایام نظیری
نمبر ۱۴۹

وای کافر بیکانه من خویش برآمد
نیش نیک از عقیب نیش برآمد
هر چه که چالاک تر از نیش برآمد
و هر چه که از خانه خود نیش برآمد
از دگرده خونین و دل ریش برآمد
پس از همه رفت و ز همه پیش برآمد
لیک از همه نیش و قاتل پیش برآمد
دل نیز و در و غرض از نیش برآمد
و دانه شد و از خود و از خویش برآمد

آخر بن آن منچ بهم کیش برآمد
نیش سیم گر چه سود از صف خنجر آمد
چشش ز کمان خانه ابر و من انداخت
اقبال و و گیتی بکلاه من آمد
کامی که بشیر و سلس ویر برآمد
بر خلق نگر و دید گراں مر که ویر برآمد
و دیدم ز سر تا قدش حسن و شایان
و او هم بجان منصب هم از ی جانان
(غزل) اسامان نشد از سعی خرد نظیری

تاراج تو دولت از پروردیش برآورد
حقیقت اکین خود از کیش برآورد
آوازه آزادگی خویش برآورد
بالکند پیغم کے از کیش برآورد
چوں نجیب شہراں لعل نبش برآورد
از صقل تیغ آئینہ ام ریش برآورد
از کش کس عقل رنج اندیش برآورد

غزل
عشق از خسودم خوب رہا نیب نظیری
خون گرمی بگیاہ دم از خویش برآورد

برین مبارک اندکرم مغنیاں خورند
موز قلم شہدے دہانہ منیاں خورند
زاں کے کہ در جنت ہم دوستاں خورند
کازا و گان ز دست مبارکشان خورند
ایں تیر ہاتھم اگر بر نشان خورند
ترسم کہ خام میوہ ایں بوہاں خورند
زاں پر ہواں کہہ کہ و پس کارداں خورند

غزل
ہر جا ملکیت ہر نظیری طرب کہیت
کے مدب لان مت عجم آشیان خورند

در بزم چوں نماید کے جایاں رسید
خود افروختیم چو سوراہا رسید
حد کاروان کشیدے پوریا رسید
پیغام بنیادی عشقاں رسید
اندوخت ہر چہ غم ز یغیاں رسید
حسن تو شود کہ کہ غوغاں رسید
ز مار ساہیب و شیر ترساں رسید

یغائے تو سے بکرم و بیش برآورد
عشق تو شک انداخت بہشتا و دولت
حسن تو بقید دو جہاں سلسلہ فرشت
از بلیک مرنگان تو شکر شہ جہاں
چون از تو رہد صید کہعبین غزلت
خطامیت کہ بر عکس حش ساہ فکرت
در مصاحبت کس نہ کم چنگ کہ عظم

غزل
درد و غمت کہ بچو ہماستخوان خورند
برنامہ ام محنت شکر آشفیت خاطر
مست ایم بصلح اگر نہ گتے بری
میشکر آچنان کجوز کس ز دست دوست
جائے وحد کہ شہ مرنگاں چہ میکم
چشم مزار شہ جگر و رمین لبت
ازادگان بجائے رسید و ماہاں

غزل
مجلس چو بر شکست تناساں رسید
دلال عشق تو خوش بیدار دستاں
دی غندہ بر لہجہ عبت و روش و لبش
بال دیز از ورازی منزل نبوتیم
آموخت ہر چہ عشوہ ز گیسو باغ و دست
کوگر ہم پیرہ شب از خواب حیت ایم
بعد از آنرا سعی تو اسب و مجاہدت

مار کجا ست از زش زخم انگاست تو
زخمی مناستی مار را زیاده کن
شد عالم آنچه که مناسبت رسید
ز آن ختم که یک پیا به پیا رسید
مشکل عنان ناله نظیری تو آن گرفت
با و بهار و نیکوت
غزل

هر بحر سلسله از پائے صبا بکشایند
ور و نا یا فتنم سوختند اندام ز کجا
کارم از زلفا گره گیر تو چپ و ترست
آخراے گل گذرے کن بگلشن تا کے
برسم افتاده دل و دیده بر انداز نقاب
بر کجا فتنه آن چشم سبید و کار است
سیر این دانه با نیکوت و سلیقه ترسم
نظر بخیا نظیری

غزل
مطر بایم گره از بند قبا بکشایند
مهر این زمزمه را

نمی توان بگردد از من انتقام کشید
زمانه یک نفس بر مرا و نمود نگذاشت
بزار نقش خوشم و او چرخ تا ویدم
مرا فریب نبر و از ره ار نه این جادو
با و ناله حسرت یغیم ز جام و لغنه گلو
شراب و در جزاں بے تفاوتی نگذاشت
چه جائے من که بجام شراب و طره حور
چنان نزار افتادم لبشقی نیم نقشه

غزل
بسا با عافیت است عقل بهوش بر جنبید
و ز نظیری بے طرفه یکسو و جام کشید
رشک من گئی ز او است سخن رسد
من بهر از بختی این لوز و خوشم
که دایه ز بهر بطفلی مرا بکام کشید
بهر که داد و عزا و از من انتقام کشید
تفاهم گرفت و خط سحر بر لبم کشید
عنان خاص گرفت و گند عام کشید
که کارم از سب و مطرب با من تمام کشید
که گر حلال رسید و اگر حرام کشید
فرشته راز فلک میدواند با من کشید
که سایه از سر کیم بر پیر با من کشید

غزل
صد جانکه انتقام کند تا من رسد
پروانه چو بهر صفت آن اکبر رسد

تا پو کرادی کہ ہمیت الحزن رسد
جائے بندہ کہ نالہ بگوش چن رسد
لے کاش عمر گل بحیات سمن رسد
وست جنوں مباد بایں پیر من رسد
در شہدائے چشم صدم برین رسد
ورنگس تو کس کچھ افون فن رسد

نمبر ۱۷۱

اے جان بھی ورد نظیری میسرود

خاکم از بیرون و ریزی پریشان کے شود
نالہ ام تان شود بیل غزل خواں کے شود
چوں ناک بر ریش آید و رنگہ اس کے شود
ہر چہ دست مارے دیوے گیسایں کے شود
تأبوت خود شکند کافر مسلمان کے شود
بر سر کو تا نچو ہر دل بساں کے شود
آں ہم از کیفیت افتادہ است بران کے شود
جنس مایا کیسایت ارزاں کے شود

نمبر ۱۷۲

نظیری قرب دوست

فنون او پدر را از سپر بگایں مے سازو
محببت کجھہ ویراں می کند شجادے سازو
گرم فرزانہ میبارد گرم دیوانہ مے سازو
کہ گاہے جنگ فرزند کجھہ شادے سازو
کہ شب با کجھہ کلن رو با ویرانہ مے سازو
نزلہ دم و ام میا عدز خالم وایں مے سازو
اگرے اندست بالائے تہ پیانہ مے سازو

در راہ تو شمال و صبا ورترو وند
گر زیر گلبنہ قسم راستے نہی
گفتند کم بقارت سمن عنایب گفت
جیبے کہ پارہ مشد مہلاہت رونند
زاہدز سرکتہ صوفی چہ آہست
بازیچہ تو معجز جیبے سباد واد

غزل

خونم ابر رخاک بیزی نقص سہاں کے شود
گرمی اہل محبت از دم گرم سمن است
شور سنجی را چہ سازم چارہ تنواں ساختن
بازوے ما و نخواستہ را کہ اندے لازم است
بشت پازن بر سوس انگہ ہوا عشق کن
بچکس بر رویہ لیتہ کسب جمعیت نکند
داروے غم گر یہ مسئلہ ہی بندیش ازین
بندہ نتواں کرو ما آذوگاں را بتر بہر

غزل

ہوائے گوئے او آوارہ ام از خاد میسازو
صلاح عشق شد کہ نرم یقین نکارا یانم
قلم ورا اختیار اوست سمن چوں نقش ہویم
بنافتن ریشہاں می کنم از سمن خوشاوتے
دل از رو قبول محبہ غن شد خوشاوتے
چو کجھہ شک از پے بازی عزیزم کہ طفل
نکن از بزم چوں بگایں بزم نظیری

غزل

چو قحط گل بود بیل باب و دانه می سازد
مبارک سپیده بود آیدم که با ویرانه می سازد
افسون جا و دانه می سازد
تجلی ذره ذره کوه را پروانه می سازد
کلید باغ را که شاخ گل دانه می سازد
فلک صد جاسو گل میگردانند سازد
پیری را گوشه ویرانه ام و پروانه می سازد
که شکر خنده آنرا نقل صد کاشانه می سازد

نمبر ۱۷۹

بر سر سر خار مرثه شسته ز جگر بود
بعد لاله ستان کاشته در سینه و بر بود
بر دور رخسار گاه بچشم حلقه می بود
در پیر من ناله هم آغوش می بود
پیرایه خوابم به شب زیر و زبر بود
تا گوش گریبان نظر پر زگر بود
بیهوش شدم پس تو با با و بگر بود
دل بود و باں خوش که با سید خبر بود

نمبر ۱۸۰

ورودید او نقش من از دور بنگرید
که عیش بخلوت کرد او لونه بنگرید
در بزم که خوش نمکها شور بنگرید
در حلقه آشوبت فغفور بنگرید
هرول که در دانه را بجز بنگرید

چو عیاں شد چمن مرغ از ضرورت خانه میباید
چو بر بام و در مردم نشیند چندان سازست
زوشن خیل و ذیل از محبت گوشه چشمی
حجت جز و جزوم را ز سم سبک تاب تیر دارد
پیام تو بهاری لاله گویم ابر لاله ذری
بچشم کم نباید و بد قدر زبردستان را
بجز زلف پریشاں و خیال نگذر و چیز
مباد و برگ و بارم کم اگر افشا که ام یکنجی

غزل

امشب چمن از گریه ماتازد و ز بود
سے رست رگ و ریشة جاں از بن ناخن
در زیر لبم گاه طرب ز مزه می سفت
تا روز خجاست که مقصودا جابست
او کثرت آمدن و رفتن و زخیالی
و ز بهر شاد قد می چشم ترم را
گفتم بدعای سحری وصل تو خواهم
قا صد جگر من سوخت چه پیام و چه ناله

غزل

تا آنکه ز مهرش بدلم حور بنگرید
پروانه به تاب کند بال فشان
از گریه من عشرت او تلخ مسازید
سلطان و کذا بر در چشمانه خزان
مارا چه محل یک عزیزان پیرند

نوبیدی وانگه ز تو این تیرگی بخت
ماوردش دیر که وایسته خطا دوست
از صده ویرانه پیری جلوه کنانست
گر مست نه دم وزن از عشق نظیری
کس دوق و هوس و سر مجنون
نمبر ۱۸۱

در آسپهان ما پر و بال بهار رسید
بیل نیل شوق که ناله بهستان
کس ماجرا به بیل و پر و بال نکرده
باغچه این مقام پیش از است بود
هر کس بقدر طاقت خود یکانه عشق
سخت خنده به ضاعت در پیش و پیش
کردند تیغ عشق حر لیاں ز حیرتم
آزار از حیرت بهیچا نگار رسد
سے واکه رفت تو به ستوری صلاح

کس و حفاظ سربق ز نهار بهر بند
نمبر ۱۸۲
در چرخ کار نظیری جبار رسید

با تو عالم فتنه چرا هر که در سنه آورد
خون غم و آب و خاک من نکرده رسید
آنکه گشام ز دیگانی عشق بالین نشیند
عشق و شکر غنیمت هم ز غنوشی محالست که نیکین
لے ہیں سنگا مر رسوائی من شدیند
حسن چل برستے بدست ز دل که انبیا شاکر

نمبر ۱۸۳
نظیری در بخت
نظیری در بخت
نظیری در بخت

ز کاف و شہائے مرثگان تو بر غول و در دام
 و لم را کرده وقت خوش و زنگ لزم از دستش
 تو کہ بر ہمنی سودا کے دل نائے زیاری
 وریں مدت غم حیراں عیش بخود پسند و بیم
 کس این بے اعتدالیا حذت را کجا گوید
 کہ گر شویم باب بحر خون آلود میگردد
 و ہد تا یازد و نئے دست غم فرسود میگردد
 مرا سر پایہ و نیا و دیں نابود می گردد
 ہر انتم کہ از مرگ و دست غم خود می گرد
 کہ عاشق پیشیت از ہر دو قاصد و دے گرد
 بشقت گاہ گاہ ہے سوئے خود بخواں نظیری را
 غزل جدائی دیدہ از وصلت تکی زو و میگردد
 نمبر ۱۸۴

گے کہ وقت علاج و ماغ من باشد
 مقیدم بہ بہت خود چنانکہ سے خواہم
 ز طور عشق ہمہ کار عقل در یگر شد
 مشو بخویش مقید کہ مرغ ز بیک را
 سفر گزیں کہ نہال اول ار لول شود
 چو فدہ ام ہوائے ورتو بازار لیت
 ز لبکہ جامہ ز شوق تو پارہ پارہ کنم
 توان ز نامہ من یافت اشتیاق مرا
 ز نالہ بس نغم زانکہ کم رسد آسیب
 نسیم در بین و نافہ در خن باشد
 نہ بہت پرست نہ تنگہ بستان باشد
 چو آصفی کہ سیلالتش اہر من باشد
 خط کہ گھیب کہ مشغول خشتین باشد
 زمین غریبتش با خبر بہ از وطن باشد
 کہ دور کردی من رنگ سخن باشد
 بہر چه پرست ز ہم چاک پیرن باشد
 عیار شوق باندازہ سخن باشد
 بر آن دست کہ مرغ صغیر زن باشد
 چو شاخ گل بہ مرغاں سر و کہ گوش شود
 کہ بلبلہ چو نظیری درین چمن باشد
 نمبر ۱۸۵

آنرا کہ قبول تو خیریدار نباشد
 از قیمت یوسف نشو و تکبیر ہو کم
 گو یا تو بروں میروی از سینہ و گرنہ
 از زکس مخور تو در بستر و بالیں
 از جاو و حسن تو کہ در پیش جالت
 غم یار من و بخت سراسیمہ کہ این غم
 اس شغلہ کہ افتد خن و خار نہ عشقت
 وزین کہ پتہج و لشش بار نباشد
 ہر چند خسیر پیر سیار نباشد
 جاو ادین کس این ہمہ دشوار نباشد
 بر یاکے رود فتنہ و بیدار نباشد
 بر خاک طہید عہد و گرفتار نباشد
 اگر از تو بود چوں ز منش عار نباشد
 بہر سوختہ زین شاعر خمر وار نباشد

غزل

باور و تو از کس نکلند یا و نظیری

نمبر ۱۸۶

دو شمع سر و دلی افکار برآورد
 امسال در اشک صلاح دوم زدم
 من تو به نیاورد و هم از کعبه که کافر
 تنه‌ای مرا راه زو از بوی عیش
 رخسار که اندر ره ما برکت یا غور
 بد کرد و بسا هر که در غلوت مازو
 چون کباب خرامنده پیر که گذشتی

کاهوز جسم مرغ ز گلزار برآورد
 رنگ سبزه پار و گل پیرا برآورد
 بت را از گردن خسته تختا برآورد
 بس شیخ که از خرقة زنار برآورد
 صدر رنگ گل از گوشه دثار برآورد
 مار از سراپرده و پیرا برآورد
 چو لان تو طاف ز رفتا برآورد

غزل

لب لب نظیری

نمبر ۱۸۷

بخاطرم گشته دست و پاشن شد
 چو خان عمر گشتت عهد را بنیاد
 مرغ اگر اندم مضطرب ز آفت
 در اشتیاق تو چندان صنم گفتم
 سراز غبار تو گفتم بروی تو اتم برو
 کشید بر سر و یوار بوشان

دو دلچ شیر و شکر بود سنگ آسین شد
 ز هر طرف که می وزید روزن شد
 چرخ دیده نمیداشت قیام روشن شد
 که شرمسار ز خود زاهد و برین شد
 گفت با تو شرم جیب و دامن شد
 که گل بلبل ازین بلبلان بشون شد

غزل

لب لب نظیری

نمبر ۱۸۸

ای کعبه را بنام بیاطل نهاده اند
 در مانده گشته است باین کار و بار عشق
 زین گل چه دیده اند مگر حاملان عیش
 قلزم بشود فتنه و عیان نشسته تلخ
 آه این چه دوستی که سر با کسی یکدگر
 خوارم کن که رنجین آبرو کنی را

بس معنی جمال و برین گل نهاده اند
 هر سو هزار عقده شکل نهاده اند
 کز رخ راه پای محمل نهاده اند
 زین آب زندگی شربا حل نهاده اند
 خوشایان بریده و دره قاتل نهاده اند
 با خون صد شهید و متحایل نهاده اند

مستان قدم بزم تو غافل نهاده اند
شاهان که خواں بد عوت ساکن نهاده اند
حسب مراد دعوت ساکن نهاده اند

مهر ۱۸۹
گردن بنه به تیغ تطییری که عاشق
بر سر کلاه مردم ساکن نهاده اند

بر سر که پوشیار بود اعتراض نیت
بنامی رخ تمام که شاهانه چیده اند
در بزم خلعت هر گونه چیده شد

غزل

اجابت از دور و بامم با سماع آید
بنار ذره و پروانه در سماع آید
که گر خموش شوم بر سر نزع آید
اها نیت ست که خود بر سر سماع آید
چنان رود که مگر از پی دواغ آید
سریت آنکه ز بوسه گلش صلیح آید
که بنده که مطیع تو شد مطاع آید
که ذره در نظر از سستی شماع آید

بدل ز شوق تو چوں ناله در سماع آید
میت در خم شوقم که گر بچوش رود
چنان بنالش من روزگار خوش دارد
به بیع عشوه برسم جان که دست نازم را
بجاست ناله مرغ چمن که گل بشتاب
چنان فانه بلبل برسم به در و سرش
سرا از اطاعت فرمان کشم جم و گم را
نموده ز وصال تو و نالش است

غزل

مهر ۱۹۰
بصبر داد نظیری سر از فریاں ده
که غم بیدعت و چیدن باختر آید

غائب از دیده نگه خود ز مقابل برود
آن قدر زنده نمائیم که محفل برود
پاییل ره و سطل کون تنزل برود
بچرخون بکل از گردن قائل برود
هر که از حننه ازین در طباحل برود
سهم جا سرنه ندای ریش چو در گل برود
آن وهد کیسه بطسار که غافل برود
قطره خون نلزارند ز بس برود

کس چون نیت که پیش نظر دل برود
دو نیت بود که مریم بهنگام دواغ
راه بیگانه پیش نهداری که کس
صبر داریم که این تهمت عشق از سر غیر
قصه بالغ بر زبان وطن خواب گفت
نکوئی دوستی آمد بدل دشمن دوست
مرد عاشق نذر دل تبا شایه جاس
سرچنان تو کردم که ز بس خوشخواری

غزل

مهر ۱۹۱
من و آزار نظیری ز کسم طربساده
بزیان آید از انهم کلاه گرد دل برود

پزیرست غم یار ما ندارد
 عیش تو غبار ما ندارد
 ما چہرہ بخون کنیم گلگون
 مشاطہ ننگار ما ندارد
 چون شعلہ ز سوز آئینہ رویم
 ہم ابر بہار ما ندارد
 بس بوی بہر و گل کہ دستش
 زخم سحر خار ما ندارد
 ما عر بدرے کنیم بسیار
 مطب سحر کار ما ندارد
 آئینہ بعیب ماست گویا
 عیب آئینہ وار ما ندارد
 ہر نامہ کہ دل بے کند خون
 پیغام دیار ما ندارد
 خوشحالی روز وصل دیدیم
 شوق شب تار ما ندارد
 ایں غم کہ ملال آرد از کسیت
 رنگ غم یار ما ندارد
 بے نام و نشان خوش ست مرغ
 کو نالہ زار ما ندارد
 گردون مہ و مہر دارد آما
 نقدی بعبار ما ندارد

غزل
 غونا بہ کشیم ما نظیری
 مے عشرت کار ما ندارد
 نمبر ۱۹۲

من آں صیدم کہ سرکس را نظر بحال من افتد
 ز بس زخم و لم کاریت و دہن بال من افتد
 شکارت خوش بر آید کہ خود از منزل بڑی آئی
 بگاہت جانب مرغ مہاک فل من افتد
 نیم مرغ کہ بس دشوار باشد صید من کردن
 ز بس سستم گرہ از بال من مہال من افتد
 از اں ہر جسم کہ ہر گہ عقدہ و پیش چرخ آید
 بزور ماہ من مانند گردش لال من افتد
 بزور دینامہ ام اسے ابر حشر از کرم برستے
 کہ مے ترسم ملک را چشم بر حال من افتد
 بقاتل خون خود پیش از سوال حشرے بخشم
 کہ مے ترسم کہ در در ماندگی از ہال من افتد
 مرا گستاخ گوینا مست در مجلس نخواہ شد
 مراں از گوشتہ چشے کہ از عالم ہیں دارم
 کہہ دہم شادی و غم قبلہ آماں من افتد

غزل
 بے پر شوق سے آید نظیری کہ بے ترسم
 سبے ناگہ ز طاق از شوق استقبال من افتد
 نمبر ۱۹۳

فلک مزدور ایسے تو باشد
 لواز و سرکارے تو باشد
 جہل تنگی کم دل خوش ہمیشہ
 کہ تنہا جائے غمہائے تو باشد

نیب زارم ز خود ہرگز دے را
 شود مجسروح منہرا توجہ
 سے کاشفتگی در شور آرد
 حریف کو خسرو بازیچہ سازد
 نہایت نیت طو مارا دے را
 کہ درت نیت کاخ سینہ را
 گل صد رنگ میروید از آن خاک
 حکر کہ ہر کہ پیش از خواب خیزد
 دو عالم نقد جاں پر دست دارند

غزل
 نظیری زندگی در درد دل جو
 کہ درد تو مسیحا کے تو باشد

نمبر ۱۹۴

پس از نہم جہاں او من عیشے بچنگ افتد
 تختیں جامہ بہ اندازہ حسن تو بیریدند
 بعشق رویت از دل ارغوار و لالہ پیہم
 فکندہ دل خراشہائے رنجتر خستہ و زارم
 پس از وارستگی در قید زلفش تازہ قائم
 ز حسرت سوختم و ز شرم و دے بہر یادوم
 ترقی در توجہ کم شود عشق مجازی را
 تمنائے گہر سرشتہ ام دار و بدیہاے
 جنیت وار را ہند اندہ و فوق جہاں باہم
 ہمیشہ پو آہستہ خط پر کار و کارم

غزل
 نظیری بہر خط بن مطیع نفس گر ویدی
 چہ نصرت در گذر گاہیکہ آمہا لنگ افند
 آمد و گام صبح در جنگ باز کو
 شد عمر و سر گزانی اور طیش

نمبر ۱۹۵

صلیٰ مصلحت پے جنگ دراز کو
 بر من بقدر مرتبہ عشق ناز کو

با دوستان تغافل دشمن نواز کرد
از دوستی دشمنیم بے نیاز کرد
هر کس کشود و پید هفت فراز کرد
از تو نمیتوان بخطا احترام کرد
بر کعبه می توان زبده سوزان کرد
شد بلند مطرب حسن تو ساز کرد

خورا بکام دشمن خود دید آنکراو
عقل منظم با نبیند دوستان نکند
چشم طبع بدوز که در قسمت کسان
صد سحر از کرامت لعل تو دیده ام
هر جائے بینم از تو سزای پرستی
صوت تو از ترانه نامید برگزشت

غزل
کوتاه دید محله خواب دراز کرد
طبل وجود عیش نظیری بهم نهد
نمبر ۱۹۶

خرد و فرسایم ز بخش ز آب و تابم اندازد
چه دانستم که دوراں در کف فلام اندازد
که خالستر بجائے بستر سجایم اندازد
فریب طبع روی در شراب نایم اندازد
نیفتم در خیال خود که در گر فام اندازد
شبنم بیدار وارو روز ما در خوابم اندازد
بهر صبح رشک پر تو هستم اندازد
بنزد صاحبان در گوشه محرابم اندازد
شبانم پر در و تا در کف قصایم اندازد
کسے خوابم درین طوفان شست سایم اندازد

کے فلم ہوس ہر روز در سیام اندازد
زر صافی بدم از زب و رنگ طبع بیکانہ
ز سلاطین بچ کھنچے افگندہ تقدیرم
ندارم مستی طاس اگر ہم رنگ طاسم
بخون سرگشته تروام و لے از حرم و لہ
حیات و مرگ خود چون حامل انسانم
چو مرغان سحر خوانست از بس فوق فرابوم
اوانا کردہ فرض صبحم تا چند محموری
بعیش و ناز نتوان تکیہ بر حیاں کردوں
غیراں از لقیق تحت در رفتن گراںبارم

غزل
ندارم شورش خودی نظیری اشکباری کو
کہ چوں شکر در آتش چو نمک در آبم اندازد
نمبر ۱۹۷

چشم با دوست کم بروں ندید
رخسہ از قسم بروں ندید
جسز بکرم قدم بروں ندید
لشکر کاغذ قسم بروں ندید
راہ از ویدہ رم بروں ندید

دل با ہوش و م بروں ندید
در کشد بحسب دے غم عاشق
دل اسرار ہیں حدیث قدیم
چپ نوشتند نامہ حاضر و اش
منکر آن نگاہ وحشی را

نگہ از چشم ار بروں آید
این خشم از بہر مرگ شور جہاں
بدہ آب خضر کہ دور رود و نشت
مرد با پد کہ نسکہ یار از دل
بکنم جان شاد و ماں گوی وہ
نتوان کم ز پیر تر سادہ
گر نگہ بدستم نظیری را
ابر سیراب نم بروں بندہ

نمبر ۱۹۸

جہاں جواں شدہ عقد بہارے بندو
ز صنع لثو و من آب و خاک لوان شد
نکاح باغ و بہار است و ایہ بستان
چمن ز صوت بلند ہزار ہندار
ازیں حدیقہ چو گل زد و بایدش رفتن
سافران چمن نارسیدہ و رکوچند
ز بے شباتی گل بردخت پنداری
گئے کہ دامن صحرا ز لالہ رنگین است
چہ عیش و سوسمیر شود ز دورائے
وصال شمع چہ مہلت و ہد بہ پروانہ
ز دور چرخ چو امید ناں برگردیم

نمبر ۱۹۹

مستاع بخت نظیری نیافت در غربت

امید بار لب نہم و یارے بندو
شاخ گل صبر ہند بیل حکایت سر کنند
روز عرض آید کہ ہر کس برد خود دور کنند
لالہ خونیں ز خاک کشتگان سر بر کنند
بیل شوریدہ را سمرنگ خاکستر کنند

غزل

باز ز گس را گلستاں صاحب افسر کند
غنیہ گر دو سہر منفر سبزہ ز نگاری قبا
از گلستاں برد و پد تاکے شوریدہ وار
حن گل برتے بیتاں افکند کز تاباں

شاخ گل شد پنجه آذر که بر رخم خلیل
جلوه شور انگیز باشد سر که آید در سماع
ترسم از مخموری ساقی که بشکام صبح
بر تن رنجور سودا می وزد با و بهار
صیدم دامن کشاید حله عطر آگین شود
سبیل اسرار میرود که از راز سپهر
در روانی گویند طبع نظیری شد چنان
کاخچه آید در ضمیرش ثبت در دفتر کند

نمبر ۲۰۰

درین نقش اهلها بر آب جو بستند
چو موج روی هوا بر سر آب میرانند
مهرس حال که این مطربان چاکدست
بخت جان زوم این سفیناں گویی
نه عاقبت که تن در وجه بخت خاک
بکشت وزرع هر حساب رسیدگیست
مخور نامور این عین نام کین خاناں
بنم لباز که از بس نشاطی ایام
درین جزیره جمال میسر ایم شعر
ازین جهان دلم آماوه گر بختین ست

نمبر ۲۰۱

نزار نقش درین کارخانه در کار است
بگیر خورده نظیری همه نگو بستند
افسانه شیرین مرا گوشش نکردند
یک خورده گرفتند پس از نکته بسیار
ماروزه ازین مایه بر خفاک کشا ویم
معلوم شد از مستی با وصله ما
باید بصافیت چو بوسه که درین راه

صدخ چشمیدم شکست نوش نکردند
گشتم فراموش و فراموشش نکردند
در کاسه با جره سرچوشش نکردند
داوند بخت است می بهوشش نکردند
یک چاه ننگند که خوش پوشش نکردند

تا کو کب آن صبح بنا گوش نکر دند
سیر بمن غمزده همدوش نکر دند
سویم قیچی از تیر شب پوش نکر دند
زان سبیل خوش بوم در آغوش نکر دند
آنرا که بے تر زنی دوش نکر دند

در حلقه شدم زان خطر رخسار قرینم
اشجار چمن دست بهم داده و یاران
جانم بره پر دگیان سحری سوخت
خون نابه پیو آمده بر جیب و کنارم
امروز نه رحمت که لب تشنه گذارند

غزل
فریاد ازین شوق که در جان نظری
تمام دوش از زمزمه خاموش نکر دند

بجد عشق رسد میل چون زیاده افتد
خوشت عتیق اگر کار بر مراد افتد
بلاست جنس گر انسیه در کساد افتد
نه یوسفم که خسریار بر مراد افتد
کم است آدم مغلس با عتدا افتد
کشاد ده که همه کار با کساد افتد
که هرگز تو بگوئی زیافتاد افتد
که تا زیاده بر آید که تابیا افتد
بشر نه پده که کافتاد افتد
جو طفل شوخ که در قید است افتد

بوس چو دیر کشد شعله در نهاد افتد
نشاط صحبت فراد رشک خبر دافتد
لبشیر و بادیه فرسودم و کس نخوید
چو قیمتی بنهم روزگار بفرود شد
مراد است تنی گشت نقاب سپرد
خدا نگ غزه گره بر کمان ابرو چند
عنان دل ز ملالت تناب و دستم گیر
ضمیر روشن تو لوح خود و اثبات
چو ذره خلق جهان در هوا میگذرد
شتم ز سبیل بند زمانه کاسته شد

غزل
حذر ز آه نظری که خامنا سوز است
مباد این حسن سوزان پرست باد افتد

بگو تر که نیا مو خندد سر زده مند
که بر طبع منظر مهر را گذر نده مند
قبول صحبت صا حین لال نرند مند
که گل دهند بجز وایه و یک شر نده مند
دو چو فواره که تلخت کبیر شکر نده مند
که طعمه ز غشت خوشگوار تر نده مند

بمنور راه نگاهم ببال و پرند مند
خراب ترکس سنگین و لال مرستم
ز غم بگونه زریں شدم چه چاره کنم
ازین کشاده جبیناں ثبات عیش مجرم
بزم ریاس بساز و جو حلاوت کام
ز خوان به لغت دوران صفا به دست ده

بد رو سوز که بر بستر آب غنایت
چسبید یا دور رفیقان کز نیم صبح بود
مثال مالک و ریا و حال مستی زرت
سزد که مقنعه بر سر کنند آن مردان
بغیرت زدگی و قف جگر ندیند
که تشنه بر لب جو میرم و خیر ندیند
و بند شوق و لے خصمت نظر ندیند
که تاج عشق بخوانند ترک مسر ندیند
ظفر تراست نظیری که خوف و قشع شدی
۲۰۴

غزل

بهر که غوطه بدریا
وقت شد سبز و فرشت و پیر
آفتاب از کیمین بر آرد و سر
مسند سبزه نخل بگذارو
همه ذرات خاک بت گرا
حسن رنگی جهاں نموده بوم
زاغ گر نمی بجد کند پرواز
اصل پتیر که ترک فرع کند
دید سبیل بهار شد که جهاں
ترو خشکی که کوه و صحرا است
ز جنت خار و ریح خارارا
ارغوان را که خون کند سیلان

نزد و گیسو ندیند
اگر سر که بیک و گیسو
پنج ابرو و بر چید
ز انسر غنچه شاخ سر چید
تار ز تار بر کمر چید
سیمیا را بساط در چید
چمنش چرخ و بال پر چید
پایه در دامن اثر چید
بهم اوراق خشک و تر چید
خورد و لاله در سر چید
لاله در پاره جگر چید
ساعت از لاک نشتر چید

بس فریب چمن نظیری دید
از بهشت عشاق نظیر چید
۲۰۵

غزل

عشق ست طلسم که در و بام ندارد
بس حله الوان بقدر عشق بریدند
با دیکه وزو و جد کندست محبت
بس زاویه حال مراد و لطیف رت
آغاز جزو نم شده پایان محبت
از خویش استی نشوم تار من هست

آنکس که اثر و یافت نشان نام ندارد
یک جامه بر اندازد اندام ندارد
عاشق سر سودا گری و جام ندارد
تاب نفس صبح و دم شام ندارد
کار لیست با نجام که انجام ندارد
پروانه بحال با ختن آرام ندارد

غزل
حسن طبع لطیفی که حق عشق ادا کرد
کس نیست که در گردن اندودام ندارد

نه دل آزاده پایے بخت شود
سختی کماں با اعتماد افتد
عشق را پایہ معین نیست
بهوای که در دماغ افتد
کار راز انکار بکشاید
شرم از چشم پارسا میرد
هر که بیند طلوع تن تما
چون نقاب از جمال برداری

غزل
بحر در آستین نظیری راست
کے کرم پیشہ تنگ دست شود
نمبر ۲۰۷

اینکے دل نامند چوں حرم حاصل کردہ اند
 از کد میں درواں باین دلیل فروختند
 ایں گل از ہر شاخ خود روئی کے تید مبار
 و در خیال قید زلف و خال بہر ماندہ نا
 از قسم تا فرق ناز و نوش بابو گز
 از بچے و نیامش پو بیان درین رخ سرب
 خلق را در ہر نفس موت و حیات ہر قسم
 روسے از میدان سربازان بچے دل کاہل و وقت

ناچین زلف کشت بر کنار آورده ایم
گر و خود گروم چه بینم در سبزه کیتم
عشق را سنگامه امروزی نظری روشت
مطرف از گفتگویش گرم محفل کرده اند
عشق در یانیت کشت پذیر ساحل کرده اند
دوره ام اما بجز رشیدم مقابل کرده اند
نمبر ۲۰۸

بغزه روز استم نہیں معاملہ ہو
نصیب من ز ازل درو ہے دوا گرید
قصور طرز نگارم تمام حسن شکست
بیوئے من سبب اجتماع و لها گشت
بصفی نقش خط و خال خوشن نقاش
ولم ز سر و دانش بقیل و قلال افتاد
لبش بدادون کا تم منو و چہر آما
فریب قول بد اندیش گریہ فار گشت

بنگتہ گفت خجل میکنم نظری را
ز قول خویش سراموش کرد این صلبه بود
نمبر ۲۰۹

کے ملک حدوث از قدم نے افتد
بر دشمنائی دل رد کہ رفیقان رفتند
من میں مرتع ایوان ہفیکم روزے
زبان دعوت و تجر بہ کہ بر بندم
مسافرے کہ بنا بود و بود خود بیند
ولیل عشق ز سید کے کہ در ہر گام
چناں ز شوق تو گر دید اند سر گواں
چناں پرستش روئے تو جذب و لہا کرد
بند کر من خطاں سیاں کشیدہ آما
ز سہو خاطر یاراں چناں سقیم شدم
نمبر ۲۱۰

کہ بر گذر گد شادی و غم نے افتد
گذر زنده دلاں بر قدم نے افتد
کہ طریح رندی و تقوی ہم نے افتد
کہ در چرخ کس آتش ہم نے افتد
بفکر منفعت بیش و کم نے افتد
سرش چو شمع بہ پیش قدم نے افتد
کہ راہ کعبہ رواں بر حرم نے افتد
کہ عشق بر تہاں بر منم نے افتد
بفکر غیر ز دست قسم نے افتد
کہ سایہ ظلم بر رقص نے افتد
ز شوق نامہ بفکر قسم نے افتد

نہ ہر منہ کہ بود بخت از مصروفین گیرد
 شمعے گر نہ تیر دوار و داغ پر کنایں را
 ورق از کس چہ بختی اسی سبق از کس چہ میگویی
 وے نقاش از نیرنگی صورت نیاساید
 نفس تلخوت تا طعم حقیقت نیت بامش
 ز خود گر بگذری شاہی کنی و ملک بخوشی
 وریں دیر کن چوں امن گرد و خاطر انسان
 ز عریانی ازین شادوم کہ از تشویش از اوم
 چہ راحت از وطن از کہ یارش و سفر باشد
 بعد ز ندگانی چاک زو ہر کس گریبانے
 ز بس بوئے کمال شرک سے آید ز توحیدم

غزل

وریں دیار عجب مطربان یک رنگ اند
 ز صحن سینہ کشا یند چشمہ چشمہ نذر
 کلید شادی شمشیر عزم بکف دارند
 بدل ز لقمہ شیریں حرارت الگیرند
 چو حد ز پریم منف را بنگہ دارند
 سکہ لال چو بفراک شاں دراویزند
 بفتح یک خلش این زباہاں چو نغمہ چنگ
 بر سر عالم لاہوت میدہند نشان
 ہزار رنگ ہزارند این فنون سازاں
 سوا و صومعہ را لطف فنون ہمازند
 بگوشتش کر شدہ بخور شاں زندگیش
 مشاطہ رخ مستند بائے وقار اند

مقام تیز باید تا نصیب از پیرین گیرد
 پسرگم کرد و چوں اس بابت سخن گیرد
 ز دل جو ہر چہ میجوی کہ فیض از خوشن گیرد
 فریب نقش شیرین دل ز دست کوکن گیرد
 سخن شیریں بود و قتیکہ از نگ سخن گیرد
 عزیز خلق گرد و ہر کہ در غربت وطن گیرد
 کہ اول اہرمن بگرفت و آخر اہرمن گیرد
 گریبانے ہزارم تا کہ از دست من گیرد
 کجا بے روئے گل آرام بیل و چین گیرد
 بوقت مرد نتواند تسکین از اندکشن گیرد
 در ارشاد مغناں بکیر از من بہن گیرد

سخن ہر روز عالم گیر تر گردد نظری را
 کہ مردم پیش جا و سایہ نخل کہن گیرد

کہ دل بر ندہد راہ و بر یک سنگ اند
 بزخمہ صیقل آہنباے پسر رنگ اند
 بہ لبط بر سر صلیح و تقیض در جنگ اند
 بصوت چوں شکر شیر آہن و سنگ اند
 بہ مقام خفیف و ثقیل ہم سنگ اند
 بطی نیم قدم در صحرای رنگ اند
 بر دہن کہ بر سینہ پل رنگ اند
 ز پروہ و گر اند این گردہ نیرنگ اند
 کہ آفریدہ و جنع صحرای نیرنگ اند
 کہ طبع کمار کہہ نقشہاے از رنگ اند
 کہ بر فروختہ بہر عہدائے گل رنگ اند
 متقالہ عجم عشق اند و باوٹ و چنگ اند

اگر چه قاطع ز بدنند مایه بوشند
و لیل ابل قنایه در عروج و نزول
و گر چه رافع شرعند جان فشنگ اند
باوج در طیران در حصیض و لنگ اند

غزل نظیری از پی این جادوای مدوب یار
که در ربودن ادراک چاکب و شنگ اند
مهر ۲۱۲

بقصد هر که سوئے کعبه ناکه راهی کرد
ببود رویه از آن شد نبضه و گلشن
ز چین زلف نسیم ناز و بوج غدار
ز روی و زلف تو ام سایه در خیمه خست
نشان کوکم اختر شناس پی پیادت
کسے چو خال ز حسن تو کامیاب نشد
و لم ملا طغی از لب تو داشت امید
من از ملامت مردم بعشق آزادم
بجل بیای کی حسن تو اصح صادق داد
ول از تو آب خور و کاروان مصری را
تبارک الله از آئینه شمل تو

غزل عبادت حسری را مکن شیطیری کم
که هر چه کرد و دعا های صبح گاهی کرد
مهر ۲۱۳

گردش چشم تباں مستی من حالی کرد
قبض در کار ندیدم چو شدم مست مدام
پای جبریل بکستی خیالم نرسد
شور این بادیه از بادیه گریست مدام
هر که بر خوان طبع دست میازید برید
بخور در غلب اصحاب بکار است که حاکم
و لم از خنده آرزو شین حرفیاں گرفت
قصه عشق بر صفت تو طریقت طویل

دشمنی از یار بدان - خانه بر عیان

که فرو شده به پیش آمد و دلالی کرد
دست می یافت ظفر بخت کم آتالی کرد

نمبر ۳۱۲

سروست نگار نیم نگار از گردن آویزد
که در هنگام جان بازی بدشمن دشمن آویزد
اگر عشق زلیخایش نه در پیرا من آویزد
که صیادش بگاہی قضی نکشش آویزد
هذر کن زانکه ناگه آتش در غن آویزد
که در هر بختی خرقه از سوزن آویزد
که قندیل مه و مهرش فلکست مدن آویزد
بشکل خوشه که صیاد و ام از حسن آویزد

نمبر ۳۱۵

فریبت خال بند و برنتا بد
مراحت گریه خو برنتا بد
که برتابیدن رو برنتا بد
که بخش طاقت مو برنتا بد
و ماغت عطر گیسو برنتا بد
نگاه چشم آهو برنتا بد
دل شوریده ام به برنتا بد
جبینت چین ابرو برنتا بد
کماست زور بازو برنتا بد
عنان زانکه پایش مو برنتا بد
که سر از حدو بجان گو برنتا بد

یوسف از خواجی اغواں بکسادی افتاد
بود نزدیک که کام از لب شیرین گیرم

نمبر ۳۱۳

خوشا که بس بجوم گریه ام در دامن آویزد
چنان در دوست آویزم بدل گرمی بپاویزد
نثار و بویوسف و پیرۀ یعقوب روشن
میتم کس تو بر روی تو با بلبے ماند
گرفتم در پر پر وانه سوزم در ناله گیرم
دلے وارم بدست طعن افواج چون گیرم
چراغ ماچہ زیب و فرد و محفل سر گیرم
به بینی گر حلائے از مه و پروں مشوین

نمبر ۳۱۴

نگاهت چشم جاوید برنتا بد
چو گل از تابش بر میفروزی
لغالی الله از اس لطف بنا گوش
چنان در دوستی تو سن غنائے
صبا ترساں و ز دوست که ترسد
مراج و حشی واری که از دور
ز بس حشی غلامت رساند
کلاه ناز نیک او سر بناوی
خند ناگ چشم ز و از زانکه زدی
چو عزم بدیخته خوبیت نماید
بتهر و ناز تو گردن بنسایم

غزل چو آید در میان کماک نظیری

نمبر ۲۱۶

رشح از حسن جانان ریختند
 زان سحر طوفان بر این عشق
 از قضا آن حسره چو باد بوی
 رشح نوزد شد هویدا بر جا
 از خار وستی آن نوز پاک
 بر طرف رنگی بگل بستر شده
 شوی آینه تختند از سفر نه
 و آنکه از الماس بهر جان ما
 تیز کردند و زان آلوده زهر
 آب کردند از دل ما پاره
 لاله حسره و لعل آیدار
 عکس از داغ در دل برداشتند
 این همه گلها بے سبز و زرد و سرخ
 جو هرے از قول شور انگیز ما
 غنچه را دل زان نوا بجا خوش
 رنگ هر نقشه کزان آینه طبع
 داغ هر سودا کزان انداخت عشق
 رنگت بر خاست زین سودا بصر
 اصل این فرع از زمین شد عطر پیر
 بر جهان از عشق طوفان ریختند
 حسره و غم جام انسان ریختند
 بر طرف در قابی جان ریختند
 بر تو بے بر شرط میاں ریختند
 در و کفر و صاف امیاں ریختند
 قالب گهر و مسلمان ریختند
 سیکرے از آب جویاں ریختند
 تیغ ابرو رخ شرکاں ریختند
 سوزش بر زخم نبیاں ریختند
 دانه یا قوت رماں ریختند
 کوه را در حبیب و اماں ریختند
 بر چمن گلها بے الوان ریختند
 از دم ما بر گلستان ریختند
 عند لیباں را با کال ریختند
 پاره پاره در گیای ریختند
 چینیاں بر قصوایاں ریختند
 مصریاں بر بیت اسناں ریختند
 بر قمیص ماه کنیاں ریختند
 بر بنی از فیض حسان ریختند

نمبر ۲۱۷

غزل پای بماند باقی زین عبیر

پیراں که دفع فیض سببش برده اند
 چون بر آنکس که نفس کرده اند سرده
 آب در رخ چوایم بزم پیر برده اند
 نوز بحرب الهی شمعگیر برده اند

سرشته اند اگر چه بچشمیل تحسیر
 از سال خرد و گمان بنود خوش فضل آرازم
 پیران زرد و تیر و سیمه کار می شوند
 بنیای کی و غرور جوانی منسازد حریف
 فتاوی بشیب گرمی و افیدن بود چو خط
 گنج شد با دل نازک بران سرود
 بانو می شوند هر چه کما فور نگردد
 یوسف ز سب گرگ مثل کجا خورد
 چشمی چو تو شکار
 غزل
 شهباز را بدم گس گیر برده اند

پستان از طارم جیب سیر برده اند
 صحبت بطیف خانه نقد بر برده اند
 با آنکه موسفید سر از شیر برده اند
 پیران همه چالست و تقصیر برده اند
 این قوم ره بعیش تنه و پر برده اند
 بار گران بقامت پیران برده اند
 آنان که پیران لقب چو زنجیر برده اند
 رو به بصد کردن جیب سیر برده اند
 غزلی که گس گیر برده اند
 نمبر ۳۱۸

چه خوست کس دل کاغذ من داد
 باب و آتش از سر کشی من سازد
 ز تیر ناله فلک را کین بر انگیزد
 ندیم غصه که رو من بگرداند
 بچشم دل ز سوز و دل ضعیف ترم
 مبارزه که بدست من است سازد
 چه اعتماد کنم بر دور و بی غماز
 بسعد علاقه دل بایم مقید بود
 من آن عزیز ز نام که بخت هر است
 رساست و دست بخود که نزل من گیر
 مبصری که ندیمان ز نظم من خوانند

نه ندیم من و نه اعتماد من دارد
 هزار عریه با خاک بود من دارد
 گمان فتنه نره از عنا و من دارد
 عدد و رسم که راسه بود من دارد
 اگر چه قوت دید از سواد من دارد
 کجا بدست ز کین و کشا و من دارد
 که جا و ناست جهان را با من دارد
 بای گمان که بمر نفی و من دارد
 متاع مصر و کرد مراد من دارد
 قویست پشت تو کل که از من دارد
 هزار شتر من او است و من دارد

ز کجاست غزلی که بجز این است

غزل

دین سپید و قم قست و حال مناز
 هزار قرن برین قصر مردان بگذشت

نمبر ۳۱۹
 اثر از مهر و خط این کهن قباله شاند
 مسائل و حکم و دفتر و ساله شاند

لحاح کو بطیف خانه و بطیف خیال کو کتیبه من حرف جان و لطیف خفاط ۱۱۲۰ مخزن سمانی ایچا باغی به

ازین مقولہ حکایت درین مقاله نماند
خواص هر گیسای هزار ساله نماند
بغیر روی منی در تپه پیاله نماند
که ششتر کله مشتری کلاله نماند
مه تمام فلک شد ز نار و هاله نماند
ز سبزه زار فلک غیر یک غواله نماند
کجاست خاک که داغ بر منی لاله نماند

ز باب رحم و مروت نشان چه میخوای
ز بس مرور زمان منفعت ایشارفت
هر آنچه صاف قدح بود و حیران غمروند
محوئے رحم ازین گرگ ماه کنای در
شکوه حسرت پر ویز حسن شیرین رفت
ز جنس خویش همه صبر میکند ایام
زین گداخته آتشین عذار آمنت

غزل
ناله حصه تن پرور راں نظیری شد
بیا که قمت ما و تو غیر ناله نماند
نمبر ۲۲

عشق معاصرت دیو و آمد
ملک از عجز در بجو و آمد
آنکه بر کار ما حسود آمد
عقل دلوخ و قسم فرو و آمد
همه از عشق دور میرو آمد
هر چه در معین شهود آمد
شکل این گنبد کبود آمد
بود هر چسب از بنود آمد
عاری از جنس تار و پود آمد
در رسم زود تر ز زود آمد
شد نبشت خوش بدو آمد

عالم از عشق در وجود آمد
در بشو کبریا عشق نمود
روشد از صدر بارگاه شهود
عشق بر تخت از زیر نگاریت
هر چه ابلیت نمودن داشت
نیت جز عشق و عاشق و مشوق
عقل بر کار عشق سوخت سپند
عشق صنعت نمود بے آلت
جامه بخون درو که خلعت عشق
عشق را عشق دی و فردا نیت
شد جوانی و عشق و حرص و هوا

غزل
ز و سخن بر لب نظیری جوش
عشق در گفت و در شنو و آمد
نمبر ۲۲

حایل گریه کنم شرم که آیم تنه
صدا و است که کسی بپس بجوابم نبرد
حسرت خضر را و بدید از خسرو نبرد

اشک در دیده نیارم که حجابم نبرد
تیش و تابش من گرم سواش سازد
گشته ام پے سپر حاد و شپو چون لایح میتم

که لبش نروم تالبت بم نبرد
 بوسے از سوخیگهائے کب بم نبرد
 زودستم لبوسے بزم شرابم نبرد
 هوس از راه به نقش شلوم نبرد
 که ز مسجده بخبر بات خیرم نبرد
 نه دزد باو که از پایے شتابم نبرد
 صد فیس ساز نشاندست که خوابم نبرد

نمبر ۲۲۲

نظیری در دست

صف آبش بدینا که کشیدن نرسد
 کابل زنگاش به طپیدن نرسد
 که زرگ تا بر گم شهید کشیدن نرسد
 و چین سرو چاشن بچیدن نرسد
 دست صبا و بصیدش بریدن نرسد
 فکر خیر ز شوقش بریدن نرسد
 کار از حسرت باو دست بریدن نرسد
 که لبیب ذوق اسب گزیدن نرسد
 کس لبش به حیوان بدویدن نرسد
 که ببال و پر جبریل پریدن نرسد
 مالک از گرمی سودا بخریدن نرسد

نمبر ۲۲۳

نظیری در رسم

بنالم کامذراں دل ناله منطوم زه دارد
 گدازے عشق بازی با جمال باو شد دارد
 کسے که عشق گرو شد چه پڑے گنه دارد

خوار از عجز و منزل شده ام سے خواهم
 بکه عطر گل دل را به شامش گرفت
 سرخوش از گردش چشم و لب میگویم
 قطعه سبز خطش دیده ام از چشمه نوش
 بکنم یا لب باو و فروزش بنواز
 نیرو مرغ که والہ نکند ام
 بهر شب از زکس قشای بکین نظرم

نیت از باو و عجز باو

نگذر و آب رز از کام

غزل

دیده ام نیم نگاہی که بدین نرسد
 سوئے وحشت ز رنگان نرسد
 ایچکه ذوق کاش برک جاں نخلد
 طره بر بادش عشوه بگزار فروش
 رام خاطر شود اما با شاریت نرسد
 بارخ هوش شکارش چکین و پیکند
 ندر حبلوه عارض که تاشانی را
 که و تحت جگر شور که گستاخ را
 خضر لوفین باو راه ناستد و رنه
 جذب اقبال عروج به مقام خدا
 اگر از چاه بایں جاه بر آید یوسف

غزل

عنان دل ز خود رانی بهر یام و نهم دارد
 دل و دیوانه ام را بکج و درو برانه افتاد است
 چه گوید کفر خند و بے باغ و نفع از حاجت است

جباب از جوش دریا باو تخت و رگه دارد
بیابان شور اگر می آید و پویند بچسب دارد
چنان خواب که کوئی تکیه بر او نشیند دارد
چو مهند و سکه که بعد از سوختن سپهر مکر دارد
که حرف بجز خویش نامه ماته بهمه دارد
اگر بر شاخ طوبی بلیله آرام که دارد

مرا اگر هست کبر در دماغ از کبریا کی است
تختی جاسه هست در هر جا که دوستی هست
فقره را که شهاب تکیه گاه از خشت اندر شد
حکما نهنگی عهد دوستی را کرده ام از بهر
سماں بهتر که نکشانی سر را ز دل مارا
بخاک پائے گلبن می تولید شکوه از غربت

بلیخون غم از جا و رسته آرد و نظری را
مبصر ۳۳

عشق مقناطیس گرد و دل اگر آهن شود
تا بنزد یک لب آرام خنجر آتشین شود
سرمه تاریکی بنام تاریکی روشن شود
غم ندانم که حاجت با دعا و تمسک شود
هر که اسوز و حسرت ناله ام روغن شود
گرچه بنده لب ز افغان سینم روزن شود
گر گریبان را به زخم چاک از و اسن شود

غزل
زاشک و آه شب سلطان باخیل و سیه دارد

ناوک غم جان بشکافد سینم که جوش شود
سینه پر حسرتی دارم که از اندوه او
پیش شد سرگشتگی چند آنکه پایم پیش شد
یک توجه از تو دور گارست و صد عالم مراد
شب ترسم بای غم بیدار دار و خلق را
من هم از فریاد خود از زده میگردم یک
بسکبه تو جامه جان بر بر من تنگ شد

وصل اگر خواهی نظری است و اسرار ساز
مبصر ۳۴

لبه آسود شستم این خدنگم کار گر باشد
محبت از تغافل سبب چادر خط باشد
شبا شده در شب مار و شنی که صدمه بخر باشد
که صدمه مرده ام و دیدوز عالم خیر باشد
اسیرم را که گشتی زنجیرم به بال صبر باشد
بخطا شکوه آید که آن جان سودا باشد

غزل
وز عشق سست این چراغ و ادی امین شود

دلم از ناله خوش گردید امید اثر باشد
اگر در دیده دیدن نباشد بهر پاس دل
ز بجز این روز مارا و رغبه رسالتی دارد
نگویم بزم و اورا گشت شرم غم و رانام
مکن و دورم که بس و شوا را با شال نشان
دلم تا غم با شال نگردد و روز غم سندی

نظری است و هم باشی که خدنگار ویرانی
مبصر ۳۵

کدر این قند و قیست پیش از خاکت بر سر باشد

غزل

کدر این قند و قیست پیش از خاکت بر سر باشد

برگزیر گل دل خسروں نے رود
عشق از جہاں بریدن و از خود گذشتن
مرداں بجا بعزم و توکل سیدہ اند
از زخم عشق و برہا ہرنگ کشتہ الیت
لذت بخواب بروہ نشاوی بغافل
در حرف تلخ نونش لباب صدہ فقیہ است
مرغان وشت راز غم دل بہر حجت است
از لب کہ روشد از در مقصود حاجتم
آزاد کہ گوش دل شنود و نالہاں است
راہ و فاز تفرقہ عشق بس است

یار از خیال غمسنہ وہ بیروں نہیں رود
کار و فاز پیش با فوساں نہیں رود
یک دل رمیدہ نیست کہ از خون نہیں رود
از خون با کجاست کہ جھوں نہیں رود
وہ ہر دے کہ او شہینوں نہیں رود
کو تاہ ہیں ز لفظ مبغضوں نہیں رود
شب نیست کس خروش بہاوں نہیں رود
آسم ز افعال بیکر و دس نہیں رود
عاشق بدرس پیش فطاطوں نہیں رود
وہ رست ناقہ ہر سر جھوں نہیں رود

بوسے نسیم فقر نظیری شیندہ است

نمبر ۳۳

از رہبت آج تخت فرباہوں نمی رود

غزل

سازم آن سے نیک آلود کہ بے غم باشد
مست راحت الم کلبہ حزاں بر من
ہر شہم عشق با فوساں نوسے بند و خواب
بشرح ہو واسے ولم راسر و سااں مطلب
و عوسے و رہ دروغ است کہ عاشق باید
ہر کسے از تو نشائے بگماں سے گوید
ہرگز از نخل بری کس شراب نشنید
غیر خلاص و محبت بنو و شہوہ ما
نکند بندہ مجبور گناہی اما
گر ملا ناک ز سر سارہ بجا جبت آیند

افکنم مشک وراں حقہ کہ مریم باشد
غم از اں خسانہ غم دام کہ ماتم باشد
کا گے پیش شود بند چو حکم باشد
کار است کہ چوں زلف تو دم باشد
کم بقا تر بہ خود شیر ز شبنم باشد
کس نہ دیدم کہ در بزم تو محرم باشد
تخم ایں ہر گویا در محل آدم باشد
چو رو بہ او بر آں غمسنہ کام باشد
ادب است کہ در پیش تو ملزم باشد
زلفت از لبت نہ بد کہ مہ عاتم باشد

از نیک حوصلگی ہائے نظیری در وصل

نمبر ۳۴

عشق حراماں اہل بکر و پیش کم باشد

غزل

کے گوشہ و وصل ست با کوثر نے سازد

باب خضر اگر عاشق بر لب تر نہیں سازد

سرے کیس نشانگر کش ساخت ہا افسر سازد
کہ طفلش غیر حرف عاشقی از برنے سازد
چو طالع از کے برگشت ہا اختر نے سازد
کہ مورے راستے بنیم کہ بال و پر نے سازد
کے سویم نے بند کہ چٹے تر نے سازد
وے دیوانہ دارم کہ یاد لبر نے سازد
ہراں وادی کہ عشق اوست ہاں سر نی سازد
اگر خود میثو و تنگ ز خود بہتر نے سازد
کے بر معنی یک حرف صدمہ تر نے سازد

نمبر ۲۲۹

ندائیم حال شہاے نظیری میں قدر وائیم
کہ جہز بالیں نے گر واند و بستر نے سازد

غزل

رو دواع از دل و ہجر ائم از نظر زد
کس ز تلخی سن جانب شکر زد
با اختیار کے جانب سفر زد
رہ دیار بہ بندہ تا خبر زد
کہ گر سخن رود از خاطرات اثر زد
کہ از نسیم بخوش آید و بسر زد
شے کہ بر سر پرکای و نیشتر زد
ہے خیال تو و ظرف مختصر زد

نمبر ۲۳۰

بر آستانہ رہے نا نظیری را
کہ قدر مجلس خاصاں یاباں قدر زد

غزل

ما بازم از نصیب چہ خون و سب کو کنند
تا شہد خوش گوار کر اور گلہ کنند
مے بہر آرایش ما و سب کو کنند
دلن مرا بشکلہ مگر شست و شو کنند

کدہ بختی و سر بازی شراب عشق مے آرد
بشیدانی مزین طعم کہ بہت از آب خاکے دل
عجب گر آساں ساہاں تواند واد کاہم را
کدہا میں شعلہ روشن میکند مشب چراغ را
اگر بیگناہ نہ گرجم و شش میسوزد از ورم
ز ریز و صل در شکم ز شام بھر و افغان
رہ غیرت خطرناکست پنهانش تماشا کن
برائے امتحان آرد چہ مافی را چہ آذر را
ہماں عشقت بر خود چیدہ چیدہ نشان

سیاکہ بے تو غم از خاطر م پذیر زد
دراں بساط کہ سن خواں عشق آرایم
ز شہر خویش مرا شہر تو دور انداخت
چہ میثو و چو کہ یاباں رہ غریب شد
بطبع شوق تو نازیم و آن پذیرش
تن نزار دل بہر بار خواہد عشق
چو خون مرده سیر رو با و در تہ پست
دلم بیا و تو دریا بنویسم و سنوز

بر آستانہ رہے نا نظیری را

غزل

آمد سحر کہ دیر و حرم رفت در و کنند
ما قابل نشاط و شکر خنہ میسیم
آنانکہ تنگ ظرفی مارا شنیدہ اند
آلودگی بگر چہ ز داماں نے رود

تصدیق گم گشتند گل و باد قما کے
کو زخم عاشقانہ کہ در جلوہ گاہ حسن
تو کار دل بفرزہ معشوق واگذار
حق عطائے عشق سازند بیخ ادا

غزل

دیگر ز آب دیدہ نظری بخواب نشست
چند ادا بنا دہ دل کہ غم و غصہ نوا کنند

عیشم خوش اداں شعلہ افروخته باشد
از محبت لب بستم آنکس شود آگاہ
در عرصہ گلزار کند ناله ز مستگی
نیکی و بیاد رہ باز از حسرت پدید
عناجی ما باعث آسایش باشد
گرمی مفروشید کہ در مجلس نیت

غزل

از صدق نفس چند زنی لاف نظری
مشکست ہر شرب و جگر سوختہ باشد

زناں خم کے ز اداں بقدح آب چو کنند
پایہ جلہ مہر سلیمان و جام جسم
دخست و سنگ میگد دیدم ممانہ
از خود گذشتہ دامن پر ہمیر بگر نحر و
ظرفی ہم رساں کہ مباد آب دہری
خونابہ زخم فکش کند ورنہ عاشقان

غزل

یا کابلان گذار نظری شراب را
شاید گلے ز گشتن آیں و شست بگویند

شب تنہاں را بدر خلوت مایہ بود
شورش و عہدہ در شب آں زلف زار شست
خوشین را بدہم سحر بد و مے بستم
نالہ بر چید را گر درویش از اسے بود
سخت سن بود اگر فتند مید اسے بود
ہر بر موسے را با تیر و قد کالے بود

گل بخار گلو گلشن بخار سے بود
یوسف سے ہر سر ہر کوچہ و بازار سے بود
ہر طائر جاں بگفت اتنا خبر مدار بود
نہ غم پریشش نے ز جنت گفتار بود

نہ غم مدعیان بود نہ استوایندیم
مصر و ایران دلم راز بس آمد شداد
بر دل خستہ من بود لگامش ہر چند
حسن و حیرت ہم افشائے غرض میکردند

نمبر ۲۳۳

باقی بود

نظیری

در وصالتش

غزل

ناله از ہر جا کہ سے خیزد با بختلے رود
گوئیہا ہدیہ یوسف از پیش زلیخا سے رود
تا برگ از طفلیم ایماں پہ یغیا سے رود
ہر کراہیکے در ہم ملکات آنجا لہو سے رود
ہر گچا بندہ گویندش کہ فردا سے رود
کز ویش تا میروم دل رتہ پا سے رود
صد گیم پٹن پس از ہر تقاضا سے رود
خاطر شوریدہ مجنون بھرا سے رود

میروم جانی کہ غم آنجا ز ولہا میرود
وقت جاں داؤن بد نبال جل منم چنانکہ
متحضر ضواں اگر رکھنند ارم و ذریت
شاید از دور سے بختا جاں فروشد سیریش
من بخوابم رفت اما بہر تکیں ویش
بر من اندوہ ہے بجوم اور وہ از بھراں او
میروم نئے ز کوئے او کہ بندری بچشم
گر ز لوح چہرہ لیلی ہی آرو سبق

نمبر ۲۳۵

سوخت از آہ دل

نظیری

غزل

دعا بدرد سراسر آسمان نخواہم برد
ز رشک نام تہا بر زباں نخواہم برد
کز میں معاملہ غیر از زباں نخواہم برد
کہ از بلا کے شب بھر جاں نخواہم برد
دگر بخونیش تحمل لگساں نخواہم برد
سر سے کہ وقف تو شد ز آستان نخواہم برد
چہ جا کے غنچہ کہ برگہ خزاں نخواہم برد

میرود نو عیب کہ پنداری ز دنیا میرود
بکشت بسوز کہ نام اماں نخواہم برد
مکن ملا حظہ از کشتہ کہ روز حسرت
ز دل طہیدن آغاز عشق سے گفتہ
زا ضبط را بسو دلم روز وصل معلوم ست
بس ست چند کنتی اسے فراق بے رنجی
اگر نہ واسن یوسف کنند بالینم
باین لال کہ من سے روم بسوئے چمن

نمبر ۲۳۶

نظیری

غزل

نہ عشق رہ بسوئے آستیاں نخواہم برد

حسن چندے سر برل شوخی و خورانی
ویدہ عاشق نیاید فوق از دیدار
لذت و شناس از من پرس کلبه رخ و تیز
گرد و از جہاں داوتم معلوم شود که دوست
و ربیایانہائے کجیم اگر با خیالین شوق
گر یی مایع و طبع من از این بخشش پذیر

شہر چو گیرد ملکست اول بستیانی دہد
گر نہ اول ترک ویدہای مرعانی دہد
فوق کوثر در مذاق مروی کجانی دہد
زبان میبرم کہ ترسم مرگ رسوائی دہد
بند بکشاید چو سلیم سر بشیانی دہد
صوت مطرب با دلش بگذاز گیتی دہد

غزل

گل آمد و مسلم ز دل سنگ برآورد
ببخش است ز مرغان چین شور برآید
عشق آمد و در شہر خود این خرد و دید
مطرب بہ ز برم خرقہ سالوس بدر کرد
شب بخت کہ از شادی بسیار نگریم
یکبار بعبیب و ہنر خویش ندیدم
در راہ و فاسے تو طو لیت نہ عرضی

اشکم ز تاشائے چین رنگ برآورد
یک لقمہ معنی بعد آہنگ برآورد
تا شہر بہت راجہ سو و جنگ برآورد
گرد ہبہ شورم ہدف و جنگ برآورد
غم حوزون کم جو صلہ رنگ برآورد
و جلیب و غلب آہنہ ام رنگ برآورد
شوخی تو فرنگ بفر رنگ برآورد

غزل

نالہ رانیت اثر کز تو شکایت دارد
مردہ را زندہ نمایند مایہ العجباں
فوق ہر مرغ باندازہ پرواز خودست
عمل صالح و طالح بجوے نستاند
کس چہ داند بہمہ مایہ بنا بود رود
و فقر نالہ مارا نکشاید زمزم

در پیش تو نتوان بخش از رنگ برآورد
ور نہ ما گرم و عایتم و سرایت دارد
آتش از گرمی ماتم حیات دارد
عشق بازی بنود ہر چہ نہایت دارد
ہر یک کار تعلیق بختایت دارد
جنس ناپایب خسرویم کہ کفایت دارد
مرد در دست برد و تلخ شکایت دارد

غزل

کفر و ایمان بنود شہر فانی نظری در عشق
ہو کافر ہمسایم کہ ولایت دارد

عشق و ایمان بنود شہر فانی نظری در عشق
ہو کافر ہمسایم کہ ولایت دارد

در نه کس را بمن و بدون من کار نبود
و دوست آن بود که این وقت و یاد نبود
صبح و شواله بدیدار تو و شواله نبود
خواری من ریزی و گویند سزاوار نبود
خوردانوس ز ما کنی که گرفتار نبود
از چه کارم بهم عزیز کار نبود

غزل
خوشدلی کرد نظری برش مشب زانی
صد سخن گفت که شسته اظفار بنور

چراغ را که در دست بر سر زو نگه
چو صیقل حبت صیادش زلف ابرو نگه
شکوفه اقل افشاند و رخت آنکه شمر گیرد
و گویا رسد محو رستی ز سر گیرد
مباد و بیگ صید تراز خاک بر گیرد
حریفه اکی باید که از حالم خبر گیرد

غزل
نظری که عشق ست این نه شاید بازی و رندی
که گریه روزه دوست کس یارک و گریه

نشاط آمدن و کلفت و دواع ندارد
کس و کان نکشاید که این متاع ندارد
کی سحر پایه بران پایه ارتفاع ندارد
که تو هر بدین و حال است اطلاق ندارد
که سر ز جام تنگ مشربم صداع ندارد
برابر بر بدین و حال است اطلاق ندارد

غزل
عبث بود عده لطفش دست خوشست نظری
کدام لطف که باجنت تو نزاع ندارد

مکس بر خوان ما عیثی بجز ما نمی گیرد

باعث راندم از بزم بجز عمار نبود
تا شدم از تو جدا تفرقه پا مالم کرد
سبه آسان ز جدائی تو مشکل گردید
ببدی در سبه جانام بر آرم که مبادا
ناله از بهر ربانی نکلد مرغ اسیر
عشق از سود زیان و دجیان فاسد کرد

غزل
عشق با دل غنچه پدید آمدن بیشتر گیرد
پس از دار شکیما بیشتر گشتم گرفتار شش

عجبت بیشتر قلم شود چون بشکند پیان
اگر باد و وز و مشکات را شور و سماع آرد
شواز حال من غافل که زخم کاری دارم
مرا این می که بر دانهش دل بگریخ و بکشد

غزل
بجو و وصل تو جفا الفت و نزاع ندارد
بشیرا تقرب و شکر رضا و محبت

برای فراز که من میکنم عروج مقامیت
چنان حقارت از چشم اعتبار فکیده است
برطل غنچه بجز بزم ز محبت بشکرم
ز تیرگی شب انتظار شمع ایام

غزل
عجب بود عده لطفش دست خوشست نظری
کدام لطف که باجنت تو نزاع ندارد

مکس بر خوان ما عیثی بجز ما نمی گیرد

نصیب دیگراں ہر خطہ رطل خیزہ لبرست
بشیرینی محبت و رول دیگر زیادت سخن
رضاوار و بار عشق خوش بنامی و اند
حساب اثب و فرا و بر لعل و دہی ارم
سرے از خاک کو گم گشتہ بابر کنہ شاید

بچام ماہجسم لوبت ماتم نے پیرد
کہ ظرف ما از این قطرہ پیش کم نے گیرد
سے واروئے خواہد کے رہے گئے گیرد
شمار ظلم و فہمیدای کے رہے گئے گیرد
دل مارا پہنچ آں زلف ختم د ختم منیکر د

غزل

زہیدا و تو حرف مہر و نام و نشان گم شد
ز مہر و لاہوس گد و دست عاشق منیکر دو
محر بیت مفتی مہر و د از قدسیا و آمد
نبالش خواہم جاوہر و دست تاہم از دست
پس از عمر کے شدم سرشتی کہ خدائے پیش آہ
متاع ویرا کہ داریم بر بارہ اسکن زہد
ہوس تا تافت و راد من مزاج کارہ گشت
ہوس راد و ران محبت خواہد گراں بخت

بہر نامہ سنہ جو پیر نظری بر ورت راستے
سکندر نہایت نے آرید و عالم نے گیرد

کتاب حسن را جزو محبت از میان گم شد
طفیلے جمع شد چنداں کہ جا کسہاں گم شد
چناں شوق کے پروا رہم کہ بخت و بخت گم شد
گدا آمد کہ صبر و قہر و جویہ ستاں گم شد
کہ مہمونی سخن ہمد بار و دل زبان گم شد
بہر و م کعبہ سے رفتیم راہ کار و اندام گم شد
طرب نہایت و در ہمن کجا کسہاں گم شد
طرب را و در سر زین بافتہ نہ نام نشان گم شد

غزل

زنگہت عری شوق ہارے خیزد
بروے یار نگہ رنخہ ہیزے افشرد
سحاب دل شدہ در کو سدا گدو
پہر دستگیری عشاق ناواں احوال
تھے کہ رفت ز پا بر خدائے غلط
نہ از وصال ملولان ملال سے گیرد
سماع رندی رنگ گشت لہرے وارو
ہیں کہ طائر فرحت رسیدہ میر شوق

بہر نامہ سنہ جو پیر نظری بر ورت راستے
سکندر نہایت نے آرید و عالم نے گیرد

بنون ز سایہ ایوہا سے خیزد
بند لطف پار شکوے قہار ہائے خیزد
غزال شیفہ در قہر و خیزد
زہریم ہر خیزہ صمد نگار سے خیزد
سرسے کہ رفت نہ ویش امی سے خیزد
نہ از وفاق سر لیاں شمار سے خیزد
کہ با و شہر ز سر امتبار سے خیزد
کہ صبر و قہر و خیزد

۱۸۵۰

174

میراج عشق نظری

44

21/2

سز و گز باغبان و در باغ از ناز بکشاید
 که بیل گشت مست خنجر اش سز و بود در

نمبر ۲۴۸

غزل

منم مرغ امیر و منم طرب از سم و جان خود
 دل از امیر وصل و بیم بچرخان کرده ام قانع
 ز قوت خویش یایم طعم زهر و شکر با گوهر
 بیاغ روزگار آن خود شام مرغ کهن سالم
 بنزد عزم و بیگانه عیب خویش میگویم
 در صدر شکوه بر لب میکشاید یا نو میدی

نمبر ۲۴۹

غزل

روزان آید که با عهد غاریم بر و کشد
 بر سر پرده اند شمع از بهر آن سوز و گدازد
 ایچ جانگذاشت کز فتنه باقی نماند
 آن در شش قصه است که در دم خود انتم کرد
 غم که بر لب مجلس افسرده زدی گشت
 چاره گز بقدری تشنه وصل ترا

نمبر ۲۵۰

غزل

بشمش بلبل از شرم زخم و کین باز کرد
 کند به پیون شکر برین شکست تمام کرد
 از و بقیه است آسایش با چرخه مستم
 چو باد از سر عالم بجهت بر سپیدم
 نه قبله و نه کعبه کافر عشق علم
 گنج که جامه تافتی و رند گویند م

غزل

سخن طبع سر از وی و دانش هنر نظیری نیست
قبول دوست مگر ناله حسنین گردد

نیمه ۲۵۵

شهادت خانم را بر تو ایسان فرو گیرد
سراشک سحرگر به ام از وید تا و اماں فرو گیرد
خراش سینه ام را سوزش پیکان فرو گیرد
سرم را از خط ایسان از ناله جان فرو گیرد
جراحست ایسای و در و اجریان فرو گیرد
که گزاشک بقیه و سر را طوفان فرو گیرد

دل را بوز رحمت اند و داغ جان فرو گیرد
دل پر حسرت دارم که هر سو چشم کشایم
ز بس شاید بهم و کیش طاقت ناکست ام
ز جور سندی داری که بتو بهیتر بهم پیوست
در آن ساحت که آمم که در راه از بهر افتاد
بسرست سپارم جان به بند زگر چشم را

غزل

از آید خسته سر ز یاد تو و خسته نظیری را
ز دل تا بگذراند صدرش نیان فرو گیرد

نیمه ۲۵۶

بنام و در حیم کوسه از شکست نزار خود
من و اخلاص عرض بندی و کجای خود
مرا کایست با صدق دل میدار خود
ندام نقض در بنیاد حمید استوار خود
گرم صد با لاله یگانه ای نکرده از عیار خود
جست سحر که بوی که با پیکر و کار خود

نشان آنکه که هر قطع امید از دیار خود
بر من از صحن برگشت و حاجی از حرم آید
تو خدای کافری و طاعتی خدای مسلمانی
خلل گرد و بجای دین و ایمان شو سهدت
ز رکاب عیارم در وفاداری و سستی تخلص
لب امید واری بسته ام از حرفه نایبی

غزل

نظیری از تو در خون ز نیست بهرام از حمید
تو هم شکر را از اسبیه و از شکار خود

نیمه ۲۵۷

بعد کله را و روخت و قفل این و اند
خوشد که کم و خوشد و ایسای که کبیر و اند
و بدی شمع امید ماند صحر و اند
نامه سحر است که با هیچ جاسور و اند
قطره خون تا به از تو در سینه شکر و اند
پیچ و تاب شدش از بال از و اند
پیچ کلاه سپید از آن خون گرد و اند

در بر و سحرش تا بهیتر و دیگر و اند
در گریه که غم او نیست که گشت و اند
تا غم از ویرانه راه آید شد و اند
میچنان مکتوب ناکامی بهم پیوسته ماند
سعی تو هم تا گز عشق بر و اند
اضطرار از بهر جان بدین بهیتر و اند
آنکه شب خواب نظیری را با و اند

دل بنید انم کجازیں استقام می کشد
 هر سرمد بر تنم وار و دشمن از دواع
 و دشمن در سینه پیکان خدنگ کار بی
 سے کند اسودگی سیرت بگرد خاطر م
 قصه وار سنگی امر و پیش دل گذشت
 بر سر بازار جان بازی کسان او بختیم
 می کشم سر از کند او نظیری بعد ازین
 بر تفا حشمت نی افتد چو این در دوا شود
 آنکه او در کلبه احزان پس گم کرده یافت
 دوست دار و از غریبان فانه بیچارگی
 هر که میخواند که بشور خرابانش و هشد
 ز دهمه غوی زما زشته همانا لان است
 شد بهر عمر نا بخت سست انکارم هنوز
 عمره آن که بر آرم پایم از آید بکار

غزل

هر سر شاخ وریں باغ هوای داری
 یک شک کلام امیدم به شیریں کرده است
 بر من هم زودست کده نو می کشد
 حسن هر جلوه که از جاس و لبت را ببرد
 نیت در حلقه مستان زمین الوده ترے
 تاز خورشید و صالشت بفرق افتاد
 لبون و پیش بار اقامت کشد
 تا ماند بظلمت هر سه فلک سے بازو
 حذر از شهرت خوش ویزه کس باید کرد

مرگ سے بہیم کہ با حیران عنانم سے کشد
 چرخ پیو نہ تو از رنگہاے جانم سے کشد
 دست غیرت این زمانہ کو تو ہم سے کشد
 گر یہ جھپٹے ز چشم خون شام سے کشد
 طرفہ حرف نا امید کی از زبانم سے کشد
 دست غیرت بشکنم ہر کس کمانم سے کشد
 گر بعد از بختیں نا اہم بانم سے کشد
 آن زمانہ در گاہ بشناسی کہ حشر جانشود
 تو کہ چہرے گم نگر وی از کجا پیدا شود
 عشق سے خواب کہ کشتی غرقہ درو پیا شود
 باید اول خانہاں بر ہم زن دریا شود
 پر وہاں بابتہ ماند پرو کھاد و شود
 نیت معلوم کہ آخر سر کہ یا مہیا شود
 حلقہ آں در بگیرم و ستم او گیرا شود

نمبر ۳۵

دائے نگر روز حسرت چشم و دلم گویا شود

ہر گلے رنگے دہر مرغ نوائے دارد
 نزد خود ہر گئے نسر ہوائے دارد
 در سر خانہ زنی خانہ خدائے دارد
 از پیش گر بروی راہ بجائے دارد
 اہل ہر سلسلہ انگشت نمائے دارد
 ہر کہ بر من گذر و طعن خطائے دارد
 کان سر چشمہ عجب برگ گیائے دارد
 گر چہ خصلت نہ بخند ذوق و غائے دارد
 کہ اگر گشتہ شود نوحہ سرائے دارد

میں آں کن کہ سزاوار جمال تو بود
عزم مخور الفت معشوق نظیری بالشت
غزل
شمع در سوزش پر داند سزلے وارو
تو دھیر ذرہ بخور شید بقائے وارو
نمبر ۲۵۶

گر تشنہ بر سر خم میرم عجب نباشد
با صدر امید خواندند کرد انتظار سوزند
نہ سائے راز داند سرمست شوق کردند
من یک سبب ندادم در گیر و روخت
چوں زلزلے بر زمین ز آرزوئے نمایند
ہرگز دے تو انگو لذت نیاباد عشق
رجھے نے نہاید تا جاں بلب نباشد
چوں نے کشاید کاشیں طلب نباشد
گویند لب کثرون شرط ادب نباشد
یک تہ عاشق از نذر تاصد سبب نباشد
پائے اگر بلغزد حجابے طرب نباشد
عزم نیست عاشقان اگر تو شب نباشد

از عقد سائے دوراں دل بدکن نظیری
آزاکہ واگزارند حسرت از غضب نباشد
غزل
نمبر ۲۵۷

آں بخت فتنہ جو کہ تو دیدی بخواب شد
گلگونہ ہواد ہوس رنگ و اگر داشت
وہ را کہ حرف سوختگان داغ کردہ بود
وہ بحر شوق کشتی دل رسیاں برید
ایں بوز سنبل و گل ہر شورے نخواست
دام کے بقافہ بودہ است پاسبان
خشکی لب پر تشنہ لبان آب میدید
مستی چہ خوب کرد کہ ایں پڑہ برگشت
واں دل بود سخت تراز خارہ آب شد
خال و خط عروس طبیعت خراب شد
میرفت تا بر آتش ایشان کباب شد
در کوئے یاد خمیہ تن بے طباب شد
تا در خطا کدم گیام شک ناب شد
بیدار شو کہ چشم رفیقان بخواب شد
تا مست شد ایم و عاصی خواب شد
خسارہ حقیقت ما بے نقاب شد

تاریخ واقعات شہان نالاست
افسانہ کہ گفت نظیری
غزل
نمبر ۲۵۸

دوران مے حسرت ہمہ در ساغما کرد
نکشود قصا شست کہ آسہ نکشیدیم
باز دے ہمہ وارم و اقبال ندادم
فریاد پر ایم انداں پادشہ
بر سر چہ نہادیم دل از دیدن ہوا کرد
بر دوست ترم جزو خدشہ کہ رہا کرد
بیکوشم و کارے نتوانم بسزا کرد
سوز ازل ایں شعبہ چسوخ رہا کرد

خود طاعت خود و پیہ و گر پر وہ براندخت
با انجہ لبش و او منداوی محبت
ناوک فکے بر سر ہر راہ نشانیہ
و شمن بزم افکند و دوست با تش
چندین سخن عشق کہ گفتند و شنیدند
برند بجائے پرو بالش سر و منقار

خود فتنہ خود گشت اگر فتنہ پاک کرد
نے بر سر ہر راہ و نے ہر وفا کرد
در عشق کہندم بگو بہت و رہا کرد
بایں ہمہ حد نیست کہ گویم کہ چٹا کرد
کس حق محبت نتوانست ادا کرد
مے کے کہ بلند از سر این شاخ نوا کرد

خوہند تسلیم و رضا گشت نظری
سکین نتوانست خصوصیت بقضا کرد

نمبر ۲۵۹

غزل

ند ز جدم بگفت بخت عثمان سے آید
نہ مرا بازوئے قائم نہ مرا وید راست
نو کہ آسودہ ولی از لقمہ سوہ خواہ
کخن مردم و پواند حقیقت وار و
عشق در املاکت عقل چو سلطان کرد
میکنم شور چو از خانہ سلاطین برود
ہمہ بر خویش ز بیم دم آخر لرزند
مرد در گاہ و سرا پمردہ عزت بنوی
و حاصل جو بیان تو بر بوسے لبیے گردند
طاقت جو رو بفاہیت تنک جو سلا

ند بر زوم زہ دولت بکمال سے آید
ہمہ بے قصد خد شکر نہاں سے آید
منکہ شوریدہ ام آتش نہاں سے آید
در عبارت با اشارت نہاں سے آید
روش و عادت و بگرمیاں سے آید
میدم خیمہ جو از راہ زیاں سے آید
جائے خوفست کہ تی بگرمیاں سے آید
ہر کہ واسن بسیرا کے کشاں سے آید
کہ از بوسے تلفت نایاں سے آید
گر یہ چون نکند ولی بنہاں سے آید

اینکہ باطن شبابست نظری چہ عجب

نمبر ۲۶۰

غزل

بیگانہ رو شود بدر آشتا رود
از خاک بوس کوئے تو نایا کشت
احرام عہد و زائل کہہ کوئے کشت
جہاں کے راز پیش ز اندازہ سے ہند
عشق ناز حسن تہ از زان خیر پند

آں کسی کہ آشتا بتو باشد کجا رود
بر راہ من جدا روم و ولی جدا رود
جز راہ عشق ہر کہ رود بر خطا رود
آر دم زندہ در لقمہ شمشیر بردا رود
بسیرا ہر کہ بوس سواں ما جسد لہ رود

نہ از ویران سخن با عدل و شکر

شادی که غنن می کشی و دم نمی زنی
عشق آمد و تمام بگو شمع و درون و مید
ایں حاجیاں زود و در صد ایستد شبنم
زایں بحر موج زن چه کم آید اگر شب
عریاں تنی عارف معنی جلال است
ما پیر بن ز سادگی از رنگین و لیم
غزل
چون بندۀ مطیع هستم
نعلین مباحش زود
نظیری فرج و بند
نمبر ۲۴

دل که تو شد بریده کم از سنگ و زود بنود
قهر تو ما گهاں بر آید سبب داشت
ما سادی زانک طالع سبب شکست
چشم و دماغ مردم عاقل که فتنه بود
عقلم که امشب باز گهر استخوان نکر
گر می آید براه نامه و قاصد می شکست
میخیزد فرو گذاشت در سر کان گل عذار
گفتم که عهد بخت و تنها گشتن
حسن و قوت تر از دهن ایرو بلا فروخت
گفت آن زماں که غمزه ام ایں ماجر او شدت

غزل
ساقی قدح نداد و نفال سبب بنود
میخواست بدست رخت اقامت بگسترو
و ندانند هزار نگاه گر سینه بود
در باغ دل بخت مقرر هراچند داشت
از بے قراری دلم ایرو ترش نکر

چند آنکه حیرت بحشم آید بنود
از فرش جبهه راه بران خاک کو بنود
علل لبش که باد بهان رنگ و بو بنود
هرگز تمار خانه بایں رفت درد بنود
بانکه می فروش مغال نیک خو بنود

نظیری فرج و بند

تجسّم نداده که اسرار دوستی
تا بحد صم صم صم بود بر زبان
ز آن حسرت که در دل من میفرودش کرد
بس آرزو که داشت نظری بخت گو
امروز گنج یافت که در آرزو بود

مهر ۲۴

غزل

صبح بنال راه فلک بر بنیست اند
حرمان تو ز بهت کوتاه بنیست
سر مایه شد خجسته چرا غیبت داده اند
بر تشنگان بیار بجایی بر آینه چیت
ما می رسم رخسار ترا پی نکرده اند
عالم ز ظلمت شب حرم ما سپاه شد
مکتوب دوست واری ما را جواب نیت
هر مرغ بر هوای گله استیای بند

مهر ۲۴

غزل

تا چند عود نام نظری نسروفتن
و دوی بر آرزو نغمه بنیست اند
حسن جنبید ز خواب و خرقه بر هم زد
هر چه در پرده نهان بود هویدا کردند
بے حجت ننمودند اجابت هر چند
مطلب جمله ذات ز جا بر بستند
خواست آینه تحقیق با بسیار
غرض آن داشت که از عثوه اش آگه بایم
عقل چوں دید که عفت آمد و خوش آید
روح آزاد گزین معرکه جان بیرون برد

مهر ۲۴

غزل

سرازم قصه نظری ز بسیار بیرون
گر چه عمر بخت و ورق بر هم زد

شور حسرت نیکے جبرگ آدم زد
جامہ برنگ ز شور رخ تو ماتم زد
دست در وامن تیغ گھمٹ مریم زد
غوطہ در موجہ چاہ وقت زمرم زد
شست آل خال کہ بزنا صبیہ آدم زد
گرہ اعجاز لببت بر نفس مریم زد
مایہ ہر بریں شیرہ جاہنم کم زد
کند خاک من و برویدہ ناخرم زد

نمبر ۲۶۴
صبح نظیری دریافت
در زنداند بنوا ص کہ بے حب و م زد

نہ مرگ مرمو میں عہد ہاتے وارو
دریدہ پردہ تراست آنکہ خرمے وارو
کہ پڑ نہ نیش بود ہر کہ مرہے وارو
کہ مبتلا کے ہوا کار درہے وارو
نکو سرشتی اگر طبع خرمے وارو
بلال عید کہ ابرو کے پڑے وارو
تنک دے کہ چمن چشم برے وارو
بروں ز عالم میں خلق خالے وارو

نمبر ۲۶۵
بجاء وحشت و بنا چراقفا نکند
کے کہ بچو نظیری شے وارو

خوماں را و دستگاہے از قفائے ہم رسد
یکسول پیدار را فیض سے عالم رسد
از عجایبہا کے دوراں دیو را خاتم رسد
تا سفال خضر باشد کے بچام جم رسد
مرز ع متناک مارا خوشہ از شہتم رسد

شاوچی عشق تو شکام غم برسم زد
شب ز ویدار تو گردید بہر لبستن زد
شہد لبہائے تو و کان میجا و لبست زد
کبیرہ آمد بخرالاسو و خالست بوسید زد
تا قضا خال بشتی جبال تو بدید زد
بغذائی تو طفل مذہب دست کے زد
عشق در شب دل آرزو کہ سوئے بخت زد
دوش میخواست قدم بر من افتادہ بند زد

غزل
دولت از فیض دم صبح نظیری دریافت
در زنداند بنوا ص کہ بے حب و م زد

نہ تو ست صحبت میں دوستاں غمے وارو
میں ان میں بہ اجباب عیب پوشیست وارو
بخوش بیانی ہم صحبتاں ز جائے مرو
بہر زہ و فقر امید ہر کجا نکشا وارو
ہزار حرم ز ہر خار با پیش خورون وارو
ز طعن گرسنہ چشماں و لیر نہاید وارو
بکاوش مرزہ گہائے جانش بشکافد وارو
رخش و اہل گذر کن کہ ملک بچویشی وارو

غزل
بادہ خاص بخت کے بنا حرم رسد
وقت عارف شب نگو کہ در خواست عام رسد
یافت گردیدانہ جاسے بچب بہر بیت رسد
ز او مسکینا برہ بر وار کاسب زندگی رسد
بر گل با ابر اگر ہرگز بنار و حرم رسد

نمبر ۲۶۶
بجاء وحشت و بنا چراقفا نکند
کے کہ بچو نظیری شے وارو

شکر لبت کز خوش و ناخوش بیاوش میرسم
 هر کج تن چاک گردید از نمک اینا بستم
 عشرت ساغر پرستان زنده وار و مرده
 بس همیش شادی که مار از زنجیر غم رسد
 زخم ماسکے پاک جانان را کجا مرسم رسد
 شور آگود در سراپا ما اگر ما تم رسد
 سو دے از طاعت فروشیها نظری بند
 هر که اسیر مایه رو باشد کفایت کم رسد

غزل

دیف الازل

بر خوان من نمک بهلاحت نشد لذیذ
 هر کس بے نذاور واسے تنکاف
 در بحر و هر بحر الم تلج و شور نیست
 تا جبر عشق خانه پدر یا شامور است
 تا صبح دم نزد منکے جبر جتم
 لذت ورق ز گلک نظری گرفته است
 در نامساخن بفضاحت نشد لذیذ

غزل

دیف الرا

بزم خاص ست و در نکته بدستور بسیار
 تلخ و رونی کن و توبه شیرین بشکن
 چشم و ایافته واری خیر و فصل بگو
 راز دل فاش کن پرده آن غمزه مند
 مطرب بزم جگر سوز سر و لب وادو
 قصه وصل بگلپانک غزل انشا کن
 بکر نقشه که در پرده لے مستور است
 این غزل در صف ایوان شهیدان خوان

معنی و در طلب کن سخن و در بسیار
 رنج چوں جور نداری سخن حور بسیار
 دل آفرخته واری دم پر نوز بسیار
 خوم سر شده نکتہ مستور بسیار
 شکر این مشق نمک سینه رنجور بسیار
 راز ویرینه بیار و لے و طنور بسیار
 مست و مجنون کن و اشفته و شرور بسیار
 زان محک گاه افاضل خط مشور بسیار

غزل گل و زکس قدح و شیشه نظیری داود
نمبر ۲۷۷

لے صبا از گل عطارد نشانی بن آرد
خط تر خانی جاوید بعالم ندید
فرستم بیت که از سنگ قضا سرخارم
تیر بار ان ستم از پے هم چند رسد
نیشانی که لب و دشت و سی اسود و بد
کشت زار طرسم بکشت آتش شده است
چون شر و در دل شک است جانان بخم
ملک گران سخن سکب بطل و ده اند

غزل دلم از صفت الفاظ نظیری بدست
نمبر ۲۷۸

فارغ تر از دل تو ندیدم دل دگر
گر مرغ سدره را گشتی مانع که باز
سر شکلی که عابری مایان کند
از آب و گل غرض شجر قامت تو بود
از نور محفل تو چنان در گرفته است
خاطر بنبتهای جمالت نرسد
از نامتاب روئے که غیر ز جمال دست
ستان اساس سیکره زیبا نهاد اند

غزل ساقی قدح بکف تو نظیری نظیر
نمبر ۲۷۹

طلوع باو ز شام و محروم رخ مدار
اگر بکج سربل باغبان آید
چو عشق تیغ کشد جان و سر و رخ مدار
چو عشق تیغ بدو عیش خوشگوار بکیر

بشکر آنکه همیشه چو انگبین داری
ترا به پیش کوتاه خویش نتوان دید
درون جانی و در پرده ز مردم چشم
همیشه چشم با حسان آشنا دارد
جراحب دل سوزیده خشک میگردد

ز سائلان ترش رودش درین مدار
مگر ترا بتو بنیم منظر دریغ مدار
جلال اگر بنیانی خسرو دریغ مدار
ز خاک کشته غرت گذر دریغ مدار
از اس دوزخ سیاه مشک دریغ مدار

بیان شوق نظری و راز انشاییت

نمبر ۲۴۷

غزل

دارم دلی ز طائر وحشی رسیده تر
تا آن حد ناک تماست از خوش من رفت
خونی که حکم بود بریز و خطانش
آنجا که شخته تو بدر نگاه می رود
خوشید از کماں لایک تیر می کشد
دندان زده هزار امیدم بدر گشت
خار می که در ره تو بخاطر شسته بود
در کام ناروانی عشق پر می دشت

بیاض چهره ز غن جگر دریغ مدار

هر چند دور تر ز کس آید تر
پشتم شکسته تر شد و قدم خمیده تر
چند آنکه داشت دهن عصمت کشیده تر
شاید ز عاشق است که بیان وریده تر
ماه از تو کس ندیده تمام افزیده تر
از سگ گزیده و سر کویم گزیده تر
هر چند پیش کافتمش شد خلیده تر
از سحر کرده ایم بانوں رسیده تر

ناز از مرده که بار علیاق گذاشتی

نمبر ۲۴۸

غزل

هر دم از زلف تو دارم کافر ستان و گداز
یا توئی یا حسن رخسار ترا ز دیده است
چاشنی بجای آن لب از مذاقم می رود
نیت هم دعوی آخر یعنی حسن تنها بر زبان
چای که با خویش طرح ترک تاز افکنده است
تا بروم آرد سر از لوح پیشانی او
حسن هر سر و لباس صورتی پنهان شود
پیش حلقش گدوم از عنبر خطای خود زند

بستی تعلق است نظری جبریده تر

و میدم تو میگویم از رویت ایامی و گداز
چون توئی که سر بر آرد از گریبان و گداز
گر بگردانم زبان را در نمک دانه و گداز
ریش میبازد و ز میبازد میبازد و گداز
کوسه و یک میبازد هر دم بچو گداز
طفل که دو عقل هر دم در دوستان و گداز
عشق هر ساعت در آید و بدان و گداز
سرمه بند بر روی تو حال عصیان و گداز

غزل در دنیا بای و نادانی نظیری مشکل است
غیر خاموشی ندیدم هیچ در مانے دیگر

نمبر ۲۵۵

ورود دل را میکنم با صبر پیونده دیگر
اعتماد نیست بر عهد که گفته اند پند
گرچه میدانم قسم خوردن بجانت خوب نیست
پایه تا سر ویده ام از شوق خسارت که هست
پیر کفایت با که گریه و اشک و مینت از تن
چون بشم خشمگین کشتی حلاوت ساختم
تا بسایه آری که از کفایت نبی آید را
بر طبیب غم و تقاضا میزنم چندی دیگر
بست در میان کشتن مهر پیونده دیگر
هم بجان تو که یادم نیست هرگز دیگر
هر چه شکم به تو حلقه آرد منده دیگر
پوست یوسف را نماند یا بد زنده دیگر
کیس مروت نیست باطن خلوت دیگر
از جمال تو ندیدم جز تو خسته دیگر

نمبر ۲۵۶

غزل شکوه شکر نظیری عکس کین و مهر است
آینه منما که طوطی تشنگد قند دیگر

به بر حسی دلسداری دل صیاد از آن خوشتر
بخود قید که نداد و با وجود حسن و زیبایی
فریب خنده میجو اند عتاب غمزه میراند
چو دریا میگویم در خود و در خوشی میگویم
ز صیادش نه نام گرم ز بر سر سازد
نشاری بر رخ او صد عین مرز و لب بود

نمبر ۲۵۷

غزل نظیری جذب به باعث نبوت میکند خلافت
اگر قصد نداری عشق مادر از آن خوشتر

لے مطرب جان سوخت و لم پڑه دیگر گیر
را به جواز آن که غم عشق در آید
را به که بمطلوب قریب است عزیز است
امیر خرابات معانی ساد و توان یافت
زین مہنگان آتش صبر و استقامت زود
تو طفلی و ایراد است و غم میداد است

یا پروه ازین راز بیک مرتبه بر گیر
گو شورش وستی جوانی ره در گیر
تا صبر بدو پاسه ازین حبل بر گیر
باں لے لطفه بلبله پروخته تر گیر
یا روم گریه شود چون سوخته در گیر
تا خون جگر سیر شود خون جگر گیر

جام فلک آینه شہد و نگشت
تا در طلب کام خودی کام نیابی
ول ز اول شب طالب فیض ست نظری
لب باز کن و ساغر لبریز سحر گیر

چشمت بر آہ میر و در گمان غمناکش نگر
وای کہ زلف انداختہ در گردن ہمیشہ ہیں
شرم از میان برخاستہ ہر زوہاں بروائے
قصہ فریب میکند سوئے غزالے مے چہ
از کوئے معشوق آمدہ شوریدگان حلقہش
دل برودہ و دل باختن معشوق عاشق پیشین

غزل وحشی غزالے کز حیا رم در بیاباں مے خورد
رام نظیری مے شود در ہوش و ادراش نگر

منشیں بشا بہ آب رخ پارسا مہر
دور از طریق تہمت اگر جذبہ یرم
از کوئے چوں بجانب غارت دامن شوی
ناز خم طعن زن مخوری در سر آفرین
آئینہ ات نہ ہمنفساں تیرہ سے شود
تخت شکر شود بلب بگین مدہ
نالان مگر و قیمت مار ایک مساز
بدون بطیع خوش نشان کا ٹیکل است

غزل حرز جمال خود ز قطری طالب نمانی
جز سوئے حفظ خاطر او اتجا مہر

افلاک فتنہ زادہ بد امان روزگار
سیب ذوقن گوئے بگوئے آفتاب
گاہے کہ عقل بر سر جمعیت آمدہ
بر کردہ سر بلا ز گریبان روزگار
زلفش رہو از خم چو شکان روزگار
عشق ہم زدہ سر و سامان روزگار

خو را فکند بر سر طوفان روزگار
لشکته خامه دکن و دیوان روزگار
صد بار گفت جان تو و جان روزگار
خو را نکرده جمع پریشان روزگار
در و محبتش شده درمان روزگار
زخم نشسته بر سر پیکان روزگار
دستم نمیرسد بگریبان روزگار
در حسرت فروغ شبتان روزگار
سرسشته ام میان بیابان روزگار
زخم گذشتند از سر جوان روزگار

نیمبر ۲۸۱

پستان مادر سست
و سر پیکان روزگار

دل چو شاد و سکه که عزیزش شکفت رود
از سر نوشت ساقی دوران باقضا
ایزد و چو کرد عاقل چنانش فتنه را
نابود و تا نگشته لب و دهن زلف واد
شور ملاحتش شده وار و سکه زخمها
افغان که جاسک بود و جنبیدم نناید
از قهر جیب و نیتنه خود پاره کنم
صبح اجل رسیده پرو بال میزنم
را به لب و کفایت حاجت نمی برم
جولان افشار ازاں سو گداز کنم

غزل

گوئی که کام کوک و پستان مادر سست
زخم نظیری و سر پیکان روزگار

رنگ بازای تخت قندرا چه خبر
ز شیدو با سینه سپید چه خبر
لواگان بخورده گندرا چه خبر
تو سیه سر شاخ بلند را چه خبر
تو مرغ و ششی فارغ ز بند را چه خبر
قبول درو تو شکل سپید را چه خبر
تصوف نظر سر را چه خبر
طییب وار و سینه سپید را چه خبر

نیمبر ۲۸۲

خستگان افتد
سر زار را چه خبر

است چاره غم بپوشد راجه خبر
ساع و در کشتاں صوفیاں چه میداند
بزر شاخ گل افی گزیده لبیل را
زد اسن که گشت بزم مابقی دستاں
هزار دام تصور نهیسم و پرواریم
بخاص و عام نهیسم و غایت عشق
هزار شیخ و برهن زایش و دین پرست
بجه علاج نمائند نیتناشواں

غزل

نمید عشق و نظیری خستگان افتد
ستاره بد و سخت سر زار را چه خبر

هرگز از قصه و رخ اجازت با فوج چکار
بیدار را با لاکاں سست با معنوی چکار
عقل را با معنویات اندیشی چکار

چشم زخمین را با حسن روز افزون چکار
از عین لطیف میباید مشتاقان عشق
و در جانب دانه طور عشق حکایت نام سست

کار ما با گردش طاس است نقش کمین
و دست و استنگی هرگز نباید روضت
در بیابان که خوبان در سخن را بهر است
ساو گیسای فطیسی دست صند پیریت

نمبر ۲۸۳

غزل
عشق چون دکان فرو چند با فراطون چکار

هر روز هست ناله مرغان و باز تر
پیدا است عشق مجلس را بهار چیت
دار نمیکش کاس همه زاری که در چین
چند آنکه روز ز کس جاود بخواب وقت
تا آن شکست مطرب را در چنجان
کے دست با دامن آلوده رسد

نمبر ۲۸۴

غزل
بر صورت خود مناز نظیری که هرگز رفت
دستان بدوق تر شد و بستان باز تر

یک باره در وفا بر آور
یا هر قدیم را سحر آور
یا بر سر کوه بهنگ آور
در سطر جیسیم سطر آور
رنگیش هم از وفا آور
کشتی هندی رنگ آور
در عهدیم ساغر آور
چلای بر چین و لهر آور
موسن بر دلش کافر آور

نمبر ۲۸۵

غزل
امروز بر رنگ و بوی شش
فرواشش بر رنگ و بوی آور

تنظیم پیام دل آگاه نگهدار
تا دامن غل پیوه گزارد و دیدار

تو قہقہہ گل بجز گاہ نگہدار
 اے عقل تو بنشین مرا ہ نگہدار
 از صدر کر کے برو در گاہ نگہدار
 یارب تو ازین نعمت ناگاہ نگہدار
 چون آمدہ ام خواہ بکش خواہ نگہدار
 از مصر بکشاں برو در چاہ نگہدار

نمبر ۲۸۶

خواہی کہ بتو بنش شود شوق نظیری

از پیش خودش گاہ براں گاہ نگہدار

فروا کہ شبنم است شگون از شراب گیر
 شبنم بروئے بہتر ز گس بر خواب گیر
 وز شاخ بر فروختہ مرغ کباب گیر
 تن را نمودن فرواں اسیراب گیر
 ہر نقش خوش کہ جلوہ کند بوج آب گیر
 الفاظ تراب رو شکور کلاب گیر
 جام شراب و گش و طرف نقاب گیر
 از ہر جہت کہ شاو شودی رخ باب گیر
 در کار خویش شہرہ را اقباب گیر

نمبر ۲۸۷

فسردا و گر بدوست نظیری حباب نیت

امروز ہر سوال کہ وارہی جواب گیر

آویخت و گر بجان رنجور
 کوتاہ امل ترم ز مجبور
 دل شد ز فروغ چشم بے نور
 در آب نشد و فینہ مستور
 کان نمکے کہ بے کند شور
 مرہم چکند بر خشم ماسور

بر من کہ حرفیان صبور بجز نشند
 شد عشق کہ از منزل جاناں خبر ارد
 مجلس بدوست و محبت بہ تقاضا
 عاشق ز کجا و سخن صبر و جدائی
 با خجالت جرم از دور بخورہ زاری
 زندان وطن بہ کہ گشتان غریبی

غزل

امروز کار و بار ہماں را خراب گیر
 در باب سرخوشان چمن بہر صبور
 از سر و سر فراختہ صحت حزین نشو
 جز ہر دلبری کہ توام حیات از دست
 سرقت بد کہ روئے و پابیل و اس
 اشعار خوش بگو و جلی برورق نگار
 خواہی ز کشف خلوتیاں باختر شوی
 خواہ از طریق سیکہ خواہ از رہ ترم
 ہر ذرہ را بقدر طلب لازم دادہ اند

غزل

غم کہ در فراق دید اندور
 از عشرت ناقص زمانہ
 خسارہ خوشدلی نہ بینم
 تقصیر شد بگر یہ پیمان
 زخم میگرم کہ میزنم زخم خوش
 کوتاہ نمود بجا مشی حرف

آنجا که شراب شوق داوند
بوی ز نشاط ماندارد
مشکل حالے و طرفه کارے
کار تو هم بدل موافق!
نه جسمه زمن گرفت منظور
آب و گل صد هزار منظور
خود شایه و خود نشسته مجور
از نیکوئی تو چشم به دور

مهر ۲۸۸

نظیری

غزل

دو چار هر که شوی جز سرخ یار گیر
چو دهنه در رسد او خود بسا و خواهد داد
ز آب و دانه همه حشیاں برآمد
تو آن دخت نه کن تو بر تو آن خورون
حقوق صحبت او نکته ایت کم شمار
چو لاله سوخته دل با چو سر و فارغ باش
سپند بر سر آتش شود قرار گیر
بندوق خویش سیر راه انتظار گیر
سرشکار نداری بے شکار گیر
بے نظاره خویشی گل نشان و بار گیر
دفاے دوست متاع خوشی مستخوار گیر
بزار رنگه مشو طور نو بهار گیر

شراب غیر نظیری
قدح ز ساقی بیگانه زنیهار گیر

بیا که
م
سین

باز بزم وصل نظیری چہ ہے بری

ورالفعال گر یہ استثنائہ ام ہنوز

شور یدہ است آب و گل قابلم ہنوز
 کہ چہرے خراشتم و کہ جامہ میدرم
 صد بار عید آمد و آوینہ پاکداشت
 صبح نشور و دم زد و من و دم سنے زخم
 ہر صبح و ہر شام و ہر شام و ہر دم
 با ہر چہ احتمال قبول است میکنم
 با آنکہ دعوت و وصال میکنم چو فوج
 صدر ہمسافر کس از سفر یک پید
 عشق باہو لب نظیری ز سر زوت

افسانہ خندہ تلخ کند
 خمش ز لایہ کہ طبعش مشوش است ہنوز
 تخلص کہ مزاجش اعتدال آید
 بر آشنائی طفل من اعتماد بدیت
 شبے بیکہ ہاش برقع از جمال افتاد
 گو جزا حتمی حرامش بسیار است
 بیکہ ز خشم کہ غروی ز حسن من مباحش

نجات بدیت نظیری ز دہر و قہر

اگر چہ رحمت گل ایوان نقش است ہنوز

چرخ پرویز بدیت آتش بزم
 شفقش خون مروم و انا
 ہر طریف سے بزم ہر اسام
 خبرم نیست تا کجا کشدم
 در خنک خوابائے ہنرم خوش
 نہ میرے درونہ جائے گر بزم
 افقش ساغرے زرخون لبریز
 قہر مرتج با پلارک تیز
 نتوان کہ از قفس پر میز
 پا و چنہاں و کہ و تبسیر

بسلامت کے بروایاں
از مد این شناس و آثارش
ظاہر از بے ستوں بنوز شود
از اقامت شدم گرانجان کو
بر و قصد اسبق زمین پر
کار و دست تا نظیری نیست

زین زمین سیاه کافر خیز
حسن شیریں و عشرت پرور
شور فریاد و سپهر شہید
طبل شکوہ و ناله شہید
ویر بر رخسار منم جھیر

ذوق و جداں و نظر خالص شد خام بنور
گوش لب پر مرده دیدار و فاضل سفر
بر نئے آید طلال عیدم از ایرامید
روز مولودم فلک محضر بفرزندی لوت
سیر مفتاد و دولت کرد ام در طویش
کرا بلبل و فریب و اندام آمد مباد
از ورون و دوزخ ز بیانی برن نازدم
گر چه از محبت ز پستی بروم کرده اند

خاف شد میبار لے من کے شام بنور
خاند پر شادی و در رایت پنیام بنور
عمر رفت و بچ طفلان بر در دایم بنور
لیکے خوارم از پدر نشین و کس نام بنور
کس نشید اند چه خوابد بود و انجام بنور
بار با کتشم ز قید آزاد و در و دم بنور
هدر از خامی با تش زتم و خام بنور
سر عه از جسم میر نیند و رجام بنور

دلہا ہمہ لے گل او بخت رست باز
شوق شراب و شاپم افتاد و در داغ
یادم ز خند کب معشوق میرصد
در یاب کین جھیر چه خوشبخت کرده اند
از بیکدہ بخت چمن کرد نشاط
شیخان خرقد پوشش خراشید ازین لوت

عیشے بطرف ہر چمن انگشت است باز
سود امتناع بر سر ہم بخت است باز
گل جبر و حتم بخت بخت است باز
در داغ عطر ہم از بخت است باز
غم از چمن بخت بخت است باز
در دست اید بخت بخت است باز

و زمان کوہ بخت نظیری کہ از کمر
فر و است بخت بخت بخت بخت باز

ادارہ سلیمانی

اہلیانِ دہلی اس بات سے کما حقہ آگاہ ہیں کہ یہ اسکول ایک عرصہ دراز تقریباً بیس سال سے چرنے والاں میں واقع ہے اور پبلک کی اتنے طویل عرصہ سے خدمات کرتا چلا آ رہا ہے۔ ہزاروں منشی فاضل و مولوی فاضل، ادیب فاضل اور دیگر امتحانات کے طلباء اس اسکول سے علم کے زور سے مزین ہو کر نیچے میں اور محضوں کے قابل رشک ترقی کی ہے۔ اور اہل ادب پر یہ بھی اظہارِ شمس ہے کہ یہ اسکول ایک مدت سے فارسی اور عربی ادب کی خدمات کر رہا ہے اس کے سالانہ نتائج نہایت ہی شاندار ہوتے ہیں اور کمزور سے کمزور طالب العلم کو چند ماہ میں قابل اور فہم طالب علم کر دیا جاتا ہے

یہ امتحانات اس اسکول سے لئے جاتے ہیں

امتحانات (۱) منشی (۲) منشی عالم (۳) منشی فاضل (۴) مولوی (۵) مولوی عالم (۶) مولوی فاضل (۷) ادیب (۸) ادیب عالم (۹) ادیب فاضل۔ طلباء زیادہ تعداد میں ادیب، منشی اور منشی فاضل اور مولوی فاضل کے آتے ہیں کیونکہ امتحان ادیب کے پاس کرنے کے بعد وہ میٹرک کا امتحان دے سکتے ہیں اور منشی کے بعد بھی میٹرک کا امتحان دے سکتے ہیں، لیکن امتحان منشی فاضل پاس کرنے کے بعد طالب علم درجہ صرف انگلش میں ہی امتحانات دیوگرہ بریٹ ہو سکتا ہے۔ امتحان منشی فاضل کی تیاری کے لئے پورے ایک سال کی ضرورت ہے

کتاب خانہ

طلباء کی تعلیمی امداد کو یہ نظر رکھتے ہوئے ہم نے مندرجہ بالا امتحانات کی کتب اور امدادی کتب رکھی ہوئی ہیں جو ضرورت بھی کیجاتی ہیں اور کرایہ پر بھی دیجاتی ہیں۔ ملنے کا قندھ

مینجر کتب خانہ سلیمانی محلہ چرنے والاں دہلی

CALL

ACC. No. ۱۳۰۲۱

AUTHOR

سوالی، مولوی احمد حسن

TITLE

غزلیات نظری

۱۳۰۲۱			
سوالی، مولوی احمد حسن			
غزلیات نظری			
Date	No.	Date	No.

N SECTION

Maulana Azad Library

ALIGARH MUSLIM UNIVERSITY

RULES:—

1. The book must be returned on the date stamped above.
2. A fine of Re. 1-00 per volume per day shall be charged for text-books and 10 Paise per volume per day for general books kept over - due.

